

T.C.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**15-18 YAŞ ARASI ERGENLERİN BABA İLİŞKİLERİ İLE
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

NIHAN BAYIROĞLU

ÇOCUK GELİŞİMİ ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN

Prof. Dr. ARZU YÜKSELEN

İSTANBUL – 2021

TEZ ONAY FORMU

Kurum : İstanbul Medipol Üniversitesi
Programın Seviyesi : Yüksek Lisans (X) Doktora ()
Anabilim Dalı : Çocuk Gelişimi
Tez Sahibi : Nihan BAYIROĞLU
Tez Başlığı : 15-18 Yaş Ergenlerin Baba İlişkileri ile Duygusal Zeka Düzeyleri
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Sınav Yeri : İstanbul Medipol Üniversitesi Güney Yerleşkesi
Sınav Tarihi : 06.08.2021

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve nitelik yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Kurumu

İmza

Prof.Dr. Arzu YÜKSELEN

İstanbul Medipol Üniversitesi

Sınav Jüri Üyeleri

Prof.Dr. Haluk YAVUZER

İstanbul Medipol Üniversitesi

Dr.Öğr. Üyesi Esin SEZGİN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Yukarıdaki jüri kararıyla kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../ tarih ve/..... - sayılı kararı ile şekil yönünden Tez Yazım Kılavuzuna uygun olduğu onaylanmıştır.

Prof.Dr. Neslin EMEKLİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içerisinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Nihan BAYIROĞLU

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince desteğini hiçbir şekilde esirgemeyen, yol göstericiliği, anlayışı, sevecenliği ile beni motive eden ve değerli bilgileri ile yoluma ışık olan kıymetli bölüm başkanım ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Arzu YÜKSELEN' e,

Yüksek lisans ders dönemi boyunca ve tez çalışmamda engin bilgi birikimiyle bana katkı sunan, akademik anlamda ufkumu açan, her daim desteğini yanımda hissettiğim çok kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. İbrahim Haluk YAVUZER' e,

Bu yola birlikte adım attığımız, süreç boyunca desteğini, emeğini ve sevgisini her daim yanımda hissettiğim meslektaşım ve yegane dostum Canan YEGENGİL' e,

Tecrübesi ile akademik anlamda beni birçok konuda destekleyen, en zor anlarımda çıktığım bu yolda bana ışık olan biricik kardeşim Akademisyen Gökhan TOKA' ya,

Hayatımda verdiğim en önemli kararlarımda bana güvenen, güçlü duruşuyla desteğini hiçbir zaman esirgemedi anlayışı, fedakarlığı, sabrı ve sevgisi ile her daim yanımda olduğunu hissettiğim biricik eşim Okan BAYIROĞLU' na,

Her zaman her konuda kararlarımın arkasında durarak bana güvenen, manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen çok kıymetli her iki aileme,

Gerek tez yazım aşamasında, gerek veri analizleri kısmında tecrübe ve bilgileriyle bana her daim yardımcı olan sevgili arkadaşım Uzm. Psikolojik Danışman Yasin YARAR' a,

Minnettarlıkla sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY FORMU	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANI	ii
TEŞEKKÜR	iii
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	x
1. ÖZET	1
2. ABSTRACT	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ	3
3.1. Problem Durumu.....	3
3.2. Araştırmanın Amacı	5
3.3. Araştırmanın Alt Problemleri.....	5
3.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	6
3.5. Araştırmanın Önemi.....	7
3.6. Sayıtlar	8
3.7. Sınırlılıklar	9
4. GENEL BİLGİLER	10
4.1. Ergenlik Dönemi	10
4.2. Ergenlerde Fiziksel Gelişim.....	10
4.3. Ergenlerde Bilişsel Gelişim	11
4.4. Ergenlerde Psiko-sosyal Gelişim	12
4.5. Ergenlerde Cinsel Gelişim	12

4.6. Ergenlik Dönemi ile ilgili Kuram ve Kuramcılar	13
4.6.1. Bilişsel dönem kuramları	13
4.6.1.1. <i>Piaget' in bilişsel gelişim kuramı</i>	13
4.6.1.2. <i>Bruner' in bilişsel gelişim kuramı</i>	14
4.6.1.3. <i>Vygotsky' nin bilişsel gelişim kuramı</i>	14
4.6.2. Ahlak gelişim kuramı	15
4.6.3. Kişilik gelişimi kuramları.....	19
4.6.3.1. <i>Sigmund Freud' un psiko-seksüel gelişim kuramı</i>	19
4.6.3.2. <i>Erik Erikson' un psikososyal gelişim kuramı</i>	20
4.7. Ergen Gelişiminde Ailenin Rolü ve Tutumları	21
4.8. Baba- Ergen İlişkileri	24
4.9. Duygu' nun Tanımı ve Önemi	27
4.10. Zekâ' nın Tanımı- Önemi ve Ölçümü.....	29
4.11. Duygusal Zekâ Kavramı	32
4.12. Duygusal Zekâ Modelleri.....	34
4.12.1. Salovey ve Mayer' in duygusal zeka araştırmaları	34
4.12.2. Reuvan Bar-On' un sosyal- duygusal zeka modeli	35
4.12.3. Goleman' ın duygusal zeka yetkinlik modeli.....	37
4.13. Duygusal Zekayı Etkileyen Faktörler	38
4.13.1. Cinsiyet.....	39
4.13.2. Yaş.....	40
4.13.3. Ailenin rolü ve sosyo-ekonomik düzey.....	40
4.14. İlgili Yayın ve Araştırmalar	41

5. MATERİYAL VE METOT	46
5.1. Araştırma Modeli	46
5.2. Çalışma Grubu	46
5.2.1. Örneklemin demografik özellikleri	47
5.3. Veri Toplama Araçları	48
5.3.1. Kişisel bilgi formu.....	49
5.3.2. Gözden geçirilmiş schutte duygusal zeka ölçeği.....	49
5.3.3. Ergen-baba ilişkileri ölçeği	50
5.4. Veri Toplama Süreci	52
5.5. Verilerin İstatistiksel Analizi	53
6. BULGULAR	54
6.1. İstatistiksel Analizler.....	54
7. TARTIŞMA	83
8. SONUÇ	108
8.1. Öneriler	118
9. KAYNAKLAR	120
10. EKLER	133
11. ETİK KURUL ONAYI	145
12. ÖZGEÇMİŞ	148

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.6.2.1. Kohlberg’ in Ahlak Aşamaları	15
Tablo 4.10.1. Zeka Türleri.....	31
Tablo 4.12.1.1. Salovey ve Mayer’ in Duygusal Zeka Teorileri.....	35
Tablo 4.12.2.1. Bar-On’ un Duygusal Zeka Envanteri.....	36
Tablo 4.12.3.1. Daniel Goleman’ ın Duygusal Zeka Yetkinlik Modeli	37
Tablo 4.13.2.1. Duygusal Zeka’ nın Yaş Düzeyi ile İlişkisi	40
Tablo 5.2.1.1. Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	47
Tablo 6.1.1. Ölçek Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Güvenilirlik Analizi	54
Tablo 6.1.2. Katılımcı Grubun “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	55
Tablo 6.1.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	55
Tablo 6.1.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması	57
Tablo 6.1.5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	59
Tablo 6.1.6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Baba Eğitim Durumu Açısından Karşılaştırılması	60
Tablo 6.1.7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Anne Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	61
Tablo 6.1.8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması	62

Tablo 6.1.9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Anne ve Babanın Bir Arada Yaşama Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	63
Tablo 6.1.10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Aile Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	64
Tablo 6.1.11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	65
Tablo 6.1.12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması	65
Tablo 6.1.13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması	66
Tablo 6.1.14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	68
Tablo 6.1.15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	70
Tablo 6.1.16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Anne Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması ...	71
Tablo 6.1.17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Baba Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	72
Tablo 6.1.18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Anne-Babanın Bir Arada Yaşama Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	73
Tablo 6.1.19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Aile Aylık Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması	74
Tablo 6.1.20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanları ve “GG Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği” Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	75

Tablo 6.1.21. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” İyimserlik / Ruh Halinin Düzenlenmesine Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	79
Tablo 6.1.22. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Duyguların Kullanımına Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	80
Tablo 6.1.23. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Duyguların Değerlendirilmesine Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	81
Tablo 6.1.24. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve Toplam “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarına Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	81

KISALTMALAR LİSTESİ

EBİÖ	: Ergen Baba İlişkileri Ölçeği
EBAÖ	: Ergen Anne İlişkileri Ölçeği
GG	: Gözden Geçirilmiş (Shutte Duygusal Zeka Ölçeği)

1. ÖZET

15-18 YAŞ ERGENLERİN BABA İLİŞKİLERİ İLE DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Söz konusu çalışma İstanbul ili Esenyurt ilçesinde bulunan bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bünyesinde 2020-2021 eğitim-öğretim yılı içerisinde öğrenim gören 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olup, 270'i kız, 200'ü erkek olmak üzere toplamda 470 ortaöğretim öğrencisinin ergen-baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği, Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği ve araştırmacının tasarlamış olduğu Kişisel Bilgi Formu olmak üzere toplamda 3 adet form kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucu ergenlerin baba ilişkileri ve duygusal zeka düzeyleri arasında ölçeklerin tüm alt boyutlarıyla birlikte düşük-orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ergen baba ilişkileri ölçeği alt boyutlarının toplam duygusal zekaya etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, baba ile ilişki alt boyutlarının toplam duygusal zekadaki değişimin %18,3'ünü anlamlı düzeyde açıkladığı saptanmıştır ($r^2=,183$; $p<0,05$). Sonuç olarak; çalışmanın dezavantajlı bir bölgede yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda; babaların ergenlerin gelişiminde önemli bir rol-model olması ve bu dönemin yetişkinliğe adım atılması anlamında fırtınalı ve kritik bir gelişim süreci olması sebebiyle, ergen baba ilişkilerinin duygusal zeka üzerindeki etkisi, duygusal zeka düzeyinin kişinin hayat boyu yaşamı üzerinde etkin olduğu, ebeveyn yaklaşımının önemi ve ergenlik döneminin özellikleri hakkında ebeveynlerin bilgilendirilmesinin, özellikle babaların ergenlerle daha etkili iletişim kurup, verimli ve kaliteli zaman geçirmesinin ergenlerin ruhsal, duygusal ve kişilik gelişimleri açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Gelişim, Duygusal Zeka, Ebeveyn Yaklaşımı, Ergen-Baba İlişkileri, Ergenlik Dönemi.

2. ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PATERNAL RELATIONSHIPS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS OF ADOLESCENTS AGED 15-18

The study in question is a vocational and technical Anatolian High School located in Esenyurt district of Istanbul province within the 2020-2021 academic year 9th, 10th, 11th and 12th it was conducted with the participation of class students and was conducted to determine the relationship between adolescent-father relationships and emotional intelligence levels of 470 secondary students, 270 of whom were girls and 200 of whom were boys. A total of 3 forms were used in the study, including the adolescent-father relationship scale, the revised Schutte Emotional Intelligence Scale, and the Personal Information Form designed by the researcher. The data obtained was analyzed using SPSS 22.0 software. As a result of the analysis, it was determined that there was a significant relationship between the paternal relationships and emotional intelligence levels of adolescents at a low-to-medium level, along with all the lower dimensions of the scales Examining the results of multiple regression analysis on the effect of adolescent paternal relationship scale sub-dimensions on total emotional intelligence, it was found that the paternal relationship sub-dimensions significantly explained 18.3% of the change in total emotional intelligence ($r^2=.183$; $p<0.05$). As a result, considering that the study was conducted in a disadvantaged area; fathers have a crucial role in the development of adolescents-model in the sense of taking steps to be stormy and adulthood developmental period and this process is critical to the adolescent father of emotional intelligence on emotional intelligence level of their relationship is enabled on the life of a person's life, and the importance of informing parents about the characteristics of the parental approach adolescence, especially fathers of adolescents to build more effective communications, to spend quality time efficient and adolescents mental, emotional, and personality development is thought to be important in terms of.

Key Words: Adolescence, Adolescent-Father Relationships, Emotional Development, Emotional Intelligence, Parental Approach,

3. GİRİŞ VE AMAÇ

3.1. Problem Durumu

Ergenlik dönemi, bir bireyin fiziksel olarak boy, kilo artışının artması, dış görünümünün değişmesinin yanı sıra, zihinsel, cinsel, sosyal ve duygusal yönden gelişmesi ve olgunlaşması sürecinin sonucunda yetişkinliğe adım attığı bir dönem olarak tanımlanabilir (1). Aynı zamanda zorlu yaşam koşullarına, kendine has bir şekilde uyum sağlayan çocuğun kendi dünyasından fırtınalı bir döneme geçiş dönemi olarak da adlandırılabilir.

Ergenlik döneminde yaşanan bu değişikliklerle birlikte ergen duygusal ve fiziksel açıdan aileden bağımsızlaşmaya, sosyal ilişkilerini düzenlemeye, kararlarını verebilecek olgunluğa erişmeye hazır olmalı, bir yandan da yetişkinliğe hazırlandığı bu dönemde ekonomik bağımsızlığını kazanma yönünde adımlar atabilmelidir (2). Hızlı ve düzensiz bir gelişim dönemi olan ergenlik dönemi ‘fırtına ve stres’ kavramlarıyla iç içe olmakla birlikte, kaçınılmaz bir duygusal çatışma ve çelişkileri de barındırmaktadır (2). Bu yetişkinliğe geçiş aşaması olan hızlı gelişim döneminde elbette ebeveyn-ergen ilişkileri oldukça önem arz etmektedir. Ergenler ve aileleri arasındaki ilişki düzeyinin en önemli kriterlerini, ebeveyn denetimi, özerklik kazanma, bağlanma ve ebeveyn ve ergenler arası çatışma oluşturmaktadır (3).

Geçmişten günümüze anne-baba tutumları, sosyal çevre, kültürel farklılıklar ve bağlanma stilleri gibi parametrelerin ergen davranışları üzerindeki olumlu-olumsuz etkisi birçok araştırmanın konusu olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu parametreler arasından özellikle baba-çocuk ilişkileri ve ülkemizdeki geleneksel aile yapısı incelendiğinde, rol model olma özelliğine göre babanın çocuk için özdeşleştiği bir güven ve güç kaynağı ya da babanın ailede bir otorite figürü, engelleyici ve cezalandırıcı nitelikteki kararların uygulayıcısı olduğu görülmektedir. Kendisini yeterli olmayan bir ebeveyn figürü ile özdeşleştiren çocuk, örnek aldığı modelin istenmeyen özelliklerini fark etmesi sebebiyle kaygılı ve özgüven yoksunu olabilmektedir (4).

Özellikle ataerkil bir toplum olmamızın da getirilerinden biri olan babanın bir otorite figürü olarak görülmesi ve çocukların her türlü ilgi, ihtiyaç ve bakımının

anneler tarafından karşılanması gerektiği yaklaşımı, inişli-çıkışlı bir gelişim sürecine giren ergen ile baba arasındaki iletişimin niteliğini, ergenin duygusal doygunluğa ulaşp-ulaşamama durumunu, baba figüründen olumlu-olumsuz beklentilerini, kişilik özelliklerini, ruh ve beden sağlığını, insanlar arası ilişki düzeyini, empati yapabilme, anlama-dinleme ve duygularını ifade edebilme becerilerini de önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Ergen-baba ilişkilerinin bu sosyal-duygusal becerilerini ne düzeyde etkilendiğini saptayabilmek için Duygusal Zeka (EQ) kavramından söz etmek yerinde olabilir.

Amerikalı psikolog Daniel Goleman, “Duygusal zeka, kendini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermeme, kendini başkasının yerine koyabilme ve umut beslemedir.” Şeklinde ifade etmektedir (5).

Yine Duygusal Zeka ile ilgili yazdığı kitapları birçok dile çevrilen Amerikalı Psikolog Daniel Goleman “Duygusal zekası yüksek kadın ve erkekler dışadönük, neşeli, duygularını uygun bir biçimde ifade edebilen, stresle kolay başa çıkabilen kişilerdir” şeklinde ifade etmiştir (6). Özellikle genç insanların, ilişkilerinde çıkan sorunlarla baş edebilme becerisinin yoksunluğundan kaynaklı depresyona girebileceği, depresif çocuk ve ergenlerin çoğu zaman üzüntüleri hakkında konuşmak istememesi, duygularını doğru bir şekilde tanımlayamaması, ebeveynleri ile arasında tartışmalara yol açabileceği gibi yabancılaşmalarına da sebep olabilmektedir. Bu da ebeveyn çocuk arasındaki ilişkiyi olumsuz yönde etkileyerek, anne-babaların çocuğa duygusal destek ve rehberlik ihtiyacını karşılamalarını zorlaştırır (6). Kimliğini ve kişiliğini kazandığını düşünen ergen, ebeveynlerini, akrabalarını sürekli eleştirmekte, kendisi ve çevresiyle ilgili aldığı tüm kararlarda hür davranmak istemektedir (7). Böyle durumlarda da anne babanın çocukla ya da gençle kurmuş olduğu iletişimin niteliğinin çocukların duygusal zeka düzeyleri bakımından oldukça önem arz ettiği düşünülmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında, duygusal zekanın insan yaşamının her döneminde oldukça önemli olduğu, bebeklik dönemi ve sonraki gelişim dönemleri açısından bir çocuk için duygusal olarak ebeveynine bağlanma biçiminin ebeveyn-çocuk

ilişkilerinin temelini oluşturduğu, kurulan bu ilişkilerin niteliğinin ergenlik gibi yetişkinliğe fırtınalı bir geçiş evresinde bir mihenk taşı görevi yaptığı ve ergenin davranış biçimi, sosyal ilişkileri ve akademik becerileri üzerinde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle toplumun dezavantajlı kesimlerinde ebeveyn çocuk ilişkisinin daha çok anne-çocuk, anne-ergen ilişkisi üzerine kurulduğu, babaların genellikle yaşam koşulları, çalışma hayatı, otoriter ya da cezalandırıcı bir figür olarak görülme gibi sebepler neticesinde çocukları ile yeterli ve verimli derecede iletişim kuramadığı gözlemlenmekte, bu durumun çocukların ya da ergenlerin duygusal zeka becerilerini hangi boyutlarda ne derece etkilediğinin araştırılması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda baba-ergen ilişkilerinin belirlenip, ilişki boyutlarının hangi değişkenlere göre farklılaştığı tespit edilerek, söz konusu değişkenler ve ergen baba ilişkileri ile duygusal zeka ve alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; 15-18 yaş arası ergenlerin baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılarak, ergen baba ilişkilerinin ergenlerin duygusal zeka düzeylerine etki edip etmediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla yapılan araştırma kapsamında araştırmanın problem cümlesi ‘15-18 Yaş Ergenlerin Baba İlişkileri ile Duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?’ şeklinde belirlenerek, aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

3.3.Araştırmanın Alt Problemleri

1. Ergen-baba ilişkileri Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarına göre farklılaşmakta mıdır?
2. Ergen-baba ilişkileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Ergen-baba ilişkileri sınıf seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

4. Ergen-baba ilişkileri sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
5. Ergenlerin baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
6. Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği' nin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutu olan İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi ile anlamlı bir ilişkisi var mıdır?
7. Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği' nin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutu olan duyguların kullanımı ile anlamlı bir ilişkisi var mıdır?
8. Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği' nin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutu olan duyguların değerlendirilmesi ile anlamlı bir ilişkisi var mıdır?

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

1. Ergen-baba ilişkileri Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarına göre farklılaşmaktadır.
2. Ergen-baba ilişkileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
3. Ergen-baba ilişkileri sınıf seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.
4. Ergen-baba ilişkileri sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.
5. Ergenlerin baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasında ilişki vardır.
6. Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği' nin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutu olan İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi ile anlamlı bir ilişkisi vardır.
7. Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği' nin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutu olan duyguların kullanımı ile anlamlı bir ilişkisi vardır.
8. Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği' nin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutu olan duyguların değerlendirilmesi ile anlamlı bir ilişkisi vardır.

3.5.Araştırmanın Önemi

Çocuğun benlik algısının gelişimi, kişilik ve karakterinin oluşup şekillenmesi önemli ölçüde özdeşim kurdukları ebeveynlerinin kişilik yapıları ile ilişkilidir (4). Dolayısıyla anne-baba tutumunun hayati önemini, çocukla sağlıklı iletişim kurabilmeyi, gelişimde kritik dönemlerden biri olan ergenlik döneminin bir metamorfoz süreci olduğu, bu nedenle çocukların duygularının inişli-çıkışlı olabileceğinin normal bir süreç olduğunu bilmeleri ve çocuklarına bu şekilde bilinçli yaklaşım benimsemeleri gerekir.

Ülkemizde genel olarak yaygın olan bakış açısına göre babalar, para kazanmakla, evin ve aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü, otoriter bir figür olarak görülmesi sebebiyle de cezalandırıcı bir aile ferdi konumundadır. Bu nedenle özellikle baba-çocuk ilişkilerinin arka plana atılması, ülkemizde bazı bölgelerde geleneksel anlayışın baskın olmasıyla birlikte babaların tüm sorumluluğu annelere bırakması, babaların bir korku sembolü olarak görülmesi ya da babaların uzun saatler çalışmak durumunda olması nedeniyle çocuklarıyla verimli ve yeterli vakit geçirememesi gibi nedenler baba-çocuk ilişkisine mesafe koyan faktörler arasında sayılabilir. Dolayısıyla bu ve bunun gibi birçok etken baba-çocuk ilişkilerini olumsuz etkilediği gibi bir de çocuk ya da ergen üzerinde duygusal boşluklar yaratabilmektedir. Özellikle ergenlik dönemi gibi fırtınalı, asi bir geçiş döneminde duyguların kontrolü, kendini tanıma, anlama, ifade etme, empati yapma gibi duygu düzenleme becerilerinin ön plana çıktığı ve yönlendirilme ihtiyacı olduğu, bu dönemin kritik bir gelişimsel süreç olduğu ve anne-baba ilişkilerinin, ebeveyn yaklaşımı ve tutumunun çok daha fazla ehemmiyet kazandığı, ergenin ebeveyni ile olumlu ya da olumsuz özdeşim kurduğu göz önünde bulundurulduğunda; tüm bu özelliklerin yetişkinliğe adım atan ergenin akademik başarısını, gelecekteki iş hayatını, sosyal çevre ve duygusal ilişkilerini etkileyeceği yadsınamaz.

Ergenlik dönemi ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında daha çok ergen-ebeveyn ilişkisinin, akademik başarıya, beden imajına, sosyal medya kullanımına etkisi gibi konulara ağırlık verildiği, genel olarak anne-baba ilişkilerinin bir bütün olarak incelendiği, daha çok anneler ile yapılan çalışmaların ağırlıkta olduğu,

spesifik olarak babalar ve babaların ergenlerin sosyal-duygusal gelişimlerine, olumlu/olumsuz etkisi konusunda yapılan çalışmaların yoğunluğunun az olduğu, aynı konu üzerinde genele yordanamayacak ya da farklı yaş düzeylerinden oluşan örneklem gruplarıyla çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca yapılan literatür taramasında duygusal zeka düzeyi ile ana-baba tutumları, akademik başarı gibi birçok konu üzerine ilişki inceleyen çalışmalar gerçekleştirilmiş ancak direkt olarak duygusal zeka düzeyi ile ergen-baba ilişkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yapılması planlanan çalışmada ise diğer çalışmalardan farklı olarak seçilen örneklem grubunun 15-18 yaş aralığında dezl avantajlı bir bölgenin öğrencileri olması, madde kullanımının yaygın, olumsuz arkadaş çevresinin etkinliği, sosyo-ekonomik gelir düzeyleri yüksek olmayan, eğitim seviyesi düşük bir ebeveyn potansiyelinin varlığı, özellikle babaların otoriter bir figür olarak görülmesi ve baba-ergen arasındaki iletişim kopukluğunun ergenin olumsuz çevre kurbanı olabilme potansiyelini güçlendirmesi, ergende duygusal boşluğa neden olma ihtimali gibi parametreler bu araştırmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yaş aralığı 15-18 yaş olan ergenlerin babaları ile ilişkilerinin boyutu, niteliği, algısı ile duygusal zeka düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı bir araştırma konusu olarak tasarlanmış, baba ergen ilişkileri hakkında yapılan araştırmalarında sayıca az olduğu göz önünde bulundurularak söz konusu araştırmanın hem ergenler açısından babalık rolünün göz ardı edilen değeri ve önemi hem de bu durumun ergenin duygusal zeka düzeyiyle ilişkisi açısından elde edilecek bulguların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

3.6.Sayıtlar

Bu araştırmada temel alınan varsayımlar aşağıdaki gibidir:

- Araştırma için kullanılan ölçme araçlarının, araştırmanın amacına ve ölçmek istenilen özelliklere uygun olarak seçildiği varsayılmıştır.
- Bu araştırmada katılımcıların ölçeklerdeki sorulara samimi bir şekilde yanıt verdikleri ve katılımcılardan güvenilir bilgiler elde edildiği varsayılmıştır
- Örneklem grubunun kendi evrenini betimlediği varsayılmıştır.

3.7.Sınırlılıklar

Araştırma;

- 2020- 2021 eğitim- öğretim yılı kapsamındaki çalışma grubunun bulunduğu İstanbul ili Esenyurt ilçesi Ali Kul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri ile sınırlıdır.
- Covid-19 Salgını sebebiyle ulaşılabilen örneklem sayısı ile sınırlıdır.
- Bu araştırma seçilen çalışma grubu ile sınırlıdır.
- Araştırmada ergen baba ilişkileri ile ilgili olarak elde edilen bulgular “Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği” nin ölçtüğü özelliklerle, Duygusal Zeka düzeyi ile ilgili bulgular da “Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” ve alt boyutlarının ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. Ergenlik Dönemi

Ergenlik Dönemi kabaca 12 ile 24 yaşları arasında devam eden, farklı kültürlerde hem ergenler hem de onları destekleyen yetişkinler için büyük zorluklar dönemi olarak bilinmektedir (10). Aynı zamanda fiziksel olgunlaşmanın yanı sıra cinsel gelişim ve psiko-sosyal gelişimlerin yaşandığı gençliğe adım atma evresi olarak da tanımlanabilir.

Gelişim kuramcılarına göre ergenlik baş, orta ve son şeklinde 3'e ayrılmıştır. Bu sınıflama okul dönemleri içerisinde ergenlik dönemlerinin sınıflandırılması şeklinde açıklanmıştır. Steinberg ise (2007) toplumsal olarak ergenliğin çocukluktan yetişkinliğe bir geçiş dönemi olarak kabul gördüğünü ve 10 ile 20 yaş aralıklarında görüldüğünü belirtmektedir (11).

4.2. Ergenlerde Fiziksel Gelişim

İç salgı bezlerinin salgısı, kalıtım, çevresel etkenler, beslenme ve sağlık etkenler büyümeyi sağlarken, bebeklikten sonraki dönemde boy uzamasının en hızlı olduğu dönem erinlik yani ön ergenlik dönemidir (12). Ergenlik döneminin en belirgin özelliklerinden biri olan bu fiziksel gelişim ve değişim boy ve kilonun, iç organ ve salgı bezleri büyüklüğünün, kas-yağ oranı ve kemik gelişiminin birbirine paralel bir şekilde artmasıdır. Ortalama olarak büyüme hamlesi kızlarda 11,6 yaş erkeklerde ise 13,6 yaş olmakla birlikte erkek ergenler senede 10,3 cm boy artışı gösterirken, kız ergenler senede 9 cm uzarlar (1). Büyüme ve gelişme ergende hızlı bir atağa geçer ve 11-16 yaş diliminde başlayıp genellikle 2-3 yıl boyunca devam eden büyüme hızına "Büyüme atağı" (pubertal growth spurt) denir (13). Bu büyüme atakları devam ederken, beden oranları değiştiği için ergende hareket kontrolü zorlaşır ve ergen sakarlaşır. Yine bu evrede hormon salgılanmasının artışı sebebiyle ergende açığa çıkan aşırı enerji ihtiyacı sonucunda yanlış yeme alışkanlığı edinimini

bu dönemin dezavantajları arasında sayılabilir. Buna paralel olarak beden imajı önem kazanırken, ergenin vücudunda meydana gelen değişimleri kabullenme süreci başlar. Aynı zamanda bu dönemi etkileyen en önemli kilometre taşlarından biri iç salgı bezleridir. Büyümeyi sağlayan timüs bezi yaklaşık olarak 13 yaşında doğum ağırlığının % 220 katı olur. Troid bezi ergenlik döneminden hemen önce oldukça hızlı çalışır, bu durumda cinsel bezlerin aktivasyonunu artırır ve bu bezleri olgunluk seviyesine ulaştırır (14).

4.3. Ergenlerde Bilişsel Gelişim

Ergenlik dönemi, ergenin bilişsel olarak olgunlaştığı, düşünce biçimlerinin geliştiği ve yetişkinlere benzer bir şekil aldığı, bir durum karşısında akıl yürütme, mantık ve problem çözme becerilerinin artık somut yollarla sınırlanmadığı bir dönem özelliği taşımakla birlikte bu dönem Bilişsel Gelişim Kuramının en önemli ismi Jean Piaget' e göre formel (soyut) işlemler dönemine karşılık gelmektedir. Piaget, ergenlik döneminde bilişsel gelişimin sosyal ilişkilerden ya da arkadaş ilişkilerinden etkilendiğini, bu nedenle de sosyal bilişi ergenlik dönemindeki bilişsel gelişimin bir parçası olarak tanımlamıştır (13). Bilişsel gelişim kuramının öncüsü olan ve bu alanda birçok çalışma gerçekleştiren Piaget soyut düşünme becerisinin 12 yaşından itibaren hızlı bir gelişme gösterdiğini ifade etmiştir.

Inhelder ve Piaget' in bilişsel gelişim kuramını temel alarak benzer bir görüş savunan Elkind (1975), ergen bireyin bilişsel yapısının birtakım özelliklerinden bahsetmektedir. Öncelikle, ergen bir problem durumuyla karşı karşıya kaldığında aynı anda birçok faktör barındıran bileşimsel bir mantık kullanır. İkinci bir durum olarak ergen, çocukça düşüncelerden ziyade daha komplike bir yapıda olan semboller sistemi kullanma aşamasına gelir. Bu durumda ergen, problem çözme esnasında problemde var olan reel durumların yerlerine soyut semboller yerleştirerek, çözüme ulaşmada bu sembolleri kullanarak düşünebilmektedir (15).

4.4. Ergenlerde Psiko-sosyal Gelişim

Ergenliğin erken dönemlerinde fizyolojik değişikliklerin yoğunluğuna rağmen, öne çıkan ihtiyaçların çoğu sosyalleşme üzerinedir (16). Buescher' e göre ergenlerin önde gelen en önemli ihtiyaçları; gerçek bir deneyim ve bağımsızlıkla olanaklara erişmek, kendi kendini yöneterek başarılı deneyimler elde etme, çeşitli olgun kişi ve liderlik modellerini taklit etme, bir şeylerin üstesinden gelirken gerçek hayatla bağlantı kurarak yeteneklerini kullanmak, yetişkinler tarafından önerilen seçeneklerin ötesinde kendi kendini tanımlamak için başarılı yollar bulmak, akranları ve yetişkinler tarafından ciddiye alınma arzusu, akranları tarafından kabul görme ve reddedilmeyi keşfedebileceği ön görülebilir bir alanın varlığı ve ergenlik sürecini anlamak için olgusal gerçeğe dayalı bir temellendirme ihtiyacı şeklinde ifade edilmiştir. Tüm bu ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda ergenin psikolojik ve sosyal gelişimin önemine değinmek yerinde olacaktır. Bu dönemde ergen kendisini anlamaya çalışırken aynı zamanda da kimlik arayışı içerisinde. Erikson' a göre çocuklar çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu dönemindedirler ve bu durum onların bir şeyler inşa etme ve bir şeylerin nasıl çalıştığını çözme gayretlerinde görülür (3). Bu dönemde arkadaşlık ilişkileri önem kazanır ve aile-akraba ve arkadaşlık ilişkilerinde birtakım dönüşümler yaşanır. Aynı zamanda ergenler yine bu dönemde suç işleme depresyon gibi sosyo-duygusal problemler de geliştirebilirler (3). Bu nedenle ebeveynlerin ergeni anlama, dinleme, empati kurabilme, yeterli derecede iletişim kurabilme, ergenin inişli-çıkışlı fırtınalı bir yetişkinliğe geçiş döneminde olduğunun bilincinde olarak ve ergenin bireysel farklılığını ve koşullarını dikkate alarak bir tutum sergilemeleri gerekir.

4.5. Ergenlerde Cinsel Gelişim

Ergenlik dönemi yaşanan bir dizi fiziksel gelişime paralel olarak cinsel olgunlaşmanın da başladığı bir değişim evresidir. Bu değişim evresi birincil ve ikincil cinsiyet özellikleri olarak sınıflandırılır. Birincil cinsiyet özellikleri arasında erkeklerde penis ve testislerin, kızlar da ise yumurtalıklar, vajina ve rahim gibi üreme organlarının olgunlaşması, ikincil cinsiyet özellikleri olarak da kadınlarda göğüslerin

büyümeye başlaması, erkeklerde ses tonunun değişmesi ve sakalların çıkması, her iki cinsten de cinsel bölge kıllanmalarının meydana gelmesi gibi fiziksel değişiklikler sayılabilir. Söz konusu fiziksel dönüşümün gerçekleşme yaşı bireysel farklılıklara göre değişiklik göstermektedir (17). Erkeklerde üreme organlarının belirli bir olgunluğa erişmesinin ardından gece emisyonu başlar, kızlar da ise ilk ay halinin gerçekleşmesi çocuk yapabilme olgunluğuna ulaştığının habercisidir (12).

Bu dönemde ergenin hem dış görünüşün değişmesi ve kendince ideal bir beden imajında olmayışı hem de cinsel yapısı ve yeterliliği konusunda birtakım kuşkuların olması gibi problemler ergeni kaygılandırarak kendine yabancılaştırabilir. Kendi cinsel olgunluğunu ve yeterliliğini başkaları ile kıyaslar ve nasıl görüldüğünü merak eder. Zaman içerisinde bu tür kıyaslamalar sona erir. Ergenin cinsel değişimi ve yeterliliğini kabullenmesiyle birlikte “cinsel kimlik duygusu” meydana gelir (18).

4.6. Ergenlik Dönemi İle İlgili Kuram ve Kuramcılar

4.6.1. Bilişsel dönem kuramları

Bu bölümde bazı önemli bilişsel gelişim kuramları yer almaktadır.

4.6.1.1. *Piaget’ in bilişsel gelişim kuramı*

Jean Piaget Bilişsel Gelişimi doğumdan ergenliğe kadar dört evrede ele almıştır. Bu evreler sırasıyla duyuşal-motor (0-2 yaş), işlem öncesi (2-7 yaş), somut işlemler (7-11 yaş) ve soyut işlemler (11 yaş ve üzeri) dönemleridir (8). Ergenlik dönemi soyut işlemler dönemini kapsamaktadır. Ergenin soyut düşünebilmesi, gelişmiş bir muhakeme yeteneği kullanabilmesi, sosyal ve ideolojik durumlara mantıksal bir süreçle yaklaşması, politika, din, felsefe, din, ahlak gibi konulara ilgi duyması aynı zamanda da ergenin soyut düşünmesi ile düşüncedeki gelişen yeteneği ile ilişkilendirilmiştir (1). Piaget, soyut işlemler dönemindeki düşünce yapısını; içe bakış, soyut düşünme, mantıksal düşünme ve varsayımsal düşünce olarak dört temel düşünce ile ifade etmiştir (9).

Soyut işlemsel dönemde çocuk/ergen artık hipotetik tümdengelimsel mantığı kullanarak birçok olasılığı göze alarak, mantıksal çıkarımlar yapmaktadır. Soyut işlemsel dönemde zihinde oransal ilişkiler, bağıntılar ve neden-sonuç arasındaki ilişkinin anlamlandırılması süreci başlar. “Eğer ben bunu ve bunu yaparsam, böyle sonuçlanacaktır” şeklinde muhakeme eder (19).

4.6.1.2. Bruner’ in bilişsel gelişim kuramı

Jerome Bruner’ in bilişsel gelişim kuramı eylemsel dönem (0-3 yaş), imgesel dönem ve sembolik dönem olmak üzere üç evrede incelemiştir. Bu dönemlerin ilk evresi eylemsel dönemdir ve çocuk hareketleri ile yaparak yaşayarak dokunarak nesneleri ağzına alarak çevresindekileri tanımaya çalışır. Çocuklar en kolay psiko-motor eylemlerle öğrenebilirler (8). İkinci evre imgesel dönemdir ve Piaget’ in işlem öncesi dönemine denk gelmektedir. Bruner’ e göre bu evrede bilgi imgelerle temsil edilir. Herhangi bir nesneyi, olayı, durumu algıladıkları biçimde zihinlerinde canlandırırlar (8). Sembolik dönem ise çocuğun algısını anlamlandıran semboller kullandığı ve soyut düşüncelerin hakim olduğu bir dönem olarak adlandırılır (8, 9).

4.6.1.3. Vygotsky’ nin bilişsel gelişim kuramı

Lev Vygotsky öğrenmenin gelişimden önce gerçekleştiğini savunurken, Piaget bunun tam tersini savunur. Bu iki kuramcı arasındaki en büyük fark ise Piaget çocuğun benmerkezci konuşmasının zamanla yerini sosyal konuşmaya bırakmasını savunurken, Vygotsky ise çocuğun doğuştan sosyal bir varlık olduğunu, benmerkezci konuşmayı da diğer çocuklardan öğrenip iletişim kurma amaçlı kullandıklarını savunur. Vygotsky’ nin bilişsel gelişim kuramının ana noktası, "çocuğun bağımsız problem çözme olarak belirlenen gerçek gelişim düzeyi" ve "yetişkin rehberliğinde ya da daha yetenekli akranlarla işbirliği yaparak problem çözme olarak belirlenen gizil gelişim düzeyi" arasındaki ayrım olarak belirttiği ‘yakınsak gelişim alanı’ dır" (19). Ayrıca Lev Vygotsky öğretimin evrelere ayrılması görüşünü eleştirmiştir. Bilişsel gelişim, diğer insanların düzenlediği davranış kalıplarından, kişinin kendi

otokontrolünü sağlayarak düzenlemiş olduğu davranışlara doğru gelişme kaydederek devam eder (20).

4.6.2. Ahlak gelişim kuramı

Ergenlik döneminin bilişsel değişim ve gelişim süreciyle paralel olarak ilerleyen bir diğer gelişim alanı ahlak gelişimi olmakla birlikte Kohlberg bu gelişimi evrelere ayırarak bireylerin bu evreleri sırayla geçtiğini belirtmiştir. Kohlberg' in ahlak gelişimi kuramı gelişimsel açıdan incelendiğinde bebeklik döneminde ahlak gelişimin henüz gelişmediği ancak okulöncesi dönemde yavaş yavaş toplumun kurallarını öğrenmeye ve benimsemeye başladığı görülür. Ergenlik dönemi itibarıyla da birey kendi ahlak ilkelerini oluşturmaya başlar. Ergen bu dönemde davranışlarını insan hakları ve toplum yararını göz önünde bulundurarak biçimlendirebilir ve insanlığa daha faydalı olabilmek adına kanunların dönüştürülebileceğini kabul eder (21).

Kohlberg (1971) ahlakı; kişinin doğru-yanlış, iyi-kötü davranışları ayırt ederek, muhakeme yapması sonucunda davranışa dönüştürebilme becerisi olarak tanımlamıştır (22). Kohlberg' in altı ahlak evresi detaylı olarak aşağıdaki tablodaki verilmiştir.

Tablo 4.6.2.1. (17):

Kohlberg' in Ahlak Aşamaları

<u>Ahlak Aşaması</u>	<u>Doğru Davranış</u>	<u>Doğru Davranışı Sergileme Nedenleri</u>	<u>Toplumsal Perspektif</u>
----------------------	-----------------------	--	-----------------------------

DÜZEY GELENEK ÖNCESİ Aşama 1: Bağımlı Ahlak	Kurallara uyma, boyun eğme, Her hangi birine ya da nesneye zarar vermeme davranışı	Ceza almak istememe, Yetkenin gücü	Ben merkezci perspektif. Başka insanların menfaatlerini önemsemez veya bunların davranışı sergileyen kişininkinden ayrı olduğunu bilmez; Bu iki perspektifi ilişkilendirmez. Davranışlar kişilerin psikolojik çıkarları yerine fiziksel olarak düşünülür. Yetkenin perspektifini kendi perspektifi ile karıştırma.
<u>Ahlak Aşaması</u>	<u>Doğru Davranış</u>	<u>Doğru Davranışı</u> <u>Sergileme Nedenleri</u>	<u>Toplumsal Perspektif</u>
Aşama 2: Kişiselcilik, Araçsal hedef, Takas	Sadece kişinin menfaatine uyduğunda kurallara uyma; Kişinin kendi menfaat- gereksinimlerini karşılamak amacıyla davranışta bulunması, başkalarının da aynısını yapmalarına izin vermesi. Doğru davranış eş zamanda adaletli olanı yapmaktır. Denk olacak şekilde bir takas, anlaşma ve pazarlıktır.	Başka kişilerin de kendi menfaati doğrultusunda olan davranışları olduğunu kabul etmek durumunda olduğunuz bir dünyada kişinin kendi menfaatleri uğruna çalışması.	Somut kişiselci perspektif. Herkesin kendi menfaatleri doğrultusunda hareket ettiği ve bunların çatıştığı, böylece doğru davranışın (somut bireyselci anlamda) göreceli olduğunun farkına varma durumu
DÜZEY GELENEKSEL DÖNEM	Yakın kişilerin rolüne uygun şekilde davranma, kişilerin beklentilerine uyum gösterme.	Kendi ve başka kişilerin gözünde iyi bir insan olma gereksinimi.	Diğer kişilerle ilişki içerisinde olan bireyin perspektifi.

Aşama 3: Karşılıklı olarak kişiler arası beklenti içerisinde olma, ilişkiler, kişiler arası uyum	“İyi olma” hali, iyi dürtülere sahip olma, başkaları adına endişe duyma anlamına gelmesi. İtimat, sadakat, saygı, iyilik gibi karşılıklı ilişkileri sürdürme anlamı da taşır.	Diğer insanlara ilgi gösterme. Altın Kural’ a inanmak. Kalıp yargısal iyi olan eylemleri pekiştiren kuralları ve yetkeyi sürdürme talebi.	Kişisel menfaatten ziyade paylaşılan duygular, anlaşmalar ve beklentilerin farkında olma durumu. Kişinin empati becerisini kullanarak var olan Altın Kural aracılığıyla perspektifini ilişkilendirir. Kişi henüz genel duruma getirilen sistemsel perspektifi dikkate almamaktadır.
Aşama 4 : Toplumsal sistem ve vicdan	Kabul edilen güncel görevleri yerine getirme. Toplumsal değişmez kurallarına, kanunlara genel olarak uyulur. Doğru davranış topluma, kişilere, kurumlara katkı sunmaktır.	Bütüncül bir şekilde kurumun devamlılığını sürdürmek. Kişinin “Herkes yaparsa ben niye yapmayayım” mantığıyla sistemde ortaya çıkabilecek aksaklıklardan kaçınması veya kişinin vicdani sorumluluklarını yerine getirmesi.	Toplumsal bakış açısını kişiler arası anlaşmadan veya güdülerden ayırmaktadır. Rol ve kuralları açıklayan sistem perspektifini benimsemektedir. Kişisel ilişkileri sistemde var olan yeri açısından ele almaktadır.
DÜZEY GELENEK SONRASI Aşama5:Toplumsal sözleşme veya yararlılık ve bireysel haklar	Kişilerin farklı değerlere sahip olduğunun, değer ve kuralların çoğunluğa göre göreceli olduğunun bilincinde olma durumu.	İnsan haklarının korunması açısından toplumun refahı için kanun tasarlamak, kanunlara uymak konusunda yükümlü hissetmek	Topluma öncelik tanıyan perspektif. Toplumsal hak ve sözleşmeye öncelik tanıyan değerlerin bilincinde olma perspektifi.

	Tarafsızlık ilkesi ve toplumsal sözleşme nedeniyle söz konusu göreceli kurallara uyum sağlanır. Ancak yaşama hakkı, özgürlük vs gibi değerler göreceli olmamakla birlikte her toplulukta geçerli olmalıdır.	Aileye, yakınlarına, mesleğine karşı yükümlülüklerini yerine getirmek. Kanunların akılcı olması. "En büyük iyi en fazla kişi için ."	Bakış açılarını anlaşma, sözleşme, nesnel davranış, tarafsızlık ve ilgili süreçleri resmi mekanizmasıyla tamamlar. Kişi ahlaki ve yasal perspektifleri dikkate almakla birlikte bunların bazı durumlarda çatışacağına farkında olur ve bunları bütünleştirmek zor olabilir.
Aşama 6: Evrensel Ahlak İlkeleri	Kişi kendi tercih ettiği ahlak ilkeleri yolundan gider. Özel kanunlar veya toplumsal anlaşmalar genellikle bu ahlak ilkelerini dayanak aldıkları için geçerliliği söz konusudur. Kanunlar söz konusu ahlaki ilkeleri yok saydığına birey kendi ahlaki ilkesi doğrultusunda davranır. İlkeler evrensel adalet ilkeleri olmakla birlikte hakların eşitliği ve insan onuruna saygıyı savunur.	Mantıklı bir birey olarak evrensel ahlak ilkelerinin geçerliliğine inanma durumu, bu ilkelere bireysel olarak bağlanma hissi.	Toplumsal düzenlemelerin üretildiği bir ahlak fikrinin perspektifi. Bakış açısı, ahlakın doğasını veya bireylerin kendi iç dünyalarında sonlu olduğu, bu şekilde işlem görmeleri gerektiği gerçeğini kabullenen her akılcı bireyin sahip olduğu perspektiftir.

Piaget ise ahlak gelişimini ahlaki gerçekçilik ve ahlaki görecelilik evresi olmak üzere 2 evrede değerlendirmiştir. Buna göre 4-8 yaş arası kapsayan ahlaki gerçekçilik ya da dış kurallara bağlılık evresinde ahlaki kurallar ebeveyn etkisinde

olup değiştirilemez kurallar söz konusuyken, ahlaki görecelilik ya da özerk döneme geçiş olarak adlandırılan dönemde de çocukların değerlendirmeleri görelilik kazanmaya başlar (20). Piaget' e göre çocuklar 8 yaşından sonra ahlaki görecelilik evresine geçer. Ergenlik döneminden itibaren ise kişi kendi belirlediği ahlak ilkelerini benimser ve ona göre yargıda bulunur.

4.6.3. Kişilik gelişimi kuramları

Bu bölümde Sigmund Freud ve Erik Erikson' un kişilik gelişim kuramları yer almaktadır.

4.6.3.1. *Freud' un Psiko-seksüel gelişim kuramı*

Sigmund Freud bireyin kişilik gelişim aşamalarında kritik dönemler olduğunu savunarak psiko-seksüel kuramını 5 evresiyle açıklamıştır. Bu evreler sırasıyla;

- Oral Dönem (0-12 ay)
- Anal Dönem (1-3 yaş)
- Fallik Dönem (3-6 yaş)
- Latens Dönemi (6-11 yaş)
- Genital Dönemdir (11+) (23).

Psikoseksüel kuramın son evresi olan genital dönem ergenlik dönemine denk gelir ve oldukça fırtınalı bir dönemdir. Çünkü bu dönemde fiziksel gelişim ve cinsel dürtüler artarken bir yandan da ergen kendi içsel çatışmalarını çözümlemek durumundadır. Bu nedenle ebeveynler ya da öğretmenler ergenlerin ilgi alanları doğrultusunda onunla doğru iletişim kanallarını kullanarak, onu anlayarak, empati kurarak, problemlerini çözmeye çalışmalı bu fırtınalı dönemde ona destek olmalıdır.

Freud' a göre ilk üç dönemde kişiliğin temelleri atılır ve kişinin bu dönemlerde oluşan herhangi bir saplantı durumu ilerleyen evrelere yansıyarak yetişkinlikte de o özelliklere sahip olur. Psiko-seksüel gelişim döneminin erken evrelerinde aşırı

doyum sağlamak veya aşırı hayal kırıklığı durumu yaşamak saplanmaya (fiksasyon) sebep olur (24). Söz konusu kuram çerçevesinde ergen çevresinden doğru bir yönlendirme ile destek görmesi, ergenin ebeveynleri tarafından anlaşıldığını hissetmesi, bu dönem krizlerinin ergenin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çözümlenmesi ve ihtiyaçlarına cevap verilmesi durumunda yetişkinliğe geçiş döneminde sağlıklı bir birey olmasında önemli rol oynar.

Freud' un bu teorisi aynı zamanda çocukta cinselliğin erken gelişimini ve bireysel cinsel arzular ile toplumun bu asi dürtülere boyun eğmeme talepleri arasındaki çatışmada ortaya çıkan yetişkin psikolojik hastalıkları da vurgulamaktadır (25).

4.6.3.2. Erik Erikson' un psikososyal gelişim kuramı

Erik Erikson (1963, 1965, 1983), gelişimde kritik dönemler olduğunu düşünerek gelişim sürecini doğumdan yaşlılığa kadar geniş kapsamlı olarak ele almış ve sekiz farklı psikososyal gelişim evresi olduğunu öne sürmüştür. (8). Erikson, Freudyen düşüncelerin kapsamını genişletip, egonun uyarlanabilir ve yaratıcı karakteristiğine odaklanarak kişilik gelişiminin aşamalarını tüm yaşam süresini kapsayacak şekilde ele almıştır (26).

Erikson' un kuramına göre gelişim dönemleri (27):

- I. Temel güvene karşı güvensizlik,
- II. Özerkliğe karşı kuşku ve utanç,
- III. Girişimciliğe karşı suçluluk duygusu,
- IV. Çalışkanlığa karşı yetersizlik duygusu,
- V. Kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası,
- VI. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık,
- VII. Üretkenliğe karşı verimsizlik,
- VIII. Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk dönemleri şeklindedir.

Söz konusu kuramın ilk dört evresi çocukluk dönemi gelişimini kapsar ve Freud’ un psiko-seksüel kuramının daha ayrıntılı biçimidir. Ergenlik dönemi ise 5. ve 6. Evreyi kapsar.

-Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası: Erikson’ un öne sürmüştüğü bu evre ergenlik döneminin fırtınalı geçiş süreci ile başlar, ergen bu süreçte bir yandan kimlik arayışına girerken bir yandan da yaşamdaki rolünü anlamlandırmaya çalışır. Bu evre, öğrenim hayatının son bulması, mesleğini icra etme ve aile kurma şeklinde sona erer (28). Bu dönem 12-18 yaşlarını kapsar ve ergen bu evrede ben kimim? sorusuna yanıt arar. Erikson, ergenin kimlik kazanma sürecini başarılı bir şekilde çözümülemesi sonucunda başarılı ve özgüvenli bir birey olarak hayatına devam edebileceğini öne sürmektedir (8). Ancak kimlik krizinin başarılı bir şekilde çözümülenmesi çevresel ve psikolojik etkenlerle oldukça ilişkilidir. Bu konudaki başarısızlık ise genci “kimlik karmaşasına”, bunalımlara hatta intihar girişimlerine yönlendirebilir (29).

-Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık: Bu evre ergen aşkının ötesinde yakın ilişkiler kurma, evlilik, aile kurma evresidir. Ergenlik döneminde cinsel yaklaşma dürtüsü başlar, ancak ergen kimlik karmaşası problemini çözüme kavuşturmadan söz konusu ilişkiyi kuramaz (28). Erikson bu durumu “cinsel yakınlık anlatmak istediğim yakınlığın sadece bir parçasıdır ve cinsel yakınlıklar bireyin gerçek ve karşılıklı psikososyal yakınlık kapasitesi geliştirmesinden önce de yaşanabilir” şeklinde ifade etmektedir. Yine Erikson bu dönemde kendi kimlik karmaşasını çözemeyen ya da kimliğinden emin olmayan gencin her türlü yakınsal ilişkiden kaçınarak, ilişkilerinin boyutunu yüzeysel bir şekilde yaşayacağını ifade etmektedir (28).

4.7. Ergen Gelişiminde Ailenin Rolü ve Tutumları

Çocuğun sergilemiş olduğu tüm olumlu-olumsuz davranışlarını kavrayabilmek ve nedenlerini anlamlandırabilmek adına ailesi, yaşadığı çevre gibi arka planları hakkında bilgi sahibi olmak gerekir (30). Başta genetik etmenler olmak üzere, aile ve çevre çocuğun yaşam üslubunu oluşturan en önemli parametrelerdir ve çocuğun arka planına temel oluşturur. Gelişen Çocuk Ulusal Bilim Konseyinin yapmış olduğu bir

araştırma bir çocuğun deneyimlerinin, genlerinin aktif ya da pasif olup olmayacağını veya hiç etkinleştirilip etkinleştirilemeyeceğini öne sürmektedir (31). Buna göre bir çocuğunun gelişiminin yüzde 30' unun genetik haritasına, yüzde 70' inin ise uyaran bir çevreye, yaşadığı deneyimlere ve aile yapısına bağlı olduğu tahmin edilmektedir. Çevresel deneyimlerin bu kadar büyük bir oranda çocuğun gelişimine etki ettiği düşünüldüğünde, çocuğun içinde yaşadığı aile yapısının, aile tutum ve davranışlarının çocuğun kişilik ve karakter yapısında, duygusal dünyasında, insan ilişkilerinde ne denli önemli olduğunun altı çizilebilir. Bu bağlamda çocuk için hayati önem taşıyan farklı anne-baba tutumları incelendiğinde;

- Baskıcı-Otoriter Tutum
- Gevşek Tutum (çocuk merkezli aile),
- Dengesiz-kararsız tutum,
- Koruyucu tutum,
- İlgisiz-kayıtsız tutum,
- Güven veren, destekleyen hoşgörülü tutum biçimleri karşımıza çıkmaktadır (4).

Baskıcı-Otoriter Tutum, ana-babanın katı bir disiplin uyguladığı, çocuğun kişiliğini hiçe saydığı, çocuğun kurallara sorgulamadan uymak durumunda bırakıldığı ve çocuğun özgüven ve kişilik gelişimine oldukça zarar veren bir aile tutumudur. “Zor yoluyla denetleme”, “sevgi esirgeyerek denetleme” biçimlerinin hakim olduğu baskıcı ve yetkeci aile ortamları çocuğa özgürce ifade olanağı sağlamadığı gibi, çocuk bu ortamlarda davranışlarının nasıl bir tepkiyle karşılanacağı konusunda bir fikri yoktur (4). Sürekli sert bir tutumla cezalandırılan, fikri alınmayan, suçlanan çocuklar çabuk ağlayan, dıştan denetimli karakter yapısı veya aşağılık duygusu geliştirebilir. Özellikle ergenlik döneminde böyle bir tutum içerisinde yetişen çocuk ergenliğin fizyolojik ve biyolojik değişimleriyle birlikte aileden uzaklaşarak iletişimlerini tamamen kopabilir ve uygun olmayan arkadaşlıklar edinebilir. Hatta madde bağımlılığı ve suçluluğun da yaygın olarak görüldüğü bu evrede yapılan araştırmalar bu olumsuz davranışları gösteren ergenlerin büyük bir kısmının otoriter, baskıcı ya da parçalanmış, düzensiz bir aile yapısından geldiğini göstermiştir.

Gevşek Tutum (çocuk merkezli aile), çocuğa kural ya da sınır koyulmayan, disiplin uygulanmayan, mantıklı olsun olmasın çocuğun isteklerinin ön planda tutulduğu aile tutumudur. Yapılan araştırmalar izin verici stile sahip anne-babaların çocuklarının kuralları izleme, duygularını kontrol etme, çatışma çözme, saldırgan davranış okul başarısı gibi konularda düşük düzeyde beceri gösterdiklerini ortaya koymaktadır (32). Yine bu çocuklarda ve ergenlerde görülen duygusal özellikler arasında bağımlı bireyler, sosyal açıdan daha az sorumluluk alma eğiliminde olmaları, özdenetim ve öz düzenleme becerilerinde zayıflık sayılabilir.

Dengesiz-kararsız tutum, otoriter-baskılı tutum ile gevşek tutum arasında git-gel yaşanan aile tutumudur. Bu tutuma sahip ailelerinin tutarsız davranışlarının nedenlerine bakıldığında; anne-baba arasındaki fikir farklılıkları, ebeveynlerden en az birinin değişkenlik gösteren ve tutarlı olmayan davranışları olduğu görülmektedir. Özellikle ana-babaların toplum içinde, çocuk yanında birbirlerini olumsuz eleştirmeleri, çocuk konusunda görüş birliğine varamamaları görülen eğitim hatalarındandır (4). Anne ve babanın bu şekildeki dengesiz ve tutarsız tavırları çocuğun gelişimini son derece olumsuz etkilemekle birlikte bu tarz tutarsız davranışları da çocuğun karakterinde pekiştirip içselleştirmesine neden olur. Bu tutuma sahip ailelerin çocukları özellikle ergenlik döneminde kural tanımayan, ana-babasına saygı duymayan, aşırı isyankar ya da aşırı boyun eğen kişiler haline dönüşürler.

Koruyucu tutuma sahip olan aileler çok kontrolcü ve korumacı tavır sergilerler (33). Anne babanın bu aşırı korumacılığı ve gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi sebebiyle çocuk yaparak-yaşayarak öğrenme deneyiminden mahrum bırakılır. Çocuk kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek yaşa ve gelişim seviyesine ulaştığında dahi tüm ihtiyaçları anne ya da baba tarafından karşılanır. Bu durum ergenlik dönemiyle birlikte yine birçok davranış problemini beraberinde getirir. Çünkü ergen psiko-sosyal olgunluğa ulaşmamış, kendine güvensiz, bağımlı, karar verme yetisi gelişmemiş ve şiddetli nevrotik bir ruhsal yapı özellikleri gösterebilir (34).

İlgisiz-kayıtsız tutum, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına kayıtsız, sevgi-şefkat yönünden yetersiz, çocuğun ne yaptığı ile ilgilenmeyen ve çocuk üzerinde herhangi

bir kontrol sağlamayan anne-baba tutum biçimidir (34). Söz konusu tutum içerisindeki anne babalar genellikle çocukların isteklerine karşı kayıtsız olmakla birlikte, çocuklarını önemsemez yahut görmezden gelirler. Böyle bir tutumla yetişen çocuk sürekli olarak çevreye kendini ispatlama çabasında olur ve dikkat çekmeye çalışır.

Güven veren, destekleyen hoşgörölü tutum şekli, ana-baba tutumları arasında en sağlıklı, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkileyen ve geliştiren, koşulsuz sevgi ve saygının bulunduğu, çocukların duygu ve düşüncelerine önem verilen aile tutumu olmakla birlikte ana-babaların tutarlı ve kararlı olduğu aile ortamıdır. Bu tip aile ortamı çocuğa benliğini tanıma özgürlüğü verir ve çocuğun sağlıklı bir şekilde olgunlaşmasını, sosyal bir varlık olarak toplum içerisinde kendini gerçekleştirmesine olanak tanır. Ebeveynlerin hoşgörü düzeyinin normal olarak çocuğa yansıtılması, çocuğun hem ruhsal açıdan sağlıklı gelişmesini sağlar hem de özgüvenli toplumsal bir birey olmasına yardımcı olur (4). Benliğine değeri verilen, duygu ve düşünceleri dinlenen çocuk ergenlik döneminde gerçekleşen büyüme krizlerini daha kolay ve sağlıklı atlattır. Psikiyatri profesörü Daniel J. Siegel Ergen Beyin Rehberi adlı kitabında; ergenliğin gelişme döneminin, kuşaklar arasında bir savaş olarak görölmemesi gerektiğı, yetişkinlerin ergenliğin akışını durdurmaya kalkışmaları halinde ilişkideki iletişimin gerilim ve saygısızlıkla lekeleneyeceğini, bu durumdan kopukluk, gizlilik, izole olma gibi pek çok menfii ve acı veren sosyal karşılığın ortaya çıkma ihtimalinin olduğunu, ergenler ve bir zamanlar ergen olan yetişkinler için mühim olanın ergen beynindeki önemli değişimleri fark etmek, aralarındaki iletişimi açık tutmak, herkesin hayatını optimize etmek ve riskli davranışların kötü sonuçlarını bertaraf etmek üzere bu yılları yapıcı bir şekilde ve işbirliğiyle geçirmek olduğunu ifade etmiştir.

4.8. Baba- Ergen İlişkileri

Genel olarak çocuğun yetiştirilmesinden ve bakımından sorumlu olarak görölün anneler araştırmalara konu olmuş, babalar arka planda kalmıştır. Pedersen' e göre bu konudaki tartışmaların azlığı çocuğun bakımındaki anne-merkezli

görüşlerden ve gelişen bebekte babanın büyük etkisi olmadığı inancından kaynaklanmaktadır (35). Parke bu görüşün yaygınlaşmasının nedeni olarak, Freud' un anne-bebek etkileşiminin çocuğun gelecekteki sosyal yaşantısını biçimlendirdiğini savunduğu çalışmaların, Bowlby' nin de bebeklik dönemindeki anne yoksunluğunun gelişimle ilgili temel sorunların kaynağı olarak gördüğü çalışmalarının etkili olduğunu savunmuştur.

Annelerin çocuklar açısından babalardan daha önemli görülmesi hakkındaki görüşler incelendiğinde;

- Babaların yalnızca biyolojik açıdan gerekli olduğu,
- Anne ile bebek arasındaki bağın çok özel olduğu,
- Çocuğun bakımından annenin sorumlu olduğu,
- Annelerin çocukları ile babalardan daha fazla vakit geçirdiği,
- Babaların, anneler kadar çocuklarını etkileyemediği,
- Bebeğin ihtiyaçlarının karşılanması açısından annelerin daha önemli bir yere sahip olduğu gibi geleneksel görüşler karşımıza çıkmaktadır (36).

Ancak, bu bilgilerin doğruluğu tartışmaya açık olmakla birlikte sosyo-ekonomik ve kültürel bir toplumun değişen şartlarıyla birlikte babaların çocuk gelişimi üzerine olan etkileri birçok araştırmanın konusu olmuştur. Buna istinaden 2019 yılında Aksoy ve Tatlı tarafından okulöncesi dönem çocuklarıyla yapılan bir araştırma sonucuna göre, babaların çocukları ile olan olumlu ilişkileri ve babalık rolü algıları arasında paralel bir ilişki olduğu, diğer yandan baba ile çocuk arasında uyumsuzluk ve çatışma düzeyi arttıkça babalık rolü algısının azaldığı saptanmıştır (37). Lamb, Pleck ve Levine (1977)' ye göre babaların çocuklarının yaşantısına aktif katılımında, çocukların empati becerisinin, bilişsel yeteneklerinin, problem çözme becerilerinin ve özgüvenlerinin arttığı bulunmuştur (38). Yapılan bir başka araştırmaya göre de babanın aktif katılımının ergenlerde dışsallaştırma ve içselleştirme davranışlarıyla olumsuz yönde, anne katılımının ise erken sosyal davranışlar ve umut ile olumlu yönde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (39). Babanın çocuğun yaşantısına dahil olması, sağlıklı bir yetişkinlik dönemi temeli atılması açısından çocuk için olumlu bir etki yaratmaktadır (40). Yine yapılan araştırmalar göstermiştir ki babaların çocuklarının okul yaşantısıyla yakından

ilgilenmesiyle akademik başarı arasında pozitif bir ilişki vardır ve çocuk babasıyla etkili iletişim sayesinde çok fazla şey öğrenmektedir. Araştırmacılar ergenlik döneminde de baba katılımının ergenlerin akademik başarısı açısından önemli ölçüde etkili olduğunu savunmaktadır. Yapılan birçok araştırma da yine etkin babalık ile ergenlerin ders başarılarının, iletişim becerilerinin ve bilişsel fonksiyonlarını kullanabilmenin ilişkili olduğunu göstermiştir (41). Tüm bunların yanı sıra baba, çocuğun kişilik gelişiminin oluşmasında önemli bir özdeşim modelidir ve çocuğun hayatında önemli bir yere sahiptir (4). Baba yoksunluğu veya babanın pasif ve ilgisiz olması çocuğun ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkileyebileceği gibi çocukta birtakım davranış bozuklukları görülmesine de neden olabilir (4). Söz konusu uyum ve davranış problemleri bir metamorfoz dönemi olarak değerlendirilen ergenlik döneminde artabilir, baba ile ilişkilerin niteliğine göre ilişkiler kopma noktasına ve duygusal yoksunluğa sebebiyet verebilir. Kişilik ve ahlak gelişiminin temelleri çocukluk döneminin ilk beş yılında atılmaktadır (20). Ergenlik dönemi 11-20 yaş aralığını kapsayan, ergenin kimlik arayışı içerisinde toplumda yerini bulmaya çalıştığı, değer yargılarını oluşturmaya başladığı ve yaşam amacını bulmaya çalıştığı bir dönemdir (43). Çocuklar problemleri deneme yanılma ile çözerken; ergenler daha çok akılcı bir biçimde düşünmeye başlar, problemi çözmek için alternatif yollar geliştirir ve çözümleri belli bir sistematik içinde denerler (44).

Ergen bu yıllarda statü edinmeye çalışırken bir yandan da çevresinde özdeşim kuracağı rol modeller arar. Ebeveynler önemli bir özdeşim modelidir. Özdeşleşme süreci çocuk için bilinçli bir olgu olmadığı gibi, bu süreç içerisinde özdeşim kurduğu modele göre düşünür, davranışlarını sergiler ve çocuğun gelecekteki karakter ve kişilik özellikleri buna göre şekillenir. Örneğin, babasının kazanmış olduğu tenis maçına sevinen bir çocukla, babasının polisler tarafından yakalanarak hapse atılmasına şahit olmuş bir çocuğun davranış biçimleri elbette ki aynı olamaz (43). Burada çocuğun kendisine örnek almış olduğu baba figürü onun duygu ve düşüncelerini etkileyecektir.

Tüm bu bilgiler ışığında anlaşılabileceği gibi baba-ergen ilişkilerinin temeli olumlu ya da olumsuz erken çocukluk döneminde atılır. Etkileşim temelli, sağlam bir baba-çocuk ilişkisi, ergenlik döneminin krizlerinin de daha kolay ve anlaşılabilir olmasını sağlar. AÇEV' in 2017 yılında yayımladığı bir araştırma raporunun bulguları

doğrultusunda, erken çocukluk döneminde babaların çocuklarının fiziksel bakımına katılmasının baba-çocuk arasındaki duygusal bağın güçlendireceği, çocuğa gösterilen sevgi, yakınlık ve sıcaklığın sağlıklı bir gelişim için gerekli olduğu, ülkemizde otorite kaynağı olarak görülen babaların disiplin ve ceza kavramlarının babalık üzerinden yeniden yapılandırılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Aynı zamanda baba olmayı erkeklik görevi olarak gören, soyunu sürdürme biçimi olarak düşünen, çocuk konusunda cinsiyetçi tutumlar sergileyen ve kendisine aile reisi statüsü yükleyen kişilerin olumlu babalık davranışlarında ciddi bir düşüş olduğu saptanmıştır (45).

4.9. Duygu' nun Tanımı ve Önemi

Duygular, insanın iç dünyasını tanımasını, hayatta kalmasını ve hayatı anlamlandırmasını sağlayan, çoğu zaman dürtüsel olabilen, ruh hali, mizaç ve kişilikle ilişkili mekanizmalar bütünüdür. Duygular aynı zamanda zorlayıcı, samimi, gizemli ve esrarengizdir (46).

Goleman, duyguları ifade ederken, duygunun sadece bir his olmasından ziyade, biyolojik işaretleri eyleme geçiren, bireyi öğrenme, öğrenileni uygulama ve bu duruma uygun tavır geliştirme hususunda aktif kılan bir yetenek şeklinde belirtmiştir (47).

Yine Goleman' a göre duygular içgüdüler gibidir ve insanların hayatta kalmak için tepki vermelerine yardımcı olmanın bir yolu olarak gelişmişlerdir. Beyinde bir duygu tetiklendiğinde, vücut uygun eylemi gerçekleştirmek için buna göre tepki verir.

Örneğin, korku yaşadığımızda, vücudumuz koşmamız gerektiğinde ekstremitelerimize kan pompalamak için kalp atış hızınızı hızlandırarak tepki verir (48).

Duygu teorisyenleri tarafından duygular; ilgi-heyecan, zevk-sevinç, ani tepki, tasa-ıstırap, kızgınlık, iğrenme, küçümseme-hor görme, endişe, hicap-utangaçlık-aşağılama, ve suçluluk-pişmanlık şeklinde on temel duyguya ayrılmıştır (49).

Bireylerin duygularını ifade etme şeklini aile yapısı, sosyal ve kültürel etkenler şekillendirmektedir. Tüm öğrenme biçimlerinde, herhangi bir durum karşısında gösterilen duygusal ifadenin ne olduğunu belirlemede sosyal ve kültürel faktörler önemli bir rol oynar (49). Bu sosyo-kültürel faktörler bireyin duygularının farkında olma, uyum sağlama, iletişim kurabilme, duygularını yönetebilme ve ifade edebilme becerilerini etkin bir şekilde kullanmayı belirlediği gibi aynı zamanda duygusal olgunlaşmayı da sağlar.

Karl Albrecht' e göre kişilerin birbirlerine pozitif duygular besleyebilmeleri için birtakım temel prensipler vardır. Bu prensipler; Fikir alışverişi yapmak, muhakeme yaparak karşı taraftaki insanı yanıtlamak, dikkatini vererek öğrenme amacıyla dinlemek, beraber hareket etmek, peşin hükümlü davranmamak, özel becerileri geliştirmeyi önemsemek, saygılı olmak ve insanlara onaylayıcı bir yaklaşım sergilemek, kişilerin fikirlerini zorla değiştirmeye çalışmamaktır (50).

Duygular insan yaşamının her aşamasında karar verme becerilerini etkilemesi sebebiyle geçmiş yaşantıların da duygular üzerinde büyük oranda rolü vardır. Söz konusu geçmiş yaşantıları belirleyen faktörler arasında ise erken çocukluk hatta bebeklik döneminden itibaren sergilenen tutum ve davranışlar vardır. Çocuğun duygularının ifade edilmesine izin verilmesi, onunla empati kurulması, duygu ve düşüncelerine değer verilmesi, çocuğa anlaşıldığının hissettirilmesi onun duygularının farkında olmasını sağlar. Kişinin duygularının bilincinde olmaması durumu, hayatı ile vereceği yanlış kararlara neden olabilir (51). Buna istinaden 2012 yılında Dannlowski ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre, çocukluk çağındaki kötü muamelenin, yine çocukluk ve ergenlik dönemlerinde yaşanan olumsuz yaşantıların, uzun vadede bireyin beyinde fonksiyonel ve yapısal değişikliklere yol açması sonucu ortaya çıkan depresyon ve duygusal bozukluklarla güçlü bir şekilde ilişkili bulunmuştur (52).

Çocuğun yeni gelişmekte olan beyni henüz çocuğa duygularını kullanacağı zihinsel araçları sağlamaz ve çocuk hipotezler oluşturmayı, mantıksal çıkarımlar yapmayı, bakış açısını değiştirmeyi, mesafe koymayı ya da geleceğini planlamayı bilemez (53). Çünkü çocuk içgüdüsel olarak duyguları ile hareket eder. Çocuğa

duygularını yönetebilme ve düzenleme becerileri ise öncelikli olarak anne-babanın tutum ve davranışları tarafından kazandırılır.

4.10. Zekâ' nın Tanımı- Önemi ve Ölçümü

Zeka, en basit tanımıyla bireyin deneyimlerinden faydalanarak çevre hakkında edinilen bilgilerin ötesine geçme kapasitesi olmakla birlikte, 52 zeka araştırmacısının vardığı genel tanımla; mantık kurabilme, plan yapma, problemleri çözüme ulaştırma, soyut düşünebilme, karışık düşünceleri kavrayabilme, çabuk öğrenme, deneyimlerle öğrenme ile birlikte çok fazla parametre barındıran zihinsel bir beceridir (54). Söz konusu yürütücü işlev becerilerini kapsayan zekayı hem genetik hem de çevresel faktörler etkilemektedir. Hatta zihinsel gelişim üzerine yapılan son çalışmalar beyin gelişiminin yüzde 70' ini yetişmenin yani çocuğun karşılaştığı deneyimlerin, yüzde 30'unu da gen haritası belirlediğini öne sürmektedir (31).

Bunun yanı sıra zeka teorisi ve psikometrik geleneğin bir parçası olan yazarlar, genellikle zekanın insanlar arasındaki genetik değişkenlik kaynakları ile doğrudan ilişkili olduğunu kabul ederler. Ruh hali, mizaç ve kişilik, özgüven, rekabet gücü, coşku ve dikkat gibi çok sayıda kişisel özellik, IQ seviyelerini etkileyebilecek güce sahip olabildiği gibi kişinin davranışlarını da etkiler. Bu da kişinin zihinsel beceri ve bilgi edinmesini sağlayan faaliyetlerde bulunmasını ve böylece kişiyi daha akıllı hale getirmesini az ya da çok olası hale getirebilir (55).

Plato' nun zeka felsefesi, zihnin ana yönleri akıl, duygu ve irade olarak sınıflandırmış ve zekayı ölçmese de zihni sınıflandırarak zekanın ölçülebileceğini savunmaktadır (57).

Zeka alanında ilk çalışmalara Avrupa' da başlanmış olup, Alfred Binet tarafından geliştirilen ilk zeka ölçüm aracı Binet Zeka Testidir. Binet' e göre zeka 'iyi derece akıl yürütme, karar verme ve kişinin kendisini eleştirebilme kabiliyeti' olmakla birlikte; anlama-algılama, karar verme, tahminde bulunma, düşüncelere belli bir yön verip bunu sürdürebilme, fikirlere amacın gerçekleşmesi doğrultusunda uyarlama yapma ve kişinin kendisini eleştirebilme becerisi olan bu 6 özelliği içerir

(56). İlerleyen zamanlarda Stanford Üniversitesi profesörü Lewis Terman tarafından Binet Zeka Testi Amerika’ da okul çocuklarına uygulanarak standardize edilmiş ve testi Standford-Binet Zeka Ölçeği olarak revize etmiştir (54).

Psikologların çoğunlukla kullanmış olduğu testler, Standford-Binet V, Wechsler Okul Öncesi ve İlkokul Çocukları İçin Zeka Ölçeği III-WPPSI III ve Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği IV-WISC IV testleridir (42). Wechsler testleri ilk olarak psikolog David Wechsler tarafından geliştirilmekte olup, WPPSI-III 2,5-7 yaş arası çocuklara yönelik, WISC-IV normları ise 6-16 yaş arası çocuklar için tasarlanmıştır (42).

Zeka testlerinin geliştirilmesinde önemli bir amaç, alt test seviyesinde normal veya kabaca normal dağılımlar elde etmek olup bu normal dağılımların elde edilmesi, geniş bir kapasite yelpazesini ölçmek için yeterli varyans oluşturmak için gereklidir (yani, deha seviyelerine zihinsel eksiklik). Zeka, son derece zeki insanların çeşitli görevlerde karmaşık problemleri çözme yeteneğine sahip olduğu hipotezine dayanarak ölçmeye çalışılan bir yapıdır (58).

Son yıllarda gelişim bilimci psikologlar tarafından zekayı değerlendirme konusunda zeka testlerinin sadece IQ ve akademik başarıya odaklı olması sebebiyle zekayı ölçme konusunda çeşitli yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Bu yaklaşımlardan birisi olan bilgiyi işleme kuramı zekayı test etme konusunda Piaget’ in kuramı ile ilintilidir. Bu yaklaşıma göre birey uyarıcıları aktif duyu organları ile kaydedip, gelen bilgileri seçici kısa süreli belleğe alır, gelen bilgiler burada uzun süreli bellekte var olan eski bilgiler ile harmanlanarak bilgilerin depolandığı uzun süreli belleğe geçiş yapar (59). Yani burada eski deneyimler Piaget’ in deyimiyle şemalar gelişim sürecinin önemli bir parçası olarak görülür. Bu nedenle normalde zeka olarak adlandırılan kavramda bireysel farklılıklar, temel işlemlerin hız ve yeterliliğinde doğuştan gelen farklılıkların deneyimler açısından farklılıkların sonucu olarak düşünülebilir (20). Bilgi işleme sistemi daha yavaş olan çocuk bazı gelişim aşamalarını daha yavaş atlatırken ve deneyimlerini etkisiz bir şekilde kullanırken, bilgi işleme hızı daha hızlı olan çocuğa yetişemese de bu IQ düşüklüğünü uzmanlaşacağı başka bir alana yönelerek telafi edebilir.

Psikolog Robert Sternberg ise geleneksel testlerin akademik başarıyı bir ölçüm aracı olduğunu kabul etmekle birlikte, zihinsel yeteneklerin tam anlamıyla ölçmede yetersiz kaldığını savunarak üçlü-başarılı zeka kuramını geliştirmiştir. Sternberg' e göre birey yaratıcı zeka, analitik zeka ve pratik zeka olmak üzere üç zeka türünde başarılı olabileceğini ve bu zeka türlerinden sadece analitik zekanın testlerle ölçülebileceğini ifade eder (60) Birçok araştırma, çözümsel, özgün ve pratik zekanın olması gerektiği ancak söz konusu özelliklerin kendi içerisinde bir denge oluşturması gerekliliğini savunmaktadır (61).

Gelişim Psikoloğu olan Howard Gardner ise zekayı ölçmek için tek bir IQ skorunun yeterli olmayacağını öne sürerek, kişinin sekiz ayrı zeka türüne sahip olduğunu ve bu zeka türlerinin deneyimlerle geliştirebileceğini savunur. Söz konusu bu zeka türleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.10.1. (54): Zeka türleri

Zeka türü	Son durum	Temel bileşenler
Mantıksal-matematik	Bilim insanı Matematikçi	Mantıksal veya sayısal içeriklere karşı hassas olma durumu, farkında olma yeteneği
Dilsel	Şair Yazar	Seslere, ritimlere ve kelimelere karşı hassas olma; dili işlevsel kullanabilme
Doğa zekası	Doğa Bilimci Çevreci	Farklı canlı türlerine karşı hassas olma durumu; canlı türleri ile iletişim kurabilme yeteneği
Müzikal	Besteci Piyanist	Besteler yaratabilme, sesleri ustalıkla kullanarak ifade edebilme ve algılama yeteneği; müziksel ifade biçimlerini onaylama
Uzamsal	Pilot Mimar	Görsel-uzamsal evreni kavrayabilme, kişinin algılarını düzenleyebilme yeteneği
Bedensel kinestetik	Dans Sanatçısı Futbolcu	Kişinin vücut hareketlerini kontrol edebilme ve amaçları ustalıkla idare etmek

Bireyler arası	Psikolog Satın alma-satma görevlisi	Kişilerin değişik duygu-durum hallerini, karakter biçimini, güdülenmeleri ve arzularını algılayabilme, tüm bunlara uygun tepkiler geliştirebilme yeteneği
Kişiye dönük	Kendisini en iyi tanıyan kişi	Bireyin duygularını tanıması, kendisini tanıması, başarılı-başarısız yönlerini bilerek buna uygun davranması yeteneği

Yukarıda tanımlanan sekiz zeka türünden kişiler arası ve kişiye ait zeka türünü irdeleyecek olursak; kişiler arası zeka türü, farklı ruh hallerini, yüz ifadelerini, başkalarının duygu durumunu anlama ve ayırt etme yeteneği, kişiye ait zeka türünün ise kişinin kendini tanıma, güçlü ve zayıf yanlarının farkında olması, mizacına ve karakter yapısına duyarlı olma yeteneği şeklinde tanımlanabilir. Farklı kaynaklarda İçsel zeka olarak da adlandırılan kişiye ait zeka, Gardner tarafından öne sürülen yedi ayrı zeka türüne ek olarak, Goleman, tarafından Duygusal Zeka olarak adlandırılan ve Gardner' ın öne sürdüğü Kişilerarası ve İçsel Zeka türlerini kapsayan bir zekânın varlığı ifade edilmiş ve oldukça dikkat çekmiştir (62).

4.11. Duygusal Zekâ Kavramı

Duygusal zeka, kişinin kişilerarası ilişki yönetimi, problem çözme ve empati kurabilme, kriz yönetimi ve bununla ilgili sağlıklı bir zihinsel ve fiziksel performans gösterip sağlıklı seçimler yapabilme, enerjisini yapıcı ve pozitif bir şekilde katkı sağlayacak şekilde kullanabilmesini sağlayan bir zeka boyutudur (63).

Mayer ve Salovey (1997), duygusal zekanın bir bireyin duygularını algılamasına, kullanmasına, anlamasına ve yönetmesini sağlayan dört yetenek içerdiğini öne sürerken, Goleman ve Bar-on' un duygusal zeka modelleri çok çeşitli kişilik ve davranış özelliklerini birleştirir. (64).

Bar-On (1997) tarafından duygusal zeka, bireylerin istek ve tahakkümlerle zihinsel olmayan yetenekler, beceriler, yetkinlikler ile baş etme biçimi şeklinde tanımlanmıştır (64).

Duygusal zeka, Gardner' ın kişisel zekasının bir alt kümesi olmakla birlikte, genel benlik duygusu ve başkalarını değerlendirmekten ziyade başkalarının ruh hallerini, mizaçlarını, gelecekteki davranışlarını tahmin etme gibi süreçlere odaklanır ve sorunları çözmek için kendisinin ve başkalarının duygu durumlarını tanımlayarak davranışı düzenler (65).

Goleman, insan doğasını duyguların gücünden soyutlayarak anlamaya çalışmanın, duyguların birey üzerinde hakimiyeti olduğu sürece salt IQ değerlendirmesinin bir yere varamayacağını, bir durum hakkında verilen kararlar ve davranışların şekillenmesinde düşünce gücünden çok hissedilen duygunun önemli bir etken olduğunu ifade eder (6).

Bir başka deyişle duygusal zeka, kişisel memnuniyeti, başarıyı ve kariyer etkinliğini artırmak için öğrenciler tarafından öğrenilebilecek, uygulanabilecek ve modellenebilecek belirli beceri, davranış ve tutumlardan oluşur ve öğrenmeye, sistematik deneyime dayalı bir yaklaşım gerektiren yetenektir (66). Duygusal zeka becerilerinin gelişimi için özellikle erken çocukluk döneminde öncelikli olarak anlaşılabilme, duygularını ifade edebilme, kontrol edebilme ve yaparak yaşayarak öğrenme konusunda çocuğa fırsat tanınması gerekir. Duygularına önem verilen çocuğun duygusal zeka düzeyi yüksek olması, öz-farkındalığın oluşması, duygu düzenleme becerilerini başarılı bir şekilde yaşantısına adapte etmesi beklenir.

Duygusal gelişim bebeklik döneminde hatta anne karnında başlar. Özellikle annenin bebeği ile duygusal bağ kurması ve devam ettirmesi, bebeğine hem dokunsal temasta bulunarak hem de bebeğiyle iletişime geçerek duygusal besisini verebilmesi, aynı zamanda babaların da bu sürece dahil olması oldukça önem arz etmektedir. Yapılan araştırmalar duygusal yoksunluk yaşayan bebeklerin ve çocukların ileri yaşlarda suça daha çok meyilli ve olumsuz davranış profilleri oluşturduğunu öne sürmektedir.

Bu bağlamda duygusal zeka ve saldırganlık ilişkisinde yaşam doyumunun aracı rolünü inceleyen bir çalışma bulguları, ergenlerin saldırgan davranışlarının arttıkça duygusal zeka düzeyi ve yaşam doyumunun azaldığı, duygusal zeka seviyesi arttıkça yaşam doyumunun da arttığını açıklamaktadır (67).

Yine duygusal zekanın eğitim açısından doğurgularını inceleyen ve bu konuda birçok araştırmayı derleyen bir araştırmaya göre; Duygusal zekanın gelişiminin önemli ve eğitimle güçlendirilebilir ve geliştirilebilir olduğu, anaokulundan yüksek öğrenime kadar tüm eğitim aşamalarında ehemmiyet kazandığı, öğrenmenin çocuğun duygu durumundan etkilenmeden gerçekleşmeyeceği, göz ardı edilmesi durumunda akademik olarak başarının düşeceği, duygusal zeka kapasitesinin her öğrencide var olduğu ve farklı zeka türleri ile eğitim sürecine katılabileceğine değinilmiştir (68) Bu bağlamda öğretmenlerin de farklı zeka türlerine eşit bir şekilde önem vermesi ve öğretim etkinliklerinde duygusal zeka alanına yer vermesi gerektiği, yine okullarda yapılacak duygusal zekanın gelişimine yönelik çalışmaların disiplin sorunlarını en aza indirdiğinin önemine değinilmiştir (68).

4.12. Duygusal Zekâ Modelleri

4.12.1. Salovey - Mayer' in duygusal zeka araştırmaları

Salovey - Mayer duygusal zekayı sosyal ve bireysel zeka türü olarak; “Duyguları doğru biçimde algılama, değerlendirme ve ifade edebilme yeteneği; düşüncelere rehberlik edecek biçimde hisleri üretme ve kullanma yeteneği; duyguları veya duygusal enformasyonu anlama yeteneği ile duygusal ve entelektüel gelişimi sağlamak için duyguları düzenleme ve ifade etme yeteneğini içerir.” şeklinde tanımlamışlardır (69). Duygusal zeka terimini literatüre kazandıran Salovey ve Mayer duygusal zekanın duyguların değerlendirilmesi ve ifadesi, duygusal düzenleme ve duyguların kullanımı gibi zihinsel süreçlerden oluşan kavramları öne sürmüşler, sonrasında duygusal zeka ve biliş arasındaki ilişkiyi vurgulayarak teorilerini aşağıdaki gibi formüle etmişlerdir :

Tablo 4.12.1.1. (70): Salovey ve Mayer’ in duygusal zeka türleri

Duygu Düzenleme	Her türlü duyguya açık olma yeteneği, Duyguları yansıtma yeteneği, Duygularımızı ve başkalarını refleks olarak izleme yeteneği, Duygularımızı ve başkalarının duygularını düzenleme yeteneği.
Duyguları anlama ve analiz etme	Duyguları belirleme yeteneği, Duygu-durum ilişkisini kavrayabilme, Karmaşık duyguları anlama yeteneği, Duygusal geçişleri tanıyabilme.
Düşünceyi kolaylaştıran duygular	İlgili bilgilere dikkat yönü yargıların ve anıların oluşumu, Birden fazla bakış açısı düşünülen sorunlara özel yaklaşımlar
Duyguları algılama, değerlendirme ve ifade etme	Kendi duygularımızı tanımlama yeteneği, Diğerlerinde duyguları tanımlama yeteneği, Duygularımızı doğru bir şekilde ifade etme yeteneği, Dürüst ve dürüst olmayan duyguları ayırt etme yeteneği.

4.12.2. Reuvan Bar- On’ un sosyal-duygusal zeka modeli

Bar- on modeli, duygusal zekanın kavramsallaştırılmasını incelemek ve çeşitli yönlerini değerlendirmek için geliştirilmiş, sosyal-duygusal zeka için teorik bir temel sağlamış olup, bu modele göre sosyal-duygusal zeka yetenekleri ve bu yetenekleri yerine getiren sosyal-duygusal kabiliyetlerin kişinin kendisini nasıl etkili bir şekilde ifade edeceğini ve bu durumun günlük hayatta verilen kararlar ile nasıl ilişkili olduğunu belirler. (71).

Bar-On’ un Duygusal Zeka Envanteri “neden bazı bireyler hayatta diğerlerine göre daha başarılı olma kabiliyetine sahipler?” sorusundan yola çıkılarak geliştirilmiş

olup, psikoloji ölçme alan yazınında duygusal zekayı ölçmek amaçlı geliştirilen ilk ölçek özelliğini taşır (69).

Söz konusu ölçek; içsel, kişilerarası, kaygı yönetimi, adaptasyon ve genel mod olarak beş alandan oluşmakta ve ölçüm değerlendirilen on beş alt yetkinlik kategorisi ile yapılmaktadır (72). EQ-i ölçeğinin beş alanı ve yetkinlikleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.12.2.1. (73): Bar-On’ un duygusal zeka envanteri

EQ-I ölçekler	EQ-I ölçekleri ve ne değerlendirdikleri Yetkinlikler
İçsel iletişim Özsaygı Duygusal Öz-Farkındalık Atılganlık Bağımsızlık Kendini Gerçekleştirme	Öz-farkındalık - kendini ifade etme: Doğru algılama, anlama, kendini kabul. Kendi duygularının bilincinde olma ve algılama. Bireyin duygularını, kendini etkili ve olumlu bir biçimde ifade etmesi. Özgüvenli olma ve bağımlı ilişkilerden arınma. Bireysel amaçlara ulaşım sağlamak, var olan potansiyeli ortaya koyma adına çaba göstermek.
Bireyler arası iletişim Empati Sosyal Sorumluluk Kişilerarası İlişki	Sosyal olarak farkında olma durumu ve bireylerarası ilişkiler: Başka insanların duygularının bilincinde olmak, anlamak. Kişinin sosyal kitlesiyle özdeşleşmesi, diğer insanlarla işbirliği yapması. Doyum sağlayıcı ilişkiler kurmak, başka insanlarla sağlıklı ilişkiler içinde bulunmak.
Kaygı Yönetimi Stres Toleransı	Duygusal idare- duyguları düzenleme: Duyguları etkin, olumlu bir biçimde idare etmek

Dürtü Hakimiyeti	Duygulara etkin, olumlu bir biçimde hakim olmak
Uyum Gerçeklik Ölçümü Esneklik Problem Çözme	Değişim yönetimi: Bireyin duygu-düşüncelerini dış gerçeklikle nesnel bir şekilde test etmesi. Bireyin duygu-düşüncelerini ilk defa karşılaşılan bir duruma uyarlaması-ayarlaması. Bireysel-bireylerarası özellikteki problemleri etkili bir biçimde çözümlemek.
Genel Mod İyimser olma Mutlu olma	Öz motivasyon: Olumlu düşünmek, yaşamın parlak yanını görmek. Kendinizle, başkalarıyla, yaşamla yetinmek.

4.12.3. Daniel Goleman’ ın duygusal zeka yetkinlik modeli

Goleman, duygusal zeka modelini öz-farkındalık, öz-yönetim, sosyal farkındalık ve ilişki yönetimi olmak üzere 4 alanın içinde değerlendirmiş ve bu dört alanda düzenlenen on sekiz yetkinlik belirlemiştir (74,75).

Goleman’ ın duygusal zeka modelini içeren yetkinlikler aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.12.3.1. (75): Daniel Goleman’ ın duygusal zeka yetkinlik modeli

Öz-farkındalık: Kişinin iç durumlarını, alternatiflerini, kaynağını, sezilerini bilmek.	Duygusal farkındalık: Bireyin hissiyatını, onların etkisini tanıması. Doğru öz-değerlendirme: Bireyin kuvvetli taraflarını, kısıtlılıklarını bilmesi. Özgüven: Kendisine verilen değer, yeteneklerinin bireyi güçlü kılması
Öz-yönetim: Kişinin iç dünyasını, itkilerini, kaynaklarını yönetebilmesi.	Duygusal kendini kontrol: Bozucu duyguları, itkileri kontrol etmek.

	Şeffaflık: Bütünlüğü korumak, değerleriyle uyumlu hareket etmek. Uyarlanabilirlik: Değişimin işlenmesinde esneklik. Başarı: Mükemmel bir standardı geliştirmek veya karşılamak için çabalamak. Girişim: Fırsatlara göre hareket etmeye hazır olma. İyimserlik: Engellere ve aksiliklere rağmen hedefleri takip etmede sebat.
Sosyal farkındalık: İnsanların başkalarının duyguları, ihtiyaçları ve endişeleri hakkındaki ilişkileri ve farkındalığı nasıl ele aldıkları.	Empati: Başkalarının duygularını ve bakış açılarını hissetmek ve endişelerine aktif olarak ilgi duymak. Örgütsel farkındalık: Kitlenin duygusal eğilimlerini, güç ilişkilerini tanımak. Hizmet oryantasyonu: Müşterilerin ihtiyaçlarını öngörmek, tanımak ve karşılamak.
İlişki Yönetimi: Diğerlerinde arzu edilen tepkileri yönetebilme becerisi veya ustalığı.	Başkalarını geliştirmek: Başkalarının gelişim ihtiyaçlarını algılamak ve yeteneklerini güçlendirmek. İlham verici Liderlik: İlham veren ve yol gösteren kişi ve gruplar. Değişim Katalizörü: Değişimi başlatma veya yönetme. Etki: ikna için etkili taktikler kullanmak. Çatışma Yönetimi: Anlaşmazlıkların müzakere edilmesi ve çözülmesi. Takım çalışması ve İşbirliği: Başkalarıyla ortak hedeflere doğru çalışmak. Kolektif hedefleri takip etmede grup sinerjisi yaratmak.

4.13. Duygusal Zekayı Etkileyen Faktörler

Bu bölümde duygusal zeka düzeyini etkileyebilecek faktörler, 15-18 yaş arası ergenlerin baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen söz

konusu araştırmada belirlenen alt problemler göz önünde bulundurularak ele alınmıştır.

4.13.1. Cinsiyet

Duyguların gelişimi ve duygusal zeka düzeyini etkileyen önemli faktörlerden biri de cinsiyet farkıdır. Bu bağlamda annelerin ve babaların kız ve erkek çocuklarına yaklaşım farkı oldukça önem arz etmektedir. Brody ve Hall (1993) yapmış oldukları bir araştırmaya göre anne-babaların duygular hakkında kız çocukları ile erkek çocuklarından daha fazla konuştuklarını saptamışlar ve bu nedenle kız çocuklarının duygularını ifade etme ve başkalarının duygularını anlamlandırabilme konusunda erkek çocuklarından daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir (76). Bu doğrultuda duyguları açısından motive edilmeyen erkek çocukları kendi duygularını da, diğer insanların duygularını da anlamakta güçlük çekmektedir (51).

Kültürümüzde erkek çocuklarına olan, ‘erkekler ağlamaz’, ‘erkekler güçlü olmalı’, gibi bir yaklaşımın var olmasının da, erkek çocuklarının duygularını algılamasını ve kendisini tanımasını zorlaştırdığı düşünülmektedir. Ancak Bayraktar ve ark. (2018) tarafından ele alınan bir araştırma sonucuna göre, cinsiyet faktörünün duygusal zeka düzeyi ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı saptanmış ancak farklı değişkenler doğrultusunda yapılacak araştırmalara ihtiyaç olduğu savunulmuştur (77).

Buna karşın 7-13 yaş çocukları ile 2016 yılında yapılan bir araştırma bulgularında, erkeklerin şiddete yönelim seviyesi puanlarının kızlara oranla daha fazla çıktığı, duygusal zeka, cinsiyet, sınıf seviyesi, bilgisayar oyunu oynama gibi değişkenlerin şiddet eğilimi ile ilişkisi olduğu belirtilmiştir (78).

Bu şekilde cinsiyet faktörünün duygusal zekaya etkisi ile ilgili farklı örneklem gruplarında yapılan birçok araştırmada sonuçlar farklılaşabilmektedir. Bu nedenle söz konusu araştırmalarda cinsiyet faktörünün yaş düzeyine göre değişkenlik gösterebileceği ve bununla ilgili farklı parametreler göz önünde bulundurularak daha fazla araştırmaya gereksinim duyulduğu söylenebilir.

4.13.2. Yaş

Duygusal zeka düzeyinin belirleyici faktörlerden birisi de bireyin yaşıdır. Stein Steven J.' nin EQ: Duygusal Zeka ve Başarının Sırrı isimli kitabında bireyin yaşı ilerledikçe duygusal zeka ortalamasının yükseldiğini yaş grubu ortalamalarıyla birlikte aşağıdaki tablo ile belirtmiştir:

Tablo 4.13.2.1. (79): Duygusal zekanın yaş düzeyi ile ilişkisi

<u>Yaş</u>	<u>Ortalama Duygusal Zeka</u>
16-19	95,3
20-29	96,8
30-39	101,8
40-49	102,7
50 +	101,5

4.13.3. Ailenin rolü ve sosyo-ekonomik düzey

Ebeveynlerin farklı tutumlara sahip olması, yapısı, sosyo-ekonomik ve kültür düzeyi çocuğun duygusal gelişimi üzerinde çok önemli bir role sahiptir. Aile içindeki etkili ve interaktif iletişim düzeyi, ben dili ağırlıklı iletişim kurma, çocukların aile içerisinde bir birey olarak değer görmesi ve duygularını ifade etme becerilerine izin verici tutumlar sergilenmesi, çocuğun duygusal gelişim aşamalarını sağlıklı bir şekilde geçirmesini sağlar.

Yavuzer, çocukluk döneminden yetişkinliğe geçişe bir adım olarak adlandırılan ergenlik döneminin daha az stresli geçmesi ve ergenin problemlerin üstesinden rahatlıkla gelebilmesi için, önceki gelişim dönemlerinde de içinde bulunduğu aile ortamının ne derece sağlıklı olduğuna bağlı olduğunu belirtmiştir (29).

Duygusal zeka kişilerin kendilerini ve başka insanların duygularını anlaması, ifade etmesi ve duyguların farkında olması anlamına gelmekle birlikte, bireyler arası ilişkilerde karşdakini anlama, dinleme, etkili iletişim kurma gibi becerileri de barındırmaktadır. Söz konusu becerilerin, kişiler arası sağlıklı bir iletişim kurmanın temel yolları olması, kişilerin tatmin edici, doyum sağlayıcı ve mutlu bir hayat yaşaması açısından oldukça ehemmiyeti vardır (80). Bahsedilen iletişim becerilerinin temeli ise sağlıklı iletişim kurulan bir aile ortamında atılır.

Ayrıca demokratik tutum, sıcak aile ilişkilerini barındıran ebeveyn tutumlarının ve diğer psiko-sosyal parametrelerin duygusal zeka ile ilişkili olduğunu belirten çalışmaları inceleyecek olursak; Alegre A. (2010) tarafından ebeveynlik stilleri ve çocukların duygusal zekası üzerine yapılan bir çalışmada çocuklarına duygusal açıdan rehberlik edebilen ve olumlu ilişkiler kuran ebeveynlerin çocuklarının duygusal zeka düzeyi yüksek, olumsuz iletişim kuran ailelerin çocuklarının duygusal zekası daha düşük bulunmuştur (81). Yine ergenlerin duygusal zekası ve ebeveyn stilleri üzerine yapılan farklı bir araştırmada da, gençlerin duygu ve dürtü becerilerini yönetme, kişilerarası ilişkileri, duyguları ifade etme gibi becerileri kazanmasının büyük ölçüde ebeveynin olumlu tutum ve yaklaşımı ile ilişkili olduğu bulunmuştur (82).

4.14. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Ergenlerde duygusal zeka düzeyi ile ilişkili birçok parametre araştırma konusu olmuştur. Söz konusu araştırmalarda direkt olarak ergen-baba ilişkilerinin ergenlerin duygusal zeka düzeyi ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmaya rastlanılmamış ancak duygusal zekanın; ebeveyn stilleri, ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilirliği, akademik başarı, internet bağımlılığı, akran zorbalığı, öznel iyi oluş gibi değişkenlerle ilişkisinin incelendiği son on-on beş yıla ait bir dizi araştırma mevcuttur.

Çelik (2008) tarafından lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin duygusal zeka alt boyutları açısından incelenmiş ve öznel iyi oluşun duygusala zeka üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu saptanmıştır.

Orçun (2017) tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre, ebeveynleri demokratik tutum sergileyen ergenlerin benlik saygısı ve duygusal zeka düzeylerinin yüksek, ebeveynleri aşırı koruyucu-baskıcı tutum sergileyen ergenlerin duygusal zeka düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir (83).

Yine Curun ve Orçun (2018) tarafından yapılan benzer çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş, demokratik tutuma sahip ailelerin çocuklarında benlik saygısı ve duygusal zeka düzeyinin artışı saptanmış, demokratik tutum ile duygusal zeka arasındaki pozitif ilişkide benlik saygısının da kısmi aracılık rolü olduğu tespit edilmiştir (84).

Perez-Fuentes ve ark. (2019) tarafından aile işleyişi, duygusal zeka ve değerlerin ergenlerde saldırgan davranış ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada ise, saldırganlık ve duygusal zeka, değerler ve aile işleyişi değişken türleri arasında negatif bir ilişki bulunmuş ancak yüksek dereceli agresif davranışların bulunduğu ergenlerin duygusal zeka düzeylerinin düşük olduğu, bu bağlamda da aile fonksiyonlarının iyi işlemediği bir ailede yetişen ergenlerin kişisel ve sosyal değerlerinin düşük olduğu saptanmıştır (85).

Hindistan' ın Pencap eyaletinde Kaul ve Jaswal (2005) tarafından 17-18 yaş ergenlerinin stratejik duygusal zekası ile aile iklimi arasında olan ilişki seviyesinin incelendiği bir çalışmada, stratejik duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarıyla birlikte yüksek performans gösterenlerin, aile ikliminin olumlu olması ile pozitif bir korelasyon göstermiştir (86). Yine Sung (2010) tarafından kültürün ebeveynlik uygulamaları üzerindeki etkisinin Doğu Asya aileleri ve ergenlerin duygusal zeka düzeyi ile ilişkisi hakkında yapılan bir çalışmada ise kültürel inançların ve değerlerin ebeveynlik uygulamalarını ve ebeveyn ile çocuk arasındaki etkileşim kalıplarını etkilediği bulunmuş, hiyerarşik ve otoriter inançların düşük duygusal zeka düzeyi ile ilişkili olduğu öne sürülmüştür (87).

İspanya' da Molero Jurado ve ark. (2019) tarafından 13-18 yaş arası ergenlerin sürdürülebilir alkol ve tütün kullanımında duygusal zeka, esneklik ve aile işleyişi arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada ise alkol ve tütün kullanımının, koşullara bağlı olarak her biri koruyucu veya risk faktörü olarak işlev gören duygusal zeka, esneklik ve aile işleyişine bağlı olduğu ifade edilmiştir (88).

Görünmez (2006) tarafından duygusal zeka ile bağlanma stillerinin incelendiği bir araştırmada ise; duygusal zeka ile güvenli bağlanmanın pozitif-orta, duygusal zeka ile korkulu bağlanmanın negatif-orta, duygusal zeka ile kayıtsız bağlanmanın negatif-düşük, duygusal zeka ile saplantılı bağlanmanın negatif-düşük seviyede ilişkili olduğu saptanmıştır (89).

Yine Özgen (2017) tarafından çocukluk dönemi psikolojik travmaların ebeveyn tutumları açısından ele alındığı bir araştırma bulgularına göre de; katılımcı olan kadın-erkek ebeveynlerin tutum düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermemiş olmasıyla birlikte, erkeklerin kadınlara göre daha fazla aşırı koruyucu tutumu benimsediği bulguları elde edilmiştir (90).

Yarar (2019) tarafından ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik iyi oluş durumlarının siber mağduriyet ile ilişkisinin incelendiği bir tez çalışmasının bulgularında iyi oluş ve alt boyutları ortalama puanlarının baba çalışma durumu değişkeni ile arasındaki fark incelendiğinde babası çalışanların lehine olan anlamlı bir fark bulunmuş, mutluluk boyutunda ise yine baba çalışma durumunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Yine aynı çalışmada mutluluk boyutunda anne-babanın birlikte olma durumunda pozitif yönde anlamlı bir fark bulunmuştur (91).

Bozdemir ve Gündüz (2016) tarafından yapılan bir araştırmada da; duygusal zeka-bağlanma üslupları, ana-baba tutumları ve çocukluk dönemi örselenme durumu arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişki bulunmuş, yine duygusal zeka düzeyleri en çok demokratik ana-baba tutumu ile ilişkilendirilmiş, duygusal zeka düzeyini olumsuz etkileyen etmenlerin sırasıyla duygusal, cinsel istismar, yetkeci ana-baba tutumu, fiziksel şiddet, kaçınmacı bağlanma, aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ve kaygılı bağlanma olarak belirtilmiştir(92).

Yine Özabacı ve ark. (2016) tarafından ele alınan nitel bir çalışmanın sonucuna göre; kişilerin ahlaki davranışlar ve duygusal açıdan kendilerini tanıma ve tanımlama becerilerini kazanmalarında ana-babaların etken olduğu, Türkiye bağlamında yapılan bu çalışmada ergenlerin duygusal ve ahlak gelişim süreçlerinde bilhassa annelerin büyük bir rolü olduğu saptanmıştır. Yine aynı çalışmada ülkemizdeki çocukların bakım ve sorumluluğunu halen annelerin üstlendiği görülmüştür (93).

Kavcar (2011) tarafından yapılan bir doktora tezi çalışmasına göre; duygusal zeka düzeylerinin babaların eğitim durumuna göre anlamlı derecede farklılaşmadığı saptanmıştır (94).

Coşkun (2019) tarafından yapılan araştırmada duygusal zekanın alt boyutlarının baba tutumuyla ilişkisi bulgularına göre; katılımcılardan, babası ilgisiz olanların, babası demokratik tutum sergileyenlerin, babası baskıcı-otoriter olanların ve babası koruyucu olanların duygusal zeka puanları arasında anlamlı derecede farklılığa rastlanmamıştır. Ancak stresle başa çıkma puanlarının babası baskıcı olanlarda en yüksek, sırasıyla babası ilgisiz olanların, koruyucu olanların düşük olduğu, en düşük puan ortalamasına ise babası demokratik olanların sahip olduğu saptanmıştır (95).

Satman (2018) tarafından ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencileriyle yapılan başka bir araştırmada ise, kız öğrencilerin toplam duygusal zeka puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır (96).

Yine Yıldırım ve Önder (2018) tarafından lise öğrencileri ile yapılan duygusal zekanın ve ebeveyn tutumlarının öğrencilerin yaşam doyumu ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmada; öğrencilerin yaşam doyumlarının ebeveyn tutumları ve duygusal zekanın çeşitli boyutlarıyla ilişkili olduğu, yaşam doyumunu arttırmada etkili olduğu ve ergenlerin özerkliğine yönelik kabul ve destekleyici davranışların belirleyici olduğu sonucuna varılmıştır (97).

Karip ve ark. (2020) tarafından yaş ortalaması 21 olan katılımcılardan oluşan bir araştırma sonucuna göre ise, ebeveynlerin eğitim seviyesi ve tutumları ile aile aidiyetinin anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur (98).

Çelik ve ark. (2016) tarafından ergenlik dönemindeki çocuklar üzerine yapılan bir araştırma sonucunda; erkek öğrencilerin şiddet eğiliminin kız öğrencilerden daha fazla olduğu, buna istinaden şiddet eğiliminin, duygusal zeka düzeyi, cinsiyet, sınıf seviyesi ve bilgisayar oyunları oynama değişkenleri ile ilişkisi olduğu saptanmıştır (99).

Gümüştaş ve ark. (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, 7-16 yaşları arasında olan ve ebeveyni şizofreni tedavisi gören bir grup ile, ebeveyninin ruh

sağlığı normal olan 7-16 yaş arası çocukların, yaşam kalitelerini etkileyen etmenler ve algıladıkları ana-baba tutumları incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Anne-babası şizofreni tedavisi gören çocuk yüksek risk grubunda yer almakta olup, bu gruptaki çocukların duygusal ve sosyal işlevsellik yönünden algılamış oldukları ana-baba kabul düzeyi istatistiki anlamda diğer gruptan daha düşük bulunmuştur. Ayrıca ana-baba eğitim seviyesinin çocukların yaşam kalitesini etkilediği gibi, annesi şizofreni tedavisi gören çocukların yaşam kalitelerinin daha düşük, her iki ebeveynin şizofreni hastası olması durumunda çocuğun ihmale uğrama riskinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (100).

5. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde söz konusu araştırmanın “araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analiz yöntemleri, geçerlilik ve güvenirlilik çalışmaları” hakkında bilgi verilecektir.

5.1. Araştırma Modeli

İki veya ikiden fazla değişkenler arası ilişki düzeylerini tespit etmek, araştırmadaki bu değişkenlerin neden-sonuç ilişkisi hakkında fikir edinmek amaçlı yapılan çalışmalar ilişkisel çalışmalardır (101). Bu araştırmalar ilişkili olduğu düşünülen iki değişken arasındaki ilişkinin ne dereceye kadar var olduğunu saptamayı sağlar (101).

Bahsedilen araştırmamızın amacı 15-18 yaş arası ergenlerin baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek olduğundan, araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup, bu çalışma nicel desenli bir araştırma niteliği taşımaktadır.

5.2. Çalışma Grubu

Yapılan araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Esenyurt ilçesine bağlı olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren bir meslek lisesinde 2020-2021 yılı içerisinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubu Covid-19 pandemisi nedeniyle kolay örnekleme yöntemiyle tek bir liseden seçilmiş, Esenyurt ilçesinde bulunan mesleki ve teknik anadolu lisesi sayısı da göz önünde bulundurulduğunda ulaşılan örneklem sayısının evreni temsil ettiği düşünülmüştür.

Söz konusu araştırmanın yapılacağı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi müdürlüğüne başvurularak okul bünyesinde öğrenim gören kayıtlı tüm öğrencilerin sayısına ulaşılmıştır. Ardından tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak

toplam okul mevcuduna göre her sınıf düzeyinden çalışmaya katılması gereken öğrenci sayıları belirlenmiştir. Bu araştırma 270'i kız, 200'ü erkek olmak üzere toplamda 470 ortaöğretim öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

5.2.1. Örneklemin demografik özellikleri

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten İstanbul ili Esenyurt ilçesinde bulunan bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri ile yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler 9., 10., 11. ve 12. sınıfa devam eden 15-18 yaş aralığında ve Esenyurt ilçesinde ikamet etmekte olan öğrencilerdir.

Tablo 5.2.1.1. Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Değişken	Alt değişken	f	%
Cinsiyet	Erkek	200	42,6
	Kız	270	57,4
Sınıf	9	147	31,3
	10	107	22,8
	11	52	11,1
	12	164	34,9
Anne eğitim durumu	Okur - yazar değil	70	14,9
	İlkokul	217	46,2
	Ortaokul	99	21,1
	Lise	59	12,6
	Üniversite ve üzeri	25	5,3
Baba eğitim durumu	İlkokul	234	49,8
	Ortaokul	105	22,3
	Lise	89	18,9
	Üniversite ve üzeri	42	8,9

Anne çalışma durumu	Evet	119	25,3
	Hayır	351	74,7
Baba çalışma durumu	Evet	409	87,0
	Hayır	61	13,0
Anne baba birlikte mi yaşıyor	Evet	408	86,8
	Hayır	62	13,2
Aile aylık gelir durumu	0-2500 TL	192	40,9
	2501-4500 TL	180	38,3
	4500+ TL	98	20,9

Çalışma grubunun %42,6'sı erkek, %57,4'ü kızlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %31,3'ü 9. sınıf, %22,8'i 10. sınıf, %11,1'i 11.sınıf, %34,9'u 12. sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %14,9'unun annesi okur-yazar değil, %46,2'sinin annesi, %49,8'inin babası ilkokul mezunu, %21,1'inin annesi, %22,3'ünün babası ortaokul mezunu, %12,6'sının annesi, %18,9'unun babası lise mezunu, %5,3'ünün annesi, %8,9'unun babası üniversite ve üzeri eğitim mezunudur. Araştırmaya katılan öğrencilerin %25,3'ünün annesi çalışırken, %87'sinin babası çalışmaktadır ve %86,8'inin anne ve babası birlikte yaşamaktadır. Katılımcıların %40,9'unun ailesi 0-2500 TL aylık gelire sahipken, %38,9'unun ailenin aylık geliri 2501-4500 TL, %20,9'unun ailesinin aylık geliri ise 4500+ TL düzeyindedir.

5.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin duygusal zeka seviyelerini tespit etmek amacıyla “Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği”, ergenlerin babaları ile ilişki düzeyini tespit etmek amacıyla “Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği”, öğrencilerin demografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

5.3.1. “Kişisel Bilgi Formu”

Katılımcıların sınıf düzeyi, cinsiyeti, eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzeyi gibi değişkenleri tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan formdur.

5.3.2. “Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği”

“Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” ni ilk olarak 1998 yılında Schutte ve arkadaşları 1998’ de geliştirmiştir. Sonra McKenney ve arkadaşları ölçeği 41 madde şeklinde ile revize etmiş; ölçek Tatar, Tok, Saltukoğlu tarafından 2011 yılında Türkçe’ ye uyarlanmış, geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek önce araştırmacılar tarafından Türkçe’ ye çevrilmiş, sonradan iki lisansı da iyi derecede bilen beş uzman tarafından incelenmiş, formun İngilizce-Türkçe denkliği açısından uzmanlar arasında fikir ayrılığı olmadığının istatistiksel anlamda belirlenmesinin ardından ölçeğe son hali verilmiş ve uygulama süreci başlatılmıştır.

Bu çalışmanın 17-78 yaş aralığındaki 1022 kişisini kadınlar, 721 kişisini de erkekler oluşturmuş, çalışma toplamda 1073 birey ile gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde Duygusal zeka düzeyini ölçme araçlarının sınırlı sayıda olması amacıyla Türkçe’ ye uyarlanan ve bilimsel çalışmalara katkı sağlaması düşünülen söz konusu ölçek, aslında olduğu gibi beşli Likert tipinde; Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Fikrim Yok, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum şeklindeki cevaplama seçeneklerinden oluşmaktadır. Çalışma esnasında ayırt edici bulgular elde edilmesi açısından Duygusal Zeka Ölçeğinin yanı sıra araştırmacı tarafından geliştirilen Beş Faktör Kişilik Envanteri de kullanılmış, katılımcılardan söz konusu iki ölçeği de yanıtlaması istenmiştir. Test-tekrar-test güvenirlik bulgusunu belirlemek amaçlı da bir hafta sonra çalışmaya dahil olan tüm grup arasından ulaşılan 88 kişiye, iki haftanın ardından da 85 kişiye ölçek tekrar uygulanmıştır.

Ölçek 41 madde olmakla birlikte ölçeğin alt boyutları üç faktörlü “İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi”, “Duyguların Kullanımı” ve “Duyguların Değerlendirilmesi” olarak belirlenmiştir.

Araştırma verileri Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Testleri ile Temel Bileşenler Faktör Analizine uygunluğu açısından incelenmiş, yapılan faktör analizinde uygulanan KMO Örneklem Yeterliliği İstatistiği sonuçlarında, maddeler arası ilişkilerin faktör analizine uygun olduğu (KMO=0,92), Bartlett Küresellik Testi sonucuna göre de maddeler arasında faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2 (820) = 16705,78$; $p < 0,001$). Ayrıca ölçeğin üç faktörün varyansı açıklama yüzdesi, ölçeğin orijinal geliştiricileri tarafından %31, bu çalışmada ise %32,14 olarak gerçekleşmiş, bu bağlamda elde edilen faktör yapısıyla örtüşmekte olduğu görülmüştür. Elde edilen faktör analizi ölçeğin orijinal ölçeğe uygunluğu açısından test edilmiştir. Doğrulayıcı yapı geçerliliği için ölçek geliştiricilerinin 41 maddeli form için üç faktörlü olarak sundukları yapı test edilmiş, bu çalışma için kurulan modelin yaygın kullanılan uyum istatistiklerinden olan İyi Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index-GFI) 0,88; Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (Adjusted Goodness Of Fit Index-AGFI) 0,86; PRATIO (The Parsimony Ratio) 0,92; Tahminin Ortalama Karekök Hatası (Root Mean Square Error of Approximation-RMSEA) 0,06; ve RMR (Root Mean Square Residual) 0,09 olarak tespit edilmiştir ($\chi^2 (347) = 2647,35$; $p < 0,001$).

Ayrıca bu çalışmanın Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,82 bulunmuş, elde edilen Cronbach Alpha değerinin literatürdeki bulgular doğrultusunda, 41 maddeden oluşan söz konusu ölçeğin yüksek seviyede kullanılabilir ve güvenilir olduğu belirtilmiştir (101).

5.3.3. “Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği”

Öngen tarafından geliştirilen Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği (EBİÖ) ve Ergen-Anne İlişkileri Ölçeği (EAIÖ), ergenlik dönemindeki bireylerin özerklik kazanma sürecinin anne ve baba ilişkilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçekleri geliştirme aşamasında araştırmacı tarafından bir dizi çalışmalar yapılmış, tüm bu çalışmalar doğrultusunda bağımsızlık kazanma evresindeki ergen-ebeveyn ilişkilerinin içeriği; sevgi, kabullenme, güven duygusu, özgürlük tanıma, özel hayata saygı, paylaşma, beraber vakit geçirme, ceza uygulama,

denetim ve tenkit boyutları şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen boyutlardan oluşan ölçek maddeleri hazırlanarak uzman görüşüne sunulmuş, tüm hakem değerlendirmelerinin ardından 60 maddeden oluşan ölçeğin 30 maddesi ters puanlanmak üzere olumsuz ifadeye dönüştürülerek revize edilmiştir. Söz konusu ölçek dördümlük likert tipinde, “Bana tamamen uygun (1 puan)”, “Bana uygun (2 puan)”, “Bana uygun değil (3 puan)” ve “Bana hiç uygun değil (4 puan)” şeklindeki cevaplama seçeneklerinden oluşturulmuştur. Oluşturulan maddeler doğrultusunda puanların artması durumunun, ergen-anne-baba ilişkilerinde problemlerin fazlaştığının göstergesi olarak belirtilmiştir.

EAIÖ-EBİÖ’ nün iç tutarlılığını değerlendirmek için, madde-toplam korelasyon katsayıları hesaplanmış, bu bağlamda 43. maddenin değerinin -.00 bulunması sebebiyle söz konusu madde ölçekten çıkarılarak toplam puan için Cronbach Alpha değeri .9343 olarak tespit edilmiştir.

EAIÖ-EBİÖ faktörlerinin toplam varyansa katkısı açısından ağırlıklı olarak dört faktör altında toplandığı görüldüğü için onaylayıcı analiz 4 faktörlü olarak yinelenmiş, bu bağlamda Temel Bileşenler analizi sonucunda birinci faktör varyansın % 11,381’ini, ikinci faktör %10,018’ini, üçüncü faktörün 9,425’ini, dördüncü faktörün 4,203’ünü (özdeğerleri sırasıyla 13,773, 3,243, 2,039, 1,961) açıklamaktadır. Söz konusu dört faktörün birlikte açıkladıkları varyans oranı % 35,027 olarak tespit edilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda belirlenen faktörler aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

a)Kontrol: Tenkit, denetim, ceza uygulama-verme durumları içeren maddelerden,

b)Paylaşım: Beraber vakit geçirme, duygu-düşünce ve problemlerin paylaşımını içeren maddelerden,

c)Sevgi gösterme: Sevgi, güven, gurur duyma, kabul, anlayışı içeren maddelerden,

d)Özgürlük tanıma: Özel yaşama saygı, özgürlük tanımayı içeren maddelerden oluşturmaktadır (102).

5.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma İstanbul ili Esenyurt ilçesine bağlı olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine devam eden bir mesleki ve teknik anadolu lisesinin her kademedan sınıf düzeyinde öğrenimini sürdüren 15-18 yaş aralığındaki öğrencilerle gerçekleştirilmiştir.

Ergen-baba ilişkileri ve ergenlerin duygusal deka düzeylerini belirleyebilmek amaçlı araştırmacı tarafından incelenerek belirlenen ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmiş ya da ölçeği bizzat geliştirmiş kişilerden ölçek kullanma izni alınmıştır. Daha sonra çalışma yapılacak okul idaresinin onayı ile birlikte öğrenci velilerine çalışma hakkında bilgi içeren “Veli Onam Form” u gönderilmiş, çalışmaya gönüllü olarak katılmaya onay veren velilerin veli onam formları ve araştırma ile ilgili diğer evraklar İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ ne gönderilerek söz konusu çalışmanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla kurumdan gerekli izin alınmıştır. Ancak Covid-19 pandemi süreci sebebiyle alınan önlemler kapsamında okulların yarı-zamanlı açılması/tamamen kapatılması durumu ile birlikte örneklem grubuna ulaşılabilirlik açısından ölçekler online şekilde yapılandırılmıştır. Araştırmacı tarafından online olarak düzenlenen ölçeklerin başına; çalışmaya katılan öğrencilerin vermiş oldukları yanıtların gizli olacağı, bireysel bir değerlendirme olarak kullanılmayacağı ve verilerden yalnızca araştırma içeriğine uygun şekilde yararlanılacağı ifade edilerek, öğrencilerden soruları samimi yanıtlamaları yönergeleri doğrultusunda araştırmacı ile ilgili bilgiler eklenmiştir. Araştırmada kullanılacak “Kişisel Bilgi Formu”, “Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” ve “Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği” uygulama yapılacak öğrenci sayılarının sınıf düzeyleri de dikkate alınarak öğrencilere ulaştırılmış ve bu şekilde nicel veriler toplanmıştır.

5.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen dataları analiz etmek için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin yüzdeler dağılımlarının tespit edilmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutları ortalamalarının tespit edilmesinde ise tanımlayıcı istatistikten faydalanılmıştır. Ölçek verilerine hipotez testleri uygulanmadan önce güvenilirlik analizi uygulanmıştır.

Demografik değişkenlerden iki kategorili olanlara göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Independent T testinden yararlanılmış, üç veya daha fazla kategorili olanların ölçek puanlarının karşılaştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA analizinde post hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının kendi aralarındaki ilişkilerin ele alınmasında ve ölçeğin alt boyutlarının birbiri ile ilişkisinin değerlendirilmesinde Pearson Korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyut ve toplam puanını etkileme oranının belirlenmesinde ise Çoklu Doğrusal Regresyon analizi uygulanmıştır. Bütün analizlerin anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak saptanmıştır.

6. BULGULAR

6.1. İstatistiksel Analizler

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiş olup, aşağıdaki tablolarda detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 6.1.1. Ölçek Alt Boyutları ve Toplam Puanlarına İlişkin Güvenilirlik Analizi

Ölçek	Alt boyut	Cronbach' s Alpha
Baba İlişkileri Ölçeği	Kontrol	,891
	Paylaşım	,928
	Sevgi	,905
	Özgürlük tanıma	,661
	Toplam baba ilişkileri	,654
Schutte Duygusal Zeka Ölçeği	İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	,715
	Duyguların kullanımı	,701
	Duyguların değerlendirilmesi	,731
	Toplam duygusal zekâ	,832

Tablo incelendiğinde, baba ilişkileri ölçeğinin özgürlük tanıma alt boyutu ile orta seviyede-güvenilir, diğer alt boyutları ve toplam puanının yüksek seviyede-güvenilir olduğu, “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” ni iyimserlik-ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi alt boyutlarının orta düzeyde güvenilir olduğu, toplam ölçek puanının ise yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir. Söz konusu ölçeklerin iç tutarlığı açısından örneklem grubu farklı olduğu için güvenilirliği test edilmiştir.

Tablo 6.1.2. Katılımcı Grubun “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Alt boyut	N	Puan aralığı	$\bar{X}$	Ss
Kontrol	470	24-96	45,61	13,605
Paylaşım	470	15-60	35,91	11,986
Sevgi	470	15-60	28,08	10,514
Özgürlük tanıma	470	5-20	11,57	3,603
Toplam	470	59-239	121,17	33,316

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin baba ilişkileri ölçeği kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeyi orta seviyededir.

Tablo 6.1.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kontrol	Erkek	200	45,79	13,86	,240	,811
	Kız	270	45,49	13,43		
Paylaşım	Erkek	200	34,99	12,54	-1,443	,150
	Kız	270	36,60	11,53		
Sevgi	Erkek	200	28,34	10,79	,467	,641
	Kız	270	27,88	10,32		
Özgürlük tanıma	Erkek	200	11,67	3,69	,490	,624
	Kız	270	11,50	3,54		
Toplam	Erkek	200	120,78	35,26	-,220	,826
	Kız	270	121,46	31,86		

Tablo 6.1.3.' e bakıldığında, çalışma grubunun cinsiyet değişkeni açısından baba ilişkileri kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 6.1.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Gruplar arası farklar
Kontrol	9	147	45,82	14,67	6,225	,000***	2>4
	10	107	49,54	13,09			
	11	52	46,85	13,85			
	12	164	42,48	12,16			
Paylaşım	9	147	32,93	11,46	5,119	,002**	1<2, 1<3, 1<4
	10	107	36,92	11,71			
	11	52	39,25	12,23			
	12	164	36,87	12,11			
Sevgi	9	147	26,78	9,97	4,434	,004**	1<3
	10	107	29,53	10,23			
	11	52	31,98	11,85			
	12	164	27,05	10,40			
Özgürlük tanıma	9	147	11,42	3,58	1,741	,158	-
	10	107	11,93	3,58			
	11	52	12,35	3,43			
	12	164	11,23	3,67			
Toplam	9	147	116,95	34,59	4,294	,005**	1<2, 1<3
	10	107	127,92	31,78			
	11	52	130,42	33,67			
	12	164	117,63	32,01			

***p<0,001; **p<0,01

Tabloya bakıldığında, çalışma grubunun sınıf değişkeni açısından baba ilişkileri özgürlük tanıma düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), kontrol ($p<0,001$), paylaşım, sevgi ve toplam ilişki ($p<0,01$) düzeylerinin sınıf değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı derecede farklılık

göstermektedir. Kontrol alt boyutunda, 12. Sınıf öğrencilerinin ilişki düzeyi 9. Sınıf öğrencilerine göre anlamlı olarak daha iyi seviyededir ($p<0,05$). Paylaşım alt boyutunda, 9. Sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 10. Sınıf, 11. Sınıf, 12. Sınıf öğrencilerinden anlamlı seviyede daha yüksektir ($p<0,05$). Sevgi alt boyutunda, 9. Sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 11. Sınıf öğrencilerinden anlamlı seviyede daha yüksektir ($p<0,05$). Toplam ilişki düzeyinde, 9. Sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 10. Sınıf ve 11. Sınıfta öğrencilerinden anlamlı seviyede daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 6.1.5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Kontrol	Okuryazar değil	70	49,07	12,79	1,955	,100
	İlkokul mezunu	217	44,49	13,63		
	Ortaokul mezunu	99	46,34	14,05		
	Lise mezunu	59	45,81	12,47		
	Üniversite ve üzeri	25	42,32	15,26		
Paylaşım	Okuryazar değil	70	36,03	11,90	,109	,979
	İlkokul mezunu	217	36,21	11,59		
	Ortaokul mezunu	99	35,76	12,38		
	Lise mezunu	59	35,14	13,03		
	Üniversite ve üzeri	25	35,44	12,29		
Sevgi	Okuryazar değil	70	28,97	9,24	,248	,911
	İlkokul mezunu	217	27,96	10,81		
	Ortaokul mezunu	99	27,44	10,27		
	Lise mezunu	59	28,53	11,55		
	Üniversite ve üzeri	25	28,00	10,31		
Özgürlük tanıma	Okuryazar değil	70	12,20	3,64	,887	,471
	İlkokul mezunu	217	11,48	3,47		
	Ortaokul mezunu	99	11,30	3,85		
	Lise mezunu	59	11,81	3,27		
	Üniversite ve üzeri	25	11,08	4,37		
Toplam	Okuryazar değil	70	126,27	33,27	,568	,686
	İlkokul mezunu	217	120,14	32,70		
	Ortaokul mezunu	99	120,85	34,07		
	Lise mezunu	59	121,29	33,37		
	Üniversite ve üzeri	25	116,84	36,77		

Tablo incelendiğinde, çalışma grubunun anne eğitim durumu değişkeni açısından kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 6.1.6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Baba Eğitim Durumu Açısından Karşılaştırılması

Alt boyut	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Kontrol	İlkokul mezunu	234	44,72	13,39	1,032	,378
	Ortaokul mezunu	105	46,45	13,29		
	Lise mezunu	89	47,39	13,89		
	Üniversite ve üzeri	42	44,74	14,89		
Paylaşım	İlkokul mezunu	234	36,70	11,76	1,703	,166
	Ortaokul mezunu	105	35,92	12,10		
	Lise mezunu	89	35,56	12,19		
	Üniversite ve üzeri	42	32,21	12,22		
Sevgi	İlkokul mezunu	234	28,37	10,63	,289	,833
	Ortaokul mezunu	105	27,69	10,41		
	Lise mezunu	89	28,31	10,38		
	Üniversite ve üzeri	42	26,93	10,67		
Özgürlük tanıma	İlkokul mezunu	234	11,69	3,66	,332	,802
	Ortaokul mezunu	105	11,47	3,78		
	Lise mezunu	89	11,60	3,28		
	Üniversite ve üzeri	42	11,12	3,58		
Toplam	İlkokul mezunu	234	121,48	32,99	,566	,638
	Ortaokul mezunu	105	121,52	32,91		
	Lise mezunu	89	122,87	33,80		
	Üniversite ve üzeri	42	115,00	35,59		

Tablo 6.1.6. incelendiğinde, çalışma grubunun baba eğitim durumu değişkeni açısından kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 6.1.7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Anne Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Anne çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kontrol	Evet	119	45,82	14,02	,186	,853
	Hayır	351	45,55	13,48		
Paylaşım	Evet	119	39,32	11,61	3,636	,000***
	Hayır	351	34,75	11,91		
Sevgi	Evet	119	29,78	10,89	2,054	,041*
	Hayır	351	27,50	10,34		
Özgürlük tanıma	Evet	119	11,70	4,02	,445	,656
	Hayır	351	11,53	3,45		
Toplam	Evet	119	126,61	33,15	2,069	,039*
	Hayır	351	119,33	33,22		

***p<0,001; *p<0,05

Tabloya bakıldığında, çalışma grubunun anne çalışma durumu değişkeni açısından baba ilişkileri kontrol ve özgürlük tanıma düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılaşmadığı ($p>0,05$), paylaşım ($p<0,001$), sevgi, toplam ilişki ($p<0,05$) düzeylerinin anne çalışma durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı olarak farklılık gösterdiği görülmektedir. Paylaşım, sevgi ve toplam ilişkide, annesi çalışmayan öğrencilerin ilişki düzeyi annesi çalışan öğrencilere oranla istatistiki açıdan anlamlı derece daha iyi seviyedir ($p<0,05$).

Tablo 6.1.8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Baba çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kontrol	Evet	409	45,31	13,29	-1,257	,209
	Hayır	61	47,66	15,54		
Paylaşım	Evet	409	35,48	11,77	-2,016	,044*
	Hayır	61	38,79	13,09		
Sevgi	Evet	409	27,69	10,15	-2,061	,040*
	Hayır	61	30,66	12,46		
Özgürlük tanıma	Evet	409	11,45	3,47	-1,880	,061
	Hayır	61	12,38	4,33		
Toplam	Evet	409	119,93	32,42	-2,094	,037*
	Hayır	61	129,48	38,06		

*p<0,05

Tablo incelendiğinde, çalışma grubunun baba çalışma durumu değişkeni açısından baba ilişkileri kontrol ve özgürlük tanıma düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), paylaşım, sevgi, toplam ilişki düzeyinin baba çalışma durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($p<0,05$) görülmektedir. Paylaşım, sevgi ve toplam ilişkide, babası çalışan öğrencilerin ilişki düzeyi babası çalışmayan öğrencilere oranla istatistiki açıdan anlamlı derecede daha iyi seviyededir ($p<0,05$).

Tablo 6.1.9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Anne ve Babanın Bir Arada Yaşama Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Anne ve baba birlikte mi yaşıyor?	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kontrol	Evet	408	45,71	13,34	,392	,696
	Hayır	62	44,98	15,34		
Paylaşım	Evet	408	34,70	11,14	-5,792	,000***
	Hayır	62	43,85	14,23		
Sevgi	Evet	408	26,89	9,34	-6,538	,000***
	Hayır	62	35,87	14,01		
Özgürlük tanıma	Evet	408	11,40	3,46	-2,652	,008**
	Hayır	62	12,69	4,32		
Toplam	Evet	408	118,71	31,96	-4,189	,000***
	Hayır	62	137,40	37,53		

***p<0,001; **p<0,01

Tablo incelendiğinde, çalışma grubunun anne ve babasının bir arada yaşaması durumu değişkenine göre baba ilişkileri kontrol düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), paylaşım, sevgi, toplam ilişki ($p<0,001$) ve özgürlük tanıma ($p<0,01$) düzeylerinin anne babanın bir arada yaşama durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği görülmektedir. Paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişkide, anne-babası birlikte yaşayan öğrencilerin ilişki düzeyi anne ve babası ayrı yaşayan öğrencilere oranla istatistiki açıdan anlamlı derecede daha iyi seviyededir ($p<0,05$).

Tablo 6.1.10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanlarının Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Gelir durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Kontrol	0-2500 TL	192	46,82	13,78	1,366	,256
	2501-4500 TL	180	44,53	13,39		
	4500+ TL	98	45,23	13,61		
Paylaşım	0-2500 TL	192	35,97	11,86	1,793	,168
	2501-4500 TL	180	36,87	12,22		
	4500+ TL	98	34,03	11,70		
Sevgi	0-2500 TL	192	28,47	10,08	,360	,698
	2501-4500 TL	180	28,04	10,83		
	4500+ TL	98	27,37	10,81		
Özgürlük tanıma	0-2500 TL	192	11,50	3,69	,097	,908
	2501-4500 TL	180	11,66	3,70		
	4500+ TL	98	11,54	3,26		
Toplam	0-2500 TL	192	122,77	32,35	,616	,541
	2501-4500 TL	180	121,11	33,70		
	4500+ TL	98	118,17	34,58		

Tabloya bakıldığında, çalışma grubunun aile aylık gelir durumu değişkenine göre kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı olarak farklılık göstermediği görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 6.1.11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Alt boyut	N	Puan aralığı	$\bar{X}$	Ss
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	470	12-60	45,07	6,081
Duyguların kullanımı	470	6-30	20,53	3,091
Duyguların değerlendirilmesi	470	10-50	36,71	5,761
Toplam	470	41-205	147,93	15,898

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin iyimserlik-ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi ve toplam duygusal zeka düzeyinin orta seviyenin üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 6.1.12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	Erkek	200	45,22	6,62	,444	,657
	Kız	270	44,96	5,66		
Duyguların kullanımı	Erkek	200	20,43	3,32	-,658	,511
	Kız	270	20,61	2,91		
Duyguların değerlendirilmesi	Erkek	200	36,80	6,06	,303	,762
	Kız	270	36,64	5,54		
Toplam	Erkek	200	148,03	17,46	,109	,913
	Kız	270	147,86	14,67		

Tablo incelendiğinde, çalışma grubunun cinsiyet değişkeni açısından iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi ve

toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 6.1.13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Gruplar arası farklar
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	9	147	43,99	6,06	7,373	,000***	1<4, 2<4
	10	107	43,74	7,49			
	11	52	46,31	5,03			
	12	164	46,52	4,93			
Duyguların kullanımı	9	147	20,26	3,35	1,807	,145	-
	10	107	20,44	3,21			
	11	52	20,13	2,51			
	12	164	20,97	2,91			
Duyguların değerlendirilmesi	9	147	36,08	5,94	1,931	,124	-
	10	107	36,24	6,89			
	11	52	36,85	4,12			
	12	164	37,52	5,15			
Toplam	9	147	145,00	15,45	6,314	,000***	1<4, 2<4
	10	107	145,49	19,26			
	11	52	148,42	11,53			
	12	164	152,00	14,22			

*** $p<0,001$

Tablo 6.1.13' e bakıldığında, çalışma grubunun sınıf değişkenine göre duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin sınıf değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($p<0,001$) görülmektedir. Hem iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi hem de toplam duygusal zekada 12. sınıfta öğrencilerinin duygusal zeka düzeyi 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede daha fazladır ($p<0,05$).

Tablo 6.1.14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Gruplar arası farklar
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	Okuryazar değil	70	45,56	6,83	,428	,788	-
	İlkokul	217	45,27	5,68			
	Ortaokul	99	44,55	6,00			
	Lise	59	44,92	7,04			
	Üniversite ve üzeri	25	44,44	5,45			
Duyguların kullanımı	Okuryazar değil	70	20,61	3,34	5,460	,000***	1<5, 2<5, 3<4, 3<5
	İlkokul	217	20,51	2,98			
	Ortaokul	99	19,68	2,96			
	Lise	59	21,07	2,89			
	Üniversite ve üzeri	25	22,64	3,19			
Duyguların değerlendirilmesi	Okuryazar değil	70	36,26	5,56	,308	,872	-
	İlkokul	217	36,84	5,86			
	Ortaokul	99	36,48	5,16			
	Lise	59	36,76	5,63			
	Üniversite ve üzeri	25	37,56	7,98			
Toplam	Okuryazar değil	70	147,73	17,22	,586	,673	-
	İlkokul	217	148,63	15,45			
	Ortaokul	99	145,94	14,38			
	Lise	59	148,15	18,18			
	Üniversite ve üzeri	25	149,84	16,40			

***p<0,001

Tablo çalışma grubunun anne eğitim durumu değişkeni açısından incelendiğinde, iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), duyguların kullanımı düzeylerinin anne eğitim durumu

değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($p<0,001$) görülmektedir. Duyguların kullanımında annesi üniversite ve üzeri eğitim mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi annesi okur – yazar olmayan, ilkokul mezunu olan, ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksektir. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede daha fazladır ($p<0,05$).

Tablo 6.1.15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Gruplar arası farklar
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	İlkokul	234	45,23	6,06	,886	,448	-
	Ortaokul	105	44,74	5,94			
	Lise	89	44,51	6,39			
	Üniversite ve üzeri	42	46,19	5,91			
Duyguların kullanımı	İlkokul	234	20,26	3,09	4,176	,006**	1<4, 2<4
	Ortaokul	105	20,46	3,12			
	Lise	89	20,61	3,00			
	Üniversite ve üzeri	42	22,07	2,82			
Duyguların değerlendirilmesi	İlkokul	234	36,72	6,06	,188	,904	-
	Ortaokul	105	36,70	4,92			
	Lise	89	36,43	6,03			
	Üniversite ve üzeri	42	37,24	5,56			
Toplam	İlkokul	234	148,08	16,51	1,428	,234	-
	Ortaokul	105	146,86	14,26			
	Lise	89	146,72	15,87			
	Üniversite ve üzeri	42	152,36	16,12			

**p<0,01

Tablo incelendiğinde, çalışma grubunun baba eğitim durumuna göre iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), duyguların kullanımı düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($p<0,01$) görülmektedir. Duyguların kullanımında babası üniversite ve üzeri eğitim mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi babası ilkokul mezunu olan, ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede daha fazladır ($p<0,05$).

Tablo 6.1.16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Anne Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Anne çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	Evet	119	44,72	6,51	-,721	,471
	Hayır	351	45,19	5,93		
Duyguların kullanımı	Evet	119	20,80	3,26	1,079	,281
	Hayır	351	20,44	3,03		
Duyguların değerlendirilmesi	Evet	119	37,47	5,76	1,678	,094
	Hayır	351	36,45	5,75		
Toplam	Evet	119	148,89	16,04	,761	,447
	Hayır	351	147,61	15,86		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin anne çalışma durumu değişkenine göre iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi ile toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 6.1.17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Baba Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Baba çalışıyor mu?	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	Evet	409	44,97	5,98	-,964	,336
	Hayır	61	45,77	6,72		
Duyguların kullanımı	Evet	409	20,63	3,08	1,672	,095
	Hayır	61	19,92	3,09		
Duyguların değerlendirilmesi	Evet	409	36,68	5,61	-,236	,814
	Hayır	61	36,87	6,74		
Toplam	Evet	409	147,94	15,40	,016	,987
	Hayır	61	147,90	19,05		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin baba çalışma durumu değişkenine göre iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi ile toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 6.1.18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Anne-Babanın Bir Arada Yaşama Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Anne ve baba birlikte mi yaşıyor?	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	Evet	408	45,39	5,83	2,923	,004**
	Hayır	62	42,98	7,25		
Duyguların kullanımı	Evet	408	20,62	3,11	1,506	,133
	Hayır	62	19,98	2,94		
Duyguların değerlendirilmesi	Evet	408	36,80	5,68	,941	,347
	Hayır	62	36,06	6,26		
Toplam	Evet	408	148,67	15,33	2,612	,009**
	Hayır	62	143,05	18,65		

**p<0,01

Tabloya bakıldığında, çalışma grubunda yer alan öğrencilerin anne ve babalarının bir arada yaşama durumu değişkenine göre duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin ise anne ve babanın bir arada yaşama durumu göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($p<0,01$) görülmektedir. Hem iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi hem de toplam duygusal zekada anne ve babası bir arada yaşıyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi anne ve babası bir arada yaşamayan öğrencilerden anlamlı seviyede daha fazladır ($p<0,05$).

Tablo 6.1.19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarının Aile Aylık Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alt boyut	Gelir durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Gruplar arası farklar
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	0-2500 TL	192	44,69	6,57	,675	,510	-
	2501-4500 TL	180	45,42	5,59			
	4500+ TL	98	45,17	5,98			
Duyguların kullanımı	0-2500 TL	192	20,10	3,19	4,240	,015*	1<3
	2501-4500 TL	180	20,63	3,17			
	4500+ TL	98	21,19	2,61			
Duyguların değerlendirilmesi	0-2500 TL	192	36,17	5,89	1,450	,236	-
	2501-4500 TL	180	37,13	5,51			
	4500+ TL	98	36,98	5,93			
Toplam	0-2500 TL	192	146,04	16,72	2,455	,087	-
	2501-4500 TL	180	149,62	14,93			
	4500+ TL	98	148,54	15,73			

*p<0,05

Tabloya bakıldığında, çalışma grubunun aile aylık gelir durumuna göre iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), duyguların kullanımı düzeylerinin aile aylık gelir durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($p<0,05$) görülmektedir. Duyguların kullanımında aile aylık geliri 4500+ TL olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi aile aylık geliri 0-2500 TL olan öğrencilerden anlamlı derecede daha fazladır ($p<0,05$).

Tablo 6.1.20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Puanları ve “GG Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği” Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	Duyguların kullanımı	Duyguların değerlendirilmesi	Toplam duygusal zeka	Kontrol	Paylaşım	Sevgi	Özgürlük tanıma	Toplam baba ilişkileri
İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi	r	1								
	p									
	N									
Duyguların kullanımı	r	,239***	1							
	p	,000								
	N	470								
Duyguların değerlendirilmesi	r	,399***	,227***	1						
	p	,000	,000							
	N	470	470							
Toplam	r	,819***	,499***	,744***	1					
	p	,000	,000	,000						
	N	470	470	470						
Kontrol	r	-,308***	-,173***	-,218***	-,352***	1				
	p	,000	,000	,000	,000					
	N	470	470	470	470					
Paylaşım	r	-,339***	-,121***	-,129***	-,324***	,495***	1			
	p	,000	,009	,005	,000	,000				
	N	470	470	470	470	470				
Sevgi	r	-,392***	-,150***	-,214***	-,398***	,543***	,833***	1		
	p	,000	,001	,000	,000	,000	,000			

	N	470	470	470	470	470	470			
Özgürlük tanıma	r	-,180***	-,125***	-,090	-,204***	,446***	,498***	,583**	1	
	p	,000	,007	,050	,000	,000	,000	,000		
	N	470	470	470	470	470	470	470		
Toplam	r	-,391***	-,175***	-,213***	-,408***	,806***	,879***	,900**	,654***	1
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	470	470	470	470	470	470	470	470	

***p<0,001

Tablo incelendiğinde, baba ilişkileri ölçeğinin kendi alt boyutları arasında, duygusal zeka ölçeğinin kendi alt boyutları arasında ve iki ölçeğin alt boyutları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir.

Baba ilişkiler ölçeğinin kendi alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler incelendiğinde;

Kontrol alt boyutu ile paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma alt boyutu arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), kontrol alt boyutu ile toplam ilişki düzeyi arasında ise pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), paylaşım alt boyutu, sevgi alt boyutu ile toplam ilişki düzeyi arasında pozitif- yüksek seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), paylaşım alt boyutu ile özgürlük tanıma alt boyutu arasında pozitif -orta seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), sevgi alt boyutu ile özgürlük tanıma alt boyutu arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), sevgi alt boyutu ile toplam ilişki düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), özgürlük tanıma alt boyutu ile toplam ilişki düzeyi arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$) saptanmıştır.

GG Duygusal Zeka Ölçeği' nin kendi alt boyutları ile toplam puanı arasındaki ilişkiler incelendiğinde;

İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi alt boyutu ile duyguların kullanımı alt boyutu arasında pozitif-düşük seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), iyimserlik /

ruh halinin düzenlenmesi alt boyutu ile duyguların değerlendirilmesi alt boyutu arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi alt boyutu arasında pozitif -düşük seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), duyguların kullanımı ve toplam duygusal zeka düzeyi arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), duyguların değerlendirilmesi ile toplam duygusal zeka düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$) saptanmıştır.

Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği' nin alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler incelendiğinde;

Kontrol alt boyutu ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif-düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), kontrol alt boyutu ile toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$) görülmektedir. Baba ile ilişkide kontrol puanı azaldıkça (kontrol düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana gelmektedir.

Paylaşım alt boyutu ile duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif -düşük seviyede anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$), paylaşım alt boyutu ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka puanları arasında negatif ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$) görülmektedir. Baba ile ilişkide paylaşım puanı azaldıkça (paylaşım düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana gelmektedir.

Sevgi alt boyutu ile duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif-düşük seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,001$), sevgi alt boyutu ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-orta seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,001$) görülmektedir. Baba ile ilişkide sevgi puanı azaldıkça (sevgi düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana gelmektedir.

Özgürlük tanıma alt boyutu ile iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı ve toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-düşük seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,001$), özgürlük tanıma alt boyutu ile duyguların değerlendirilmesi puanları arasında ise anlamlı ilişki olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Baba ile ilişkide özgürlük tanıma puanı azaldıkça (özgürlük tanıma düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana gelmektedir.

Baba ile toplam ilişki ile duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif-düşük seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,001$), baba ile toplam ilişki ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-orta seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,001$) görülmektedir. Baba ile toplam ilişki puanı azaldıkça (ilişki düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana gelmektedir.

Tablo 6.1.21. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” İyimserlik / Ruh Halinin Düzenlenmesi Alt Boyutuna Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	52,277	1,067	-	48,995	,000***
Kontrol	-,069	,023	-,153	-2,985	,003**
Paylaşım	-,013	,039	-,026	-,336	,737
Sevgi	-,201	,048	-,348	-4,194	,000***
Özgürlük tanıma	,176	,089	,104	1,971	,049*
r=,417; r^2 =,166; F(4, 465)=24,400; p=,000***					

***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05

Tablo incelendiğinde, baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka ölçeği alt boyutu iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesindeki değişimin %16,6’sını anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (r^2 =,166; p<0,001). Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım alt boyutunun anlamlı düzeyde etkisi olmadığı (p>0,05), en fazla etkinin sırasıyla sevgi, kontrol ve özgürlük tanıma alt boyutlarında olduğu görülmektedir (p<0,05).

Tablo 6.1.22. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Duyguların Kullanımı Alt Boyutuna Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	22,605	,586	-	38,585	,000***
Kontrol	-,029	,013	-,126	-2,271	,024*
Paylaşım	,008	,021	,033	,396	,693
Sevgi	-,026	,026	-,090	-1,000	,318
Özgürlük tanıma	-,028	,049	-,033	-,579	,563
r=,188; r ² =,035; F(4, 465)=4,275; p=,002**					

***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05

Tablo incelendiğinde, baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka ölçeği duyguların kullanımı alt boyutundaki değişimin %3,5’ini anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (r²=,035; p<0,01). Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım, sevgi ve özgürlük tanıma alt boyutlarının anlamlı düzeyde etkisi olmadığı (p>0,05), kontrol alt boyutunun anlamlı düzeyde etkili olduğu görülmektedir (p<0,05).

Tablo 6.1.23. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Duyguların Değerlendirilmesi Alt Boyutuna Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	40,288	1,069	-	37,672	,000***
Kontrol	-,072	,023	-,171	-3,145	,002**
Paylaşım	,086	,039	,180	2,224	,027*
Sevgi	-,175	,048	-,319	-3,634	,000***
Özgürlük tanıma	,131	,089	,082	1,469	,143
r=,274; r ² =,075; F(4, 465)=9,408; p=,000***					

***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05

Tablo incelendiğinde, baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka ölçeği duyguların değerlendirilmesi alt boyutundaki değişimin %7,5’ini anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir (r²=,075; p<0,001). Alt boyutlar bazında incelendiğinde, özgürlük tanıma alt boyutunun anlamlı düzeyde etkisi olmadığı (p>0,05), en fazla etkinin sırasıyla sevgi, kontrol ve paylaşım alt boyutlarında olduğu görülmektedir (p<0,01).

Tablo 6.1.24. “Ergen Baba İlişkileri Ölçeği” Alt Boyutlarının ve Toplam “GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” Puanlarına Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	168,390	2,762		60,974	,000***
Kontrol	-,246	,059	-,211	-4,144	,000***
Paylaşım	,067	,100	,050	,664	,507
Sevgi	-,566	,124	-,374	-4,558	,000***
Özgürlük tanıma	,368	,231	,083	1,595	,111
r=,436; r ² =,183; F(4, 465)=27,232; p=,000***					

***p<0,001;

Tablo 6.1.24. incelendiğinde, baba ile ilişki alt boyutlarının toplam duygusal zekadaki değişimin %18,3'ünü anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($r^2=,183$; $p<0,001$). Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım ve özgürlük tanıma alt boyutlarının anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), en fazla etkinin sırasıyla sevgi ve kontrol alt boyutlarında olduğu görülmektedir ($p<0,001$).

7. TARTIŞMA

Bu araştırmada 15-18 yaş arası ergenlerin baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiler birtakım değişkenler açısından incelenmiştir. Söz konusu veriler uygun olan istatistiksel yöntemler ile hesaplanarak, araştırmada ulaşılan bulgular bu bölümde tartışılmıştır.

Söz konusu araştırmanın birinci alt problemi olan “Ergen-Baba İlişkileri Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği’ ndeki Alt Boyutlara Göre Farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 6.1.2.’ de görüldüğü üzere, araştırma sonucunda, çalışmaya katılan öğrencilerin babalarıyla ilişkileri değerlendirildiğinde kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam puanlar arasında orta seviyede bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda ulaşılan bulgular araştırmamızın hipotezi ile paralellik göstermektedir. Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde, baba katılımı ve baba ilişkileri ölçeğinin; iletişim, duyarlı olma, beraber faaliyette bulunma, normlar düzenleme, sevgi, güven, beklenti karşılama ve ev kuralları gibi benzer alt boyutlarında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur (104). Bahsedilen araştırma bulguları ile araştırmamızda elde edilen bulgular benzerlik göstermektedir. Yine Totan (2007) tarafından ergen zorbalığının anne-baba ilişkisi açısından incelenen bir araştırma bulguları da ergenin anne-baba ile ilişki niteliğinin artmasıyla zorba ve zorba/kurban statülerinde olma olasılığının azaldığı tespit edilmiştir (105). Kuzucu ve Özdemir tarafından 2013 yılında yapılan bir araştırmada da anne katılımı ve baba katılımı ölçekleri puanlarına göre saldırganlık, yaşam doyumu ve genel öz değer puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş, ergenlerde ruh sağlığı değişkenlerinin baba katılımı ile ilişkisinin anne katılımı ile ilişkisinden daha yüksek olduğu bulunmuştur (106). Buna karşın 1989’ da Kulaksızoğlu tarafından yapılan bir çalışmada babaların çocukları ile olan çatışmalarını saptamak için anket uygulanmış ancak genel olarak hiçbir alanda babaların çocukları ile çatışma içinde olmadığı, bu sonuca göre de babaların çocuklarına gösterdiği olumlu davranışından çok, ergenlerin babaları evde otorite figürü olarak algıladığı tespit edilmiştir (107). Yine aynı çalışma ergenlerin sürütüşme yaratan davranışlardan kaçınmasını, babalarını otorite figürü olarak algılamasına bağlamıştır.

Anne ve baba davranışları üzerine yoğun çalışmalar gerçekleştiren Schaefer anne-baba tutumlarını birlikte değerlendirerek çocuklar üzerindeki psikolojik boyutlarını incelemiştir. Buna göre sevecenliğin yer aldığı sevgi boyutunda; ebeveynlerin çocuklarındaki davranışları onaylayan, kabul eden, disiplin yöntemlerinde yer alan övgüyü sıklıkla kullanan, çok az bedensel cezaya başvuran kişiler olduğunu, kontrol ve bağımsızlık boyutunda; kontrole odaklanan anne ve babaların çocuklarından boyun eğmesini, itaat etmesini, kurallara uygun davranış sergilemesini bekleyen kişiler olduğunu, huzursuzluk duygusal boyutunda olan ebeveynlerin ise çocuklarına karşı aşırı koruyuculuk, taleplerine karşı aşırı hassasiyet ve aşırı özveri gösteren tipte kişiler oldukları öne sürülmüştür (56).

Kocayörük (2016) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise ergenler ve babaları ile olan ilişkileri incelenmiş, ergenlerdeki baba algısında, özerk benlik algısında, olumlu-olumsuz duygularına ait değişkenlerde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Algılanan yüksek seviyedeki anne ve baba desteğinde düşük seviyedeki olumsuz duygular arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra bu çalışmanın en özgün yanının ise ergenler üzerinde anne rolünün etkisiyle birlikte baba desteğinin ve algısının da duyuşsal iyi oluş üzerinde önemli derecede etkisi olduğu ayrıca belirtilmiştir (108). Bu bilgiler ışığında; yapılan çalışmaların, ergen baba ilişkilerinin kontrol, sevgi, paylaşım, sevgi ve özgürlük tanıma boyutlarındaki ilişkiyi destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada, araştırmanın bir diğer alt problemi olan “Ergen-Baba İlişkileri Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta mıdır?” sorusunun yanıtı aranmıştır. Tablo 6.1.3.’ de görüldüğü gibi araştırma bulguları sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, Ergen Baba İlişkileri Ölçeği kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma alt boyutları ile toplam ilişki seviyesinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Ergen baba ilişkilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu araştırmamızın hipotezi ile çelişmektedir. Ancak güncel olarak Özkan (2021) tarafından yapılan çalışmada, ortaokula giden öğrencilerdeki benlik saygısı; cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, babalık rolüne olan algıları ve eğitim düzeylerine göre incelenmiştir. Buna göre; babalık rolü algısının alt boyutlarından sevgi gösterme ve özgürlük tanıma alt boyutlarında aldıkları ortalama puanların cinsiyet açısından

farklılık göstermediği, ancak sıra ortalamalarında kız öğrencilerin erkeklere göre daha düşük oranda oldukları görülmüştür. Ayrıca, çalışmada kız öğrencilerdeki ortalama puanların erkek öğrencilere göre düşük düzeyde olmasından da sevgi-özgürlük konularında erkeklerin kızlardan daha avantajlı oldukları sonucu çıkarılmıştır (109). Gökalp (2009) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise cinsiyet değişkeninin, lise düzeyi ergenlerde ev, aile, benlik saygısında anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür (110). Söz konusu araştırmalar, araştırmamızda elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Buna karşın Atalay ve Özyürek (2021) tarafından ergenlik dönemindeki bireylerin duygu düzenleme stratejileri ve ergenlerin algılarına göre değerlendirilen anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada duygu düzenlemenin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır (111). Söz konusu araştırmanın 7. ve 8. Sınıf öğrencileri ile yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın yaş düzeyi ve farklı sosyo-kültürel örneklem grupları ile çalışılmış olma ihtimali, araştırmamızın ise lise düzeyi öğrencilerle yapılmış olması, bu dönemde kız-erkek ve arkadaşlık ilişkilerinin daha fazla önem kazandığı, buna istinaden de ergenlerin paylaşım, sevgi gibi boyutlarda birbirleriyle yapmış oldukları paylaşımın tatmini olarak düşünülebilir.

Söz konusu araştırmada alt problemlerden olan “Ergen-Baba İlişkileri Sınıf Seviyesine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 6.1.4.’e bakıldığında, araştırmada yer alan öğrencilerin sınıf seviyeleri değişkenlerine göre Ergen Baba İlişkileri Ölçeği özgürlük tanıma alt boyut seviyesinde istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($p>0,05$), fakat kontrol, paylaşım, sevgi alt boyutları ve toplam ilişki düzeylerinin sınıf değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı olarak farklılık oluşturduğu görülmüştür ($p<0,05$). Kontrol alt boyutunda, 12. sınıftaki öğrencilerin ilişki seviyesi 9. sınıftaki öğrencilere göre anlamlı seviyede daha iyi olarak saptanmıştır ($p<0,05$). Paylaşım alt boyutunda, 9. sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 10., 11., 12. sınıftaki öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Sevgi alt boyutunda, 9. sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 11. sınıftaki öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksek olarak saptanmıştır ($p<0,05$). Toplam ilişki düzeyinde, 9. sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 10. ve 11. sınıftaki öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksektir ($p<0,05$).

Elde edilen bulgular araştırmamızın hipotezi ile paralellik göstermektedir. Çalışmada kullanılan ergen-baba ilişkileri ölçeğinin maddelerinin toplamının yüksek olması durumu, ergen-baba ilişkilerinde sorunun arttığının göstergesidir. Ergen-baba ilişkileri ölçeğine göre kontrol alt boyutu; eleştiri, denetleme, yaptırımda bulunma ve ceza vermeye ilişkin maddeleri kapsamaktadır ve bu bağlamda 9. Sınıf düzeyi öğrencilerinin bu alt boyutta almış olduğu puanlar diğer sınıf düzeylerine göre yüksek çıkmıştır. Kontrol alt boyutunun 9. Sınıflarda daha yüksek çıkmasının yani baba ilişkilerinin daha olumsuz olmasının sebebi olarak; ergenliğin ilk dönemi olması, bağımsızlaşma yönelimleri ile birlikte arkadaş çevresinin yeni yeni önem kazanması, çalışılan örneklem grubunun baba profilinin genel olarak otoriter bir figür olması, çocukların otoriteye boyun eğme eğiliminin fazla olması ve bireyselleşme sürecinde kendilerini yeni yeni keşfediyor olmalarının etken olduğu düşünülmektedir. Bunların yanı sıra ortaokuldan sonra yeni bir okul ile ergenin çevresinin radikal düzeyde değişiyor olması, bu bağlamda otoriteye daha bağımlı hale gelmesi, ailelerin özellikle babaların ergenlik döneminin özelliklerinin sınırlı düzeyde farkında olması ve geleneksel bir aile yapısına ve düzenine inanıyor olmaları olarak da düşünülmektedir. Ayrıca ergenlik döneminde ergenler anne babadan ayrı özerk bir hayat isterken bir yandan da ebeveyn ile ilişkide olma duygusunu sürdürmek ister. Özerklik arzusu kendini, ebeveyn ile ergen arasında artan çatışmalarla gösterir; çocukta anne babaya karşı hala güçlü bir bağlanma olması da bağlantının devam ettiğinin işaretidir (42). Yaş ilerledikçe anne-baba ile çatışma durumu artsa da ergenler anne-babalarına güçlü bir şekilde bağlanmayı sürdürürler. Ergenler yaş ilerledikçe özerk olurlar ancak anne-babaları onlar için güvenli bir üs olmaya devam eder. Steinberg' e göre ABD' deki ailelerin %5-10' unun ergenliğin erken dönemlerinde ebeveyn-çocuk ilişkilerinde bozulmaların olduğunu saptamış, geçmişte çocuğuna şefkatle yaklaşmayan ve bu örüntüyü ergenliğin ilerleyen dönemlerinde devam ettiren ailelerde yüksek çatışmanın devam ettiği, çocuğa sevecenlikle yaklaşıp çocuğun fikirlerine değer verildiğinde çatışma döneminin daha kısa sürdüğü ifade edilmiştir (112). Bu durum söz konusu araştırmamızda 12. Sınıfların ergen-baba ilişkilerinin 9. Sınıflara daha iyi düzeyde olmasını destekler niteliktedir. Zira ergen-baba arasında yaşanan çatışmaların zaman içerisinde olumlu bir ilişkiye dönüşmesinin yine kontrol alt boyutuyla ilintili olarak ergen-baba

arasındaki ilişkinin kalitesine, iletişimlerinin kuvvetine, karşılıklı güven ilişkisinin oluşmasına bağlıdır. Sayıl ve ark. (2002) tarafından yapılan 6., 7. ve 8. sınıftaki çocuklarda erken ergenlikte yer alan duygusal gereksinimlerin, aile ile çatışma alanlarının ve kişilik kavramının incelendiği araştırmaya göre; karşı cinsle arkadaşlık, odasının düzeni, arkadaşlar ile dışarı çıkma konularında 7. ve 8. sınıfa devam eden ergenlerin, 6. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla aileleri ile çatışma içerisine girdikleri, 6. Sınıftan itibaren yaş büyüdükçe çatışmaların arttığı ifade edilmiştir (113). Bu çalışmada çıkan sonuçlar her ne kadar araştırmamızda çıkan bulgularla tersi olduğu yönünde görünse de, söz konusu çalışmada yaş faktörü önemli bir parametredir. Erken ergenlik dönemini kapsayan bu araştırmada yaş ilerledikçe aile ile yaşanan problemlerin pik yaptığı görülmekte, bizim araştırmamızda ise erken ergenlik döneminin sonraki evresini kapsayan 9. sınıf düzeyi öğrencilerin baba ilişkilerinin kontrol alt boyutuna göre benzer ilişkilerin olumsuz yönde olmasının var olan problemlerin devamı niteliğinde olduğunu gösterdiği düşünülmektedir. Mert (2018) tarafından yapılan başka bir araştırmaya göre yine ortaokul düzeyi öğrenciler mutluluk ile engelleyici aile ilişkilerinde negatif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (114). Mutluluk ve engelleyici aile ilişkileri arasında çıkan bu anlamlı fark, ergen baba ilişkileri ölçeğinin kontrol alt boyutunun eleştiri, denetleme, yaptırım uygulama ceza verme ile ilgili maddeler içerdiği düşünüldüğünde 9. Sınıf öğrencilerinin baba ilişkileri puanının olumsuz yönde anlamlı çıkması ile paralel olarak değerlendirilebilir.

Çevik ve Atıcı (2009) tarafından yapılan bir araştırmada aile müdahalesi az olan ergenlerde, benlik saygısının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (115). Söz konusu araştırmamızda 12. sınıfların yine ergen baba ilişkileri kontrol alt boyutuna göre baba ilişkilerinin alt sınıflara göre daha iyi düzeyde olması, ergenlerin yaş düzeylerinin ileri bir seviyede olması, ana-babadan daha bağımsız düşünebilen ve özgüvenli bir birey haline gelmeleri, aynı zamanda da geçmişte yaşanan çatışmaların hem ergen hem de baba açısından bir olgunluk seviyesine ulaşmış olması ya da tam aksine ergenlerin kendisini her yönden daha güçlü hissetmesi sonucunda ebeveynine bir başkaldırısı şeklinde yorumlanabilir.

Yavuzer (2005), 15 yaşındaki ergenin olgunlaşma belirtilerini; a) Gittikçe artan kendini gözlemleme ve tanıma, b) Artan bağımsızlık duygusu, c) Ev- okul-toplum

gruplarına bağlanma ve bu gruplara uyum sağlama şeklinde olmak üzere 3 ana gruba toplamıştır (2). Ergen bu dönemin özellikleri ile birlikte psiko-sosyal açıdan da karmaşık bir yaş dönemine girer. Ergenlik dönemi kendi içinde aşamaları olan bir dönem olmakla birlikte; söz konusu araştırmamızda 15-18 yaş arası ergenlerin orta ergenlik döneminde olduğu ve yukarıda belirtilen olgunlaşma belirtileri göz önünde bulundurulduğunda; Ergen baba ilişkilerinin paylaşım ve sevgi alt boyutlarında 9. sınıf düzeyi öğrencilerinin daha üst sınıf düzeyi öğrencilerinden daha iyi olması da yine bir yandan çatışma yaşarken bir yandan ebeveyne ihtiyaç duyması şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca üst sınıflardaki öğrencilerde akran ilişkilerinin önem kazanmasıyla birlikte, ergenlerin akranları ile zaman geçirmekten hoşlanması, romantik ilişkilerin ön plana çıkması ve bu tür paylaşımları ebeveynleri yerine özellikle otorite figürü varsayılan babaların yerine yakın arkadaşları ile yaptıkları düşünülmektedir. Bilhassa babaların geleneksel bir yapıya sahip olup büyüyen ergen çocuğuna karşı duygusal olarak sevgi dili, duygu-düşünce ve sorunların paylaşımı konusunda kendilerini yeterli şekilde ifade edememe, duygusal paylaşım yönünden yetersiz kalma durumları da ebeveyn ilişkilerinin akran ilişkilerine oranla geri planda kalması ihtimalini güçlendirmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanları anne ile babanın eğitim ve ailelerin aylık gelir düzeyleri değişkenleri karşılaştırıldığında kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanları anne çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırıldığında, baba ilişkileri kontrol ve özgürlük tanıma seviyelerinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$), paylaşım, sevgi, toplam ilişki seviyelerinin annenin çalışma durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Paylaşım, sevgi ve toplam ilişkide, annesi çalışmayan öğrencilerin ilişki düzeyi annesi çalışanlara göre istatistiki açıdan anlamlı olarak daha iyi seviyede oldukları saptanmıştır ($p<0,05$). Çalışan annelerin ergenlerin baba ilişkilerinin daha sınırlı seviyede olmasının, örneklem grubunun dez avantajlı bir bölgeden seçilmesi, çoğunluğun gelir düzeyinin asgari ücret ya da biraz fazlası düzeyde olması ve anne-babaların genellikle uzun süreli çalışma saatleri koşulları sebebiyle öğrencilerin çok daha fazla

ev ile ilgili sorumluluk almak durumunda kalması, buna bağılı olarak ebeveynin ergenin gelişen ve değışen duygusal ihtiyaçlarına yeterli düzeyde erişememesi ve bu durumun yaratmış olduğı duygusal boşluğın karşılanamaması olarak yorumlanabilir. Daha önceden annesi çalışan ve çalışmayan çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar tutarsızlık göstermekle beraber; elde edilen bulgular genel olarak beklenilenden farklı bir yönde olarak, annenin çalışıyor olmasının çocuğı olumsuz bir şekilde etkilemediğini göstermektedir (116). Hatta çalışan annelerin çocuklarındaki okul başarısı ve sosyal gelişimleri diğerk annelerin çocuklarına oranla daha iyi olduğı ifade edilmektedir. Ancak araştırmamızda bu durumun baba ilişkilerine yansıma durumu incelendiğı için yukarıda bahsedilen nedenlerin yanı sıra, sosyo-ekonomik şartlar sebebiyle babaların yoğun çalışma saatleri ve şartları, çalışmayan annelerin çocuklarının sorumluluklarının neredeyse tamamını üzerine almalarına neden olmaktadır. Bu durum babaların çocukları ile ilgili sorumluluğunu azaltmakla birlikte geleneksel olarak daha düzenli bir aile ortamı yaratmakta olup, babaların arda kalan sınırlı zamanlarında ise çocukları ile daha verimli paylaşım imkanı sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

Altınay (2012) tarafından yapılan 3-17 yaş aralığında çocuğı olan annelerin çalışıp çalışmama durumlarının annelerdeki başa çıkma ve çocuk yetiştirmedeki tutumları incelenmiştir. Buna göre, çalışmayan annelerin diğerk annelere oranla aşırı annelik tutumu gösterdiği, daha fazla duygu odaklı yani uyumsuz savunucu, gelişimi engelleyici ve etkisiz yöntemler ile başa çıkma tutumu kullandığı, davranışsal boş verme ve inkâr stratejilerinin daha fazla olduğı, dini baş etme stratejisi olarak kullandığı, inkar ve davranışsal olarak boş verme tutumlarını daha fazla gösterdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır (117). Bu bağlamda çıkan sonuçlar çalışmayan annelerin yaklaşım stillerinin ergeni duygusal olarak babaya daha çok yaklaştırdığı ve kısıtlı zamanlarda gördükleri babaları ile iletişimlerinin daha sağlıklı olabilme ihtimali yönünde araştırmamızı desteklediğı düşünülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeğı puanları baba çalışma durumu değışkenine göre karşılaştırıldığında ise, baba çalışma durumunun baba ilişkileri kontrol ve özgürlük tanıma seviyelerinin istatistiki açıdan anlamlı düzeyde farklılık oluşturmadığı ($p>0,05$), paylaşım, sevgi, toplam ilişki seviyelerinin babanın bir işte çalışıyor olma durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede

farklılık oluşturduğu görülmüştür ($p<0,05$). Paylaşım, sevgi ve toplam ilişkide, babası çalışan öğrencilerin ilişki düzeyi babası çalışmayan öğrencilere göre istatistiki olarak anlamlı seviyede iyi olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bu durumda yine sosyo-ekonomik nedenlerin etken olduğu, annenin çalışması durumunda belirlenen nedenlerle birlikte çalışan babaların ergenlerin hem duygusal hem de maddi olarak ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebildiği düşünülebilir.

Batıda babanın tek gelir kaynağı olan aileler ile anne-babanın her ikisinin de çalıştığı aileler arasında baba katılımında fark olup olmadığı incelenen araştırmalar da mevcuttur. Söz konusu araştırmalara göre, annenin çalışması ve iş programının baba katılımını etkilediği ortaya konmuş, annenin çalıştığı durumlarda babanın çocukla ilgili faaliyetlere katılımının arttığı tespit edilmiştir (118, 119, 120, 121). Yapılan bu araştırmaların bizim araştırma sonuçlarımız ile çeliştiğinin görülmesiyle birlikte, bu duruma en büyük etkenin kültürel farklılıklar olduğu, ülkemizde daha çok annelerin sorumluluk aldığı geleneksel görüşün devam ediyor olduğu düşünülmektedir. Ayrıca AÇEV (2004) raporunda özellikle sanayileşmiş toplumlarda erkeklerin kadınlardan daha az temas kurma eğilimi gösterdiğini ortaya koyan, buna karşın evlilikten duyulan memnuniyet seviyesinin de babaların ilgisini etkilediğini savunan araştırmaların da olduğu belirtilmiştir (122).

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babasının bir arada yaşaması durumu değişkenine göre baba ilişkileri kontrol seviyelerinin istatistiki olarak anlamlı seviyede farklılık oluşturmadığı ($p>0,05$), paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeylerinin anne babanın bir arada yaşama durumu değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı seviyede farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişkide, anne ile babası birlikte yaşayan öğrencilerdeki ilişki düzeyinin anne-babası birlikte yaşamayan öğrencilere göre istatistiki olarak anlamlı seviyede daha iyi düzeyde olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlar, anne babası birlikte olan ergenlerin düzenli bir aile ortamının olması, duygusal olarak ve ilişkisel anlamda anne-babanın ulaşılabilirliği, düzenli bir aile hayatının varlığının psikolojik, ruhsal, sevgi ve şefkat boyutlarında ergenin tatmin sağlaması ve ergenin kendisini güvende hissetmesi, her ne kadar ergenin bu dönemde gelişimsel olarak bağımsızlaşma çabaları olup arkadaş merkezlilik önem kazansa da aileyi güvenli bir

üs olarak görmesi, aynı zamanda da ebeveynle kurulan ilişkilerin niteliği şeklinde yorumlanabilir.

Atalay ve Ulucan (2018) tarafından ebeveynleri boşanmış ergenler üzerinde yapılan nitel bir araştırma sonuçlarına göre, ergenlerin boşanma gerçekleşikten hemen sonra risk koşullarına maruz kaldıklarını, bu risk koşulları arasında babanın ebeveynlik becerilerinin yetersiz olması ve buna bağlı olarak gelişen baba yoksunluğunu hissetme, anne-baba arasında kalma, terk edilmiş hissetme, uyku problemleri, duygularını arka plana atma, öfke ve ağlama nöbetlerinde artış gibi duygusal problemlerin olduğu saptanmıştır (123). Buna karşın Hsieh ve Shek (2008) tarafından Tayvan’ da tek ebeveynle yaşayan ergenler üzerinde yapılan bir başka araştırma bulgusunda ise babalarıyla kalan ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyinin daha yüksek olduğu, bunun sebebinin ise babaların boşanma sonrası yalnız kalması ve sosyal desteğin azalması sonucunda çocukları ile ilişkilerini geliştirmek adına daha fazla profesyonel yardım aldıkları şeklinde ifade edilmiştir (124). Yine Şahin (2009) tarafından yapılan bir başka araştırma bulgusuna göre ergenlerin ebeveynin boşanma sonrası yaşama uyum düzeyinin birlikte yaşamadığı ebeveyni ile görüşme sıklığına ve ebeveynler arasındaki ilişkiye göre anlamlı fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (125).

Alan yazın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde anne-babanın birlikte ya da boşanmış olma durumunun anne/baba ile kurulan nitelikli etkileşimin, anne-babanın ergene yaklaşım ve anlayış konusundaki bilinç düzeyinin, anne/babanın ergene yoksunluk hissettirmemesinin oldukça önemli olduğu görülmektedir. Araştırmamızın bulgularında anne-babası ayrı olan ergenlerde baba ilişkilerinin anne-babası birlikte olanlara oranla düşük düzeyde olması, ergenlerin babalarını düzenli görememeleri, babanın ayrı bir evde yaşaması ya da yeniden evlenmesi, eğitim ve sosyo-ekonomik seviyenin düşük olması, babanın ergene karşı tutumunun istenilen bilinç düzeyinde olmaması, yeteri kadar ergenin problemleri ile ilgilenmemesi ya da ilgilenme fırsatı bulamaması gibi faktörlerin de etkili olabileceği düşünülmüştür.

Söz konusu araştırmamızın bir başka alt probleminde ise “Ergen-Baba İlişkileri Sosyoekonomik Seviyeye Göre Anlamlı Olarak Farklılaşmakta mıdır?” soruna yanıt

aranmıştır. Tablo 6.1.10.' da görüldüğü üzere araştırma bulgularına göre, araştırmada yer alan öğrencilerin aile gelir durumlarına göre kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ile toplam ilişki seviyelerinin istatistiki açıdan anlamlı düzeyde farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Ergen baba ilişkilerinin sosyo-ekonomik gelir düzeyine göre farklılaşmadığı sonucu araştırmamızın hipotezi ile çelişmektedir. Bu bağlamda alan yazın incelendiğinde; birçok araştırma, ana-babaların çocuk yetiştirme davranışlarının sosyo-ekonomik düzeye göre farklılık gösterdiğini, alt sosyo-ekonomik düzeye sahip ebeveynlerin çocuklarını, üst sosyo-ekonomik düzeye sahip ebeveynlere oranla daha az destekleyici ve daha fazla kısıtlayıcı olduğunu göstermektedir (126). Oskay (1996) tarafından yapılan ailelerin gelir durumuna göre ergenlerin ana-babalarıyla çatışma düzeyini inceleyen araştırmada en yüksek çatışma oranı gelir düzeyi en düşük olan grupta olduğu, gelir seviyesi yükseldikçe ana-baba ile ergen arasındaki çatışma düzeyinin azaldığı bulunmuştur (126). Bununla birlikte 2010 yılında Tümkiye ve ark. tarafından Adana ilinde gerçekleştirilen maddi durumu elverişsiz aileden gelen ergenlerdeki umutsuzluk ile boyun eğici davranışlar incelenmiş, araştırma sonuçları kız ergenlerde boyun eğici davranışın, erkek ergenlerde ise umutsuzluğun yüksek olduğu, gelir seviyesine göre de umutsuzluk arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (127). Bu çalışmaların tam tersi niteliğinde olan ve Tümkiye (2013) tarafından yapılan başka bir araştırma sonucunda ise üst sosyoekonomik seviyedeki ergenlerin, zehirleyen ilişki tarzını daha fazla özümledikleri saptanmış, gelişme seviyesinde olan ülkelerdeki ekonomik değişimlerin hızlı olması sosyokültürel yaşam açısından yozlaşma duygusunu beraberinde getirmekte olduğunu, bu sebeple de kişilerin düşünce ve duygularını negatif olarak etkileyerek, sağlıksız-bilinçsiz hızlı sosyokültürel değişimin ergenlerin zehirleyen ilişki kurma tarzının benimsenmesine neden olabileceği, aynı zamanda bu durumda ebeveynlerin yetiştirme tarzının büyük etkisi olduğu ifade edilmiştir (128). Söz konusu araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde; sosyo-ekonomik düzey seviyesi düşük olan ergenlerin daha çok risk altında olduğu, daha olumsuz ilişkiler kurduğu, anne-babalarıyla daha fazla çatışma ya da anlaşmazlık durumu yaşadığı görülmektedir. Araştırmamızın sonucunda aylık gelirin ergen – baba ilişkileri ile anlamlı düzeyde ilişkili olmamasının sebebi olarak, çalışmaya katılan örneklem grubunun tamamının aynı bölgeden seçilmesi ve hemen hemen aynı koşullara sahip

olmaları, ergenlerin ebeveynleri ya da sadece babaları ile maddiyata dayalı sosyal etkinliklere katılım konusunda uygun ortam bulamaması ve tüm çalışma grubunun ailelerinin aylık geliri incelendiğinde arada büyük bir maddi fark olmaması olarak düşünülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerini değerlendirmek amaçlı kullanılan GG Schutte-Duygusal Zeka Ölçeği' nin İyimserlik/ruh hali düzenlemesi, Duygu kullanımı ve Duygu değerlendirilmesi alt boyutları vardır ve bu üç alt boyutla birlikte toplam duygusal zeka düzeylerinin tablo 6.1.11.' de görüldüğü üzere orta seviyenin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6.1.12, 6.1.16 ve 6.1.17 incelendiğinde araştırmada yer alan ergenlerin GG Schutte-Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ve cinsiyet, anne ve babanın çalışması ile ilgili değişkenlerde anlamlı seviyede farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir. Benzer şekilde Köse (2020) tarafından yapılan bir araştırmaya göre ergenlerin cinsiyetleri duygusal zekâ düzeylerine göre anlamlı bir biçimde farklılık göstermediği belirlenmiştir (129). Kılıç ve arkadaşlarının (2017) yapmış olduğu araştırma bulgularında da öğrencilerin duygusal zeka puan ortalamalarında cinsiyete ilişkin değişken açısından anlamlı farklılık bulunmamış, ancak kızların erkeklerden duygusal zeka puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (130). Özerbaş (2004) tarafından 12 ve 13 yaşlarındaki öğrencilerle yapılan çalışmada da duygusal zeka yeterliliklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (131). Söz konusu bulguların araştırma bulgularımızla örtüştüğü görülmektedir. Ancak araştırma bulgularımızla örtüşmeyen araştırmalar da mevcuttur. Köksal ve İşmen (2007) tarafından yapılan araştırmada duygusal zeka düzeyi kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuş, Brackett, Mayer ve Warner (2004) tarafından araştırma bulgularına göre kadınların duygusal zeka düzeyi erkeklerden daha yüksek çıktığı, buna bağlı olarak da erkeklerdeki düşük duygusal zeka düzeyinin duyguları algılayamama ve kullanamama, arkadaşlarla zayıf ilişkileri yaşadığı alkol ve uyuşturucu kullanımı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (132,133). Bu araştırmalarda sosyo-kültürel farklılıkların, yaş düzeyinin ve kızların erkeklere göre daha duygusal yetiştirilme stillerinin etken olduğu düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği Puanları ile sınıf düzeyi değişkeni incelendiğinde; tablo 6.1.13.' de görüldüğü biçimde

araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkenine göre duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$), iyimserlik/ruh hali düzenlemesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin sınıf değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$) sonuçlarına ulaşılmıştır. Hem iyimserlik/ruh hali düzenlemesi hem de toplam duygusal zeka da 12. sınıfta eğitim gören öğrencilerin duygusal zeka düzeyi 9. ve 10. sınıftaki öğrencilerden anlamlı seviyede daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$). Söz konusu sonuçlarda 12. Sınıf düzeyi öğrencilerinin daha alt sınıflara oranla duygusal zeka seviyelerinin ve ölçekteki iyimserlik/ruh hali düzenlemesi alt boyutlarında anlamlı seviyede yüksek olması, ergenin olgunlaşması ve yetişkinliğe adım atma sürecinde olması, yaşanmışlıkları, anne-baba-öğretmen gibi etkenlerin ergenin gelişim sürecinde olumlu rol oynaması olarak düşünülebilir. Nitekim Erikson' un psiko-sosyal kuramında yer alan kimlik kazanımına karşılık rol karmaşası evresinde olan ergen, bu dönemde kimlik karmaşasını aile ve çevresinin de desteğiyle başarılı bir şekilde çözümlerse kendine güveni olan ve kendinden emin olarak hayatına devam edebilir, insan ilişkilerinde ile iş hayatında istediğini bilen, kendini tanıyan, duyguları ile baş etmesini öğrenen bir birey olarak bu süreci tamamlar. Ergün (2016) tarafından yapılan ve ergenlerdeki duygusal zeka ile psikolojik sağlamlık arasında olan ilişkiyi inceleyen bir araştırma bulgularına göre, duygusal zeka ölçeğinden elde edilen puanların sınıf seviyesine göre anlamlı fark oluşturduğu, duygusal zeka ölçeğindeki puanların üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin 9 ve 10. Sınıf öğrencilerine oranla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (134). Söz konusu bulgular araştırmamızın bulguları ile paralellik göstermektedir. Ancak genel olarak literatür incelendiğinde ergenlerle duygusal zeka üzerine yapılan çalışmaların çoğunda duygusal zeka puanı ile sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir. Atalay (2014) tarafından ortaokul düzeyi ergenlerle yapılan bir araştırma sonucunda da duygusal zeka puanı ile sınıf değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir (135). Çelik (2008) tarafından yapılan bir başka araştırma bulgularında lise öğrencilerin sınıf düzeyine göre öznel iyi oluşları arasında anlamlı bir fark bulunmasa da öznel iyi oluşun arttıkça duygusal zeka düzeyinin de arttığı belirtilmiştir (136). Bununla birlikte Yazar (2019) tarafından yapılan ve psikolojik iyi

oluş ile sınıf düzeyi arasındaki farkı inceleyen bir araştırmada, psikolojik iyi oluşun alt boyutları olan bağlılık, kararlılık, iyimserlik ve mutluluk alt boyutlarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır (91). Söz konusu araştırmada psikolojik iyi oluşun alt boyutları duygusal zeka alt boyutlarıyla benzerlik göstermekte, bu bağlamda da araştırmamızın bulgularıyla çelişmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanları ile anne eğitim durumu değişkeni incelendiğinde; tablo 6.1.14.' de de görüldüğü üzere anne eğitim durumu değişkenine göre iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin istatistiki açıdan olarak anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), duyguların kullanımı düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($p<0,05$) saptanmıştır. Duyguların kullanımında annesi üniversite ve üzeri eğitim mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi annesi okur – yazar olmayan, ilkokul mezunu olan, ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir ve annesi lise mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Yine GG Schutte-Duygusal Zeka Ölçeği puanları ile baba eğitim durumu değişkeni incelendiğinde (tablo 6.1.15.); iyimserlik/ruh hali düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi ve toplam duygusal zeka derecelerinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$), duyguların kullanımı derecelerinin baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$) görülmektedir. Duyguların kullanımında babası yüksek öğretim ve üzeri eğitim durumunda olan öğrencilerin duygusal zeka seviyeleri babası ilkokul, ortaokul mezuniyetinde olan öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek olmaktadır ($p<0,05$). Araştırma bulgularımızda anne-baba eğitim düzeyleri benzer sonuçlar vermiş, her iki ebeveynde de üniversite mezunu olmaları durumu, diğer alt eğitim düzeyine sahip anne babalara oranla duyguların kullanımı alt boyutunda ergende duygusal zeka düzeyinin olumlu olarak yükseldiği verisine ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde anne-babanın eğitim durumunun duygusal zeka düzeyi ile ilişkisi olan birçok araştırma sonucu araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir. Coşkun (2017) tarafından anne baba eğitim düzeylerinin 10 yaş çocuğunun duygusal zeka performansı üzerine yapılan araştırma bulguları anne-baba eğitim düzeyinin

duygusal zeka ile ilişkili olduğu, hatta anne eğitim düzeyinin baba eğitim düzeyine göre 10 yaş çocuğunun duygusal zeka düzeyini daha iyi yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (137). Kırtıl' ın (2009) araştırmasına göre; duygusal zekanın kendi duygularını anlama alt boyutunda anne ve baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır (138). Buna karşın yine aynı çalışmada duygusal zekanın duygularını anlama, duygularını yönetme alt boyutlarının anne-babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı da görülmüştür.

Araştırma bulgularımızda anne-babanın eğitim düzeyinin duygusal zeka ile ilişkisinin olması, eğitim seviyesi düşük ebeveynlerin ergenlere daha gelenekçi yaklaşımları, ailelerin kendi otoriter aile yapısında yetiştirme tarzını içselleştirerek doğru kabul etmesi ve tutumlarını çocuk eğitimi esnasında değiştirmemesi, düşünce kalıplarını değiştirememesi, yeniliğe ve gelişime açık olamamaları, ailenin, çevrenin, akrabaların baskısına maruz kalması, çocuk eğitiminde okuma ve araştırma konusunda yetersiz kalması ve buna bağlı olarak güncel kaynaklara ulaşamaması, ergenin ilgi ve ihtiyaçlarına yeteri kadar hassasiyet gösterememesi gibi nedenlerin olabileceği düşünülmektedir. Nitekim eğitim seviyesi düşük olan ailelerde daha çok otoriter tutumun baskın olduğu düşünülmekte, buna paralel olarak Şimşek (2006) tarafından yapılan çalışmada da ana-baba tutumlarında otoriterliğin arttıkça kişinin duygusal zeka boyutlarında düşmeler olduğu görülmüştür (139).

Araştırmamızın bir başka bulgusu da tablo 6.1.18. incelendiğinde; GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının anne ve babanın bir arada yaşama durumu değişkenine göre duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$), iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin ise anne ve babanın bir arada yaşama durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$) bulunmuştur. Hem iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi hem de toplam duygusal zeka da anne ve babası bir arada yaşayan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi anne ve babası bir arada yaşamayan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Ergenin/çocuğun anne-babanın birlikte olduğu, düzenli ve mutlu bir aile hayatında yetişmeleri, onların hem ruh-beden sağlığı açısından hem de akademik başarıları açısından oldukça önem arz etmektedir. Baltaş' a göre başarılı olmanın temel şartlarından biri uyumlu ve düzenli bir aile

hayatı olmakla birlikte, kaygı ölçeğinde kişinin yaşamına en çok yük olan 14 olaydan 12 tanesi aile yaşantısıyla ilgili olmaktadır (140). Yavuzer, dağılmış aile ortamının bebeklik döneminde gerçekleştiğinde anne-çocuk arasındaki duygusal ilişkiler zayıfladığından çocuğun duygusal besiyi yeteri kadar alamadığını, büyüme gelişimini etkileyip geciktirebileceğini, dikkatin dağılmasından kaynaklı olarak öğrenme ve akıl yürütme becerilerinin zayıflayabildiğini, diğer insanlarla iletişim kurmada güçlük çektiğini, bunun sonucunda da bireyin içe dönük ve bencil bir kişilik oluşturduğu ifade etmiştir (4). Buna paralel olarak Akyol (2013) tarafından yapılan bir araştırmada boşanmamış aileye sahip ergenlerin boşanmış aileye sahip ergenlere göre yalnızlık düzeyi daha düşük, yaşam doyumu düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (141). Bedel ve Işık (2015) tarafından yapılan başka bir çalışmada da tek ebeveynli öğrenciler ile iki ebeveynli öğrenciler karşılaştırılmış, bunun sonucunda da iki ebeveynli öğrencilerin genel yaşam doyum düzeylerinin anlamlı düzeyde daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır (142). Yine Özerbiçer (2018) tarafından yapılan deneysel bir araştırmada elde edilen nitel bulgulara göre ergenlerin mutlu hissettikleri zamanların en çok arkadaşlarıyla etkinliklere katıldıklarında, derslerinde başarılı olduklarında, sevgilileri ile vakit geçirdiklerinde ve aile üyeleri ile birlikte olduklarında mutlu hissettikleri ve yaşamlarından doyum aldıkları saptanmıştır (143).

Alan yazın genel olarak değerlendirildiğinde ve yaşam doyumunun duygusal zekanın alt boyutu olan iyimserlik/ruh hali ile de ilişkili olduğu düşünüldüğünde araştırma sonuçları bulgularımızla paralellik gösterdiği, anne-babası birlikte olan ergenlerin birlikte olmayan ergenlere göre daha mutlu olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmamızın bir başka bulgusu da tablo 6.1.19.' da görüldüğü gibi GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının aile aylık gelir durumu değişkeni açısından iyimserlik/ruh hali düzenlenmesi, duygu değerlendirilmesi, toplam duygusal zeka seviyelerinin istatistiki açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği ($p>0,05$), duyguların kullanımı düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığıdır ($p<0,05$). Duyguların kullanımında aile aylık geliri 4500+ TL olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi aile aylık geliri 0-2500 TL arasında olan ergenlerden anlamlı seviyede daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Sosyo-ekonomik düzey ailelerin çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamamanın yanı sıra birlikte zevk alabilecekleri ve kaliteli zaman

geçirebilecekleri çeşitli geziler, tatiller ve kültürel faaliyetlere katılım açısından oldukça önemlidir. Özellikle ergenin giyiminin ve dış görünümünün de ayrı bir önem kazandığı ergenlik döneminde bu tip ihtiyaçların daha çok arttığı ve bunun maddiyat boyutuyla da ilişkili olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Çalışma yapılan bölgenin ağırlıklı olarak sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları olduğu düşünüldüğünde, ailelerin maddi durumunun daha çok temel ihtiyaçlara odaklandığı, diğer ihtiyaçların maddi güçlük nedeniyle geri planı atılması ergenlerin bu konuda duygusal yoksunluk yaşamalarına neden olabilmektedir.

Araştırmamızdan farklı bir sonuca ulaşan Bircan ve Bacanlı (2005) tarafından yapılan bir araştırmada ergenlerin sosyo-ekonomik seviyeye göre duygusal zeka ölçeğindeki duygusal farkındalık, kendi duygularını idare etme, güdüleme, empati, diğerlerinin duygularını yönetebilme puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak suç davranışının alt sosyo-ekonomik seviyeden üst sosyo-ekonomik seviyeye doğru yükseldiği tespit edilmiştir (144). Ancak psikanalitik düşünceye göre suçlu davranış, zihin çatışmaları, doyum sağlanmamış insan tepkileri, yetersiz hissedişler ve içe itilmiş arzuların duygusal gerilime neden olması sonucu ortaya çıkar. Bu bağlamda da birçok parametrenin yanı sıra sosyo-ekonomik düzeyin yaratmış olduğu yetersizliklerin de bir etken olabileceği düşünülmektedir. Ak (2016) tarafından yapılan başka bir araştırma sonucu da yine söz konusu bulgularımızla çelişmekte, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre duygusal zeka toplam puanlarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (145). Söz konusu araştırma sonuçlarının bulgularımızla çelişme nedeni olarak araştırmamızın yaş grubunun farklı, ekonomik yönden dezavantajlı ve yoksunluğun yaşandığı bir bölge ile yapılmasına bağlanabilir.

Araştırmada yanıtı aranan ve aslında araştırmanın temelini oluşturan bir başka alt problem sorusu ise “Ergenlerin Ergen-Baba İlişkileri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir İlişki Var mıdır?” şeklindedir. Araştırma bulgularımıza göre (tablo 6.1.20.) Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği’ nin kendi alt boyutları arasında, GG Schute Duygusal Zeka Ölçeği’ nin kendi alt boyutları arasında ve iki ölçek alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı ilişkilere ulaşılmıştır. Bu doğrultuda ulaşılan bulgular araştırmamızın hipotezi ile paralellik göstermektedir.

Ergen Baba İlişkiler Ölçeği' nin kendi alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler incelendiğinde; Kontrol alt boyut ile paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma alt boyutları arasında pozitif-orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), kontrol alt boyut ve toplam ilişki seviyesi arasında ise pozitif-yüksek seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), paylaşım alt boyut ve sevgi alt boyut ile toplam ilişki seviyesi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), paylaşım alt boyut ve özgürlük tanıma alt boyut arasında pozitif-orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), sevgi alt boyut ile özgürlük tanıma alt boyut arasında pozitif-orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), sevgi alt boyut ve toplam ilişki seviyesi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), özgürlük tanıma alt boyut ile toplam ilişki seviyesi arasında pozitif-orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Ergen Baba İlişkileri Ölçeği daha önce de belirtildiği gibi kontrol, paylaşım, sevgi gösterme ve özgürlük tanıma alt boyutlarından oluşmakta, kontrol alt boyutu; eleştiri, denetleme, yaptırım uygulama ve ceza verme, paylaşım alt boyutu; beraber vakit geçirme, duygu, düşünce ve problemlerin paylaşılması, sevgi gösterme alt boyutu; sevgi, güven, gurur duyma, kabul, anlayış, özgürlük tanıma alt boyutu ise; özel yaşama saygı, özgürlük tanıma ile ilgili maddeleri kapsamaktadır. Bu bağlamda Ergen Baba İlişkileri Ölçeği' nin kendi alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkinin genel olarak pozitif ve orta düzeyde anlamlı olduğu araştırma bulgularımız değerlendirildiğinde; babaların ergen/çocuk gelişiminde önemli bir rol model olduğu, ergenin/çocuğun bakımında ve eğitiminde aktif rol almasının ve onunla ilgili kararlar almasının gelişimi direkt olarak etkilediği, ergenlik döneminin kişilik gelişimi açısından önemli bir kilometre taşı olması nedeniyle ruhsal, sosyal ve duygusal özelliklerin bütününe oluşturan benlik kavramının oluşmasında bir çok etkenle birlikte baba ile kaliteli bir iletişim kurmanın önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Nitekim baba-çocuk ilişkileri ile birçok araştırma yapan Güngörmüş' de; iyi bir ana-baba olmanın yolunun sevgi, sabır, bilgi ve emekten geçtiğini ancak çocuğun gelişiminde sadece bunların yeterli olmadığını, tüm bunların yanı sıra çocuğun gerçekliğini anlamının ve onunla ilgili bilgiler edinmenin, onun dünyasına açılan pencereye götürecek yolları öğrenmenin, çocuğun kendisiyle barışık bir birey olması ve olgunlaşması için sabır ve emeğin önemini belirtmiştir (36). Ergenlerde zorbalığı ana-baba ve akran ilişkileri açısından inceleyen bir

araştırmaya göre anne-babanın ergen ile ilişkilerinin artmasının zorba ya da kurban statülerinde olma olasılığının azaldığı bulunmuş, bağımsızlık kazanım sürecinde, ergen-anne ve ergen-baba ilişkilerindeki farklılıkları inceleyen bir araştırmada ise sevgi gösterme boyutunda kız ergenlerin hem cinsinden anne ve babasından daha çok sevgi gördüğü saptanmıştır. Buna göre, erkek ergenlerin hem cinsinden anne ve babasından kızlara göre daha çok sevgi görmediği, bunun nedeni olarak ise geleneksel cinsiyet rollerinin aileye yönelik olmaması ile babaların çocuklarına yeteri kadar vakit ayırmaması olarak yorumlanmıştır (105, 102). Yine aynı araştırma bulguları, anne-baba ilişkilerini özgürlük tanıma boyutunda incelemiş, kız ergenlerin erkek ergenlere oranla daha fazla kısıtlandığı tespit edilmiştir. Batıgün ve Say (2015) tarafından ebeveyn-ergen ilişki niteliği ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları için yapılan bir araştırma bulgusu da ergenlerin anne ve babaları ile ilişkileri olumsuzlaştıkça yalnızlık düzeyleri, öfke belirtileri, öfke tepkileri ve öfkeyle ilişkili davranışları arttığını; ilişkinin olumlu olması durumunda ise azaldığını göstermiştir (146).

GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği' nin kendi alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler incelendiğinde; İyimserlik/ruh hali düzenlenmesi alt boyutu ve duyguların kullanımı alt boyutu arasında pozitif düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), iyimserlik/ruh hali düzenlenmesi alt boyutu ve duyguların değerlendirilmesi alt boyutlar arasında pozitif orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), iyimserlik/ruh hali düzenlenmesi ile toplam duygusal zeka seviyesi arasında pozitif yüksek seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), duyguların kullanımı ile duyguların değerlendirilmesi alt boyutu arasında pozitif düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), duyguların kullanımı ile toplam duygusal zeka seviyesi arasında pozitif orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), duyguların değerlendirilmesi ile toplam duygusal zeka seviyesi arasında pozitif yüksek seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) bulgusuna ulaşılmıştır.

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutları ile toplam puanı ve GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutları ile toplam puanı arasındaki ilişki incelendiğinde; Kontrol alt boyutu ve iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı ile duyguların değerlendirilmesi puanlarında negatif ve düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), kontrol alt boyutu ile toplam duygusal zeka puanları arasında ise

negatif ve orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Baba ilişkisinde kontrol puanı azaldıkça (kontrol düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana geldiği saptanmıştır. Paylaşım alt boyut ile duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), paylaşım alt boyut ile iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka puanlarında negatif orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Baba ilişkisinde paylaşım puanı azaldıkça (paylaşım düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana geldiği saptanmıştır. Sevgi alt boyutu ve duyguların kullanımı ile duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), sevgi alt boyutu ve iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ile toplam duygusal zeka puanı arasında negatif orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Baba ilişkisinde sevgi puanı azaldıkça (sevgi düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana geldiği saptanmıştır. Özgürlük tanıma alt boyutu ile iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı ve toplam duygusal zeka puanı arasında negatif düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), özgürlük tanıma alt boyutu ile duyguların değerlendirilmesi puanları arasında ise anlamlı ilişki olmadığı ($p>0,05$) saptanmıştır. Baba ile ilişkide özgürlük tanıma puanı azaldıkça (özgürlük tanıma seviyesi arttıkça) duygusal zeka seviyesinin alt boyutlarında toplam duygusal zekada artma olduğu saptanmıştır. Baba ile toplam ilişki ile duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi puanlarında negatif ve düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), baba toplam ilişki ve iyimserlik / ruh hali düzenlenmesi ile toplam duygusal zeka puanlarında negatif ve orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Baba toplam ilişki puanı azaldıkça (ilişki düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana geldiği saptanmıştır.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; ergenlerin baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı ilişkilerin bulunması, ergenlerin ergen-baba ilişkileri ile duygusal zeka düzeyleri arasında ilişki olduğu hipotezini destekler niteliktedir. Alan yazın incelendiğinde spesifik olarak ergen-baba ilişkilerinin

duygusal zeka ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamış, ancak anne-baba tutumu, ebeveyn kaybı, anne-baba birlikteliği ya da dolaylı yoldan ailenin duygusal zeka ile ilişkisinin incelendiği pek çok araştırma mevcuttur. Söz konusu araştırmaların bulguları incelendiğinde ise genel olarak ergenlerin anne-baba ilişkilerinin duygusal zekayı yordadığı söylenebilir.

Arslan (2017)' ın yapmış olduğu araştırmasında, çocukluk döneminde anne ya da babasının kaybını yaşayan kişilerin duygusal zeka seviyelerinin sosyal ve yaşam doyumunu üzerinde anlamlı seviyede farklılıklar oluşturduğu saptanmıştır (147). Söz konusu araştırma sonucunda özellikle çocukluk döneminde ebeveyn kaybının yaşatmış olduğu duygusal yoksunluğun ileri yetişkinlik döneminde yaşam doyumunu etkilediği görülmektedir. Yücel (2017) tarafından ergenler ile yapılan bir çalışmada, duygusal zeka alt boyutları, ergenlerdeki benlik saygısı ile demokratik tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu, koruyucu ve otoriter tutumda ise duygusal zeka ile arasında negatif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır (83). Bu araştırma aynı zamanda sosyo-ekonomik seviyesi orta ve yüksek gelirli ailelerin ergen çocuklarıyla yapılmış olmakla birlikte, elde edilen bulgular bizim araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir. Özkanlı (2018) tarafından 10-11 yaş grubu çocukları ile yapılan bir araştırma bulguları da öğrencilerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık düzeyleri açısından baba tutumlarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş, baba tutumunun duygusal zeka düzeyi ve saldırganlıkla ilişkili olduğu, duygusal zeka düzeyinin baba tutumlarını demokratik algılayan öğrencilerin lehine olduğu sonucuna varılmıştır (148).

Kalyoncuoğlu (2018) tarafından yapılan bir araştırma farklı olarak ebeveynlerin duygusal zeka düzeylerinin ve tutumlarının çocuğun problem çözme becerisi ile ilişkisini incelenmiş, ergenlik dönemindeki çocukların ebeveynlerin duygusal zeka düzeyinin çocukluk dönemi çocukların ebeveynlerinden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (149). Bu araştırma bulgusu aslında ergen-baba ilişkilerinde, babaların da duygusal zeka düzeyi ve yetiştikleri aile ortamının ergen ile kurdukları ilişki boyutunu ne denli etkileyeceğinin de önemli olduğunu hatırlatmaktadır.

Araştırma bulgularımızdan farklı bir sonuca ulaşan Kurt (2016) tarafından, ebeveyn kaybı yaşamış ve ebeveyn kaybı yaşamamış çocukların duygusal zeka puanları incelenmiş, duygusal zeka düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamış, hatta bireylerarası alt boyutu ebeveyn kaybı yaşamayan çocuklara göre kayıp yaşayan çocukların lehine olacak şekilde anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır (150). Araştırmaya göre bu sonuç bireyler arası alt boyutun başkalarını anlama, empati, sosyal çevre ile ilişki kurma becerilerini kapsadığı, bu bağlamda da ebeveyn kaybı yaşayan çocukların daha fazla duyarlı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Söz konusu araştırmamızın diğer alt problemlerinde ise “Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği’ nin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği İyimserlik/Ruh Hali Düzenlenmesi Alt Boyutu, Duyguların Kullanımı Alt Boyutu ve Duyguların Değerlendirilmesi Alt Boyutu ile Anlamlı Bir İlişki Var mıdır?” sorularına yanıt aranmıştır. Bir önceki bölümde ergen baba ilişkileri ölçeğinin tüm alt boyutları, GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği’ nin üç ayrı alt boyutuyla da anlamlı düzeyde ilişkili olduğu açıklanmış, bu bağlamda da elde edilen bulgular araştırma hipotezi ile paralellik göstermiştir. Ancak bu bölümde ergen baba ilişkileri ve duygusal zeka ölçeklerinin regresyon analizine göre hangi alt boyutun daha etken olduğu tartışılacaktır.

Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının ve GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesine etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesindeki değişimin %16,6’sını anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($r^2=,166$; $p<0,05$). Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım alt boyutunun anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), en fazla etkinin sırasıyla sevgi, kontrol ve özgürlük tanıma alt boyutlarında olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Ergen baba ilişkilerindeki paylaşım alt boyutu ile iyimserlik/ruh haline anlamlı düzeyde etkisinin olmaması bulgusu ergenlik döneminde akran ilişkilerinin önem kazanmasıyla birlikte babaların paylaşım konusundaki otoriter tutumu ile açıklanabilir. Çünkü daha önce de bahsedildiği üzere ergenin bu dönemde arkadaşlık ilişkileri daha ön plana geçtiği, cinsel gelişim sürecinin başlaması ile birlikte karşı cinse ilgi duymaların başladığı ve geleneksel aile yapısına sahip ailelerde bu paylaşımların baba ile yapılmadığı göz önünde bulundurulduğunda araştırma bulgusu anlam kazanmaktadır. Sevgi, kontrol ve özgürlük tanıma alt boyutlarının

iyimserlik/ruh hali üzerinde etkin olması ise, yine bu dönemde ergenin her ne kadar bağımsızlaşma çabaları olsa da ailenin varlığına ihtiyaç duyduğu ve aileye bağımlı olduğu, ergenin duygularının inişli çıkışlı olduğu bir dönemde aileden almış oldu sevgi ve güven ilişkisi ile duygularını düzenleyebilme becerisi kazanabileceği, ailenin desteği ile birlikte yaşadığı problemlerin üstesinden gelebileceği, bu bağlamda ailenin güvenli bir üs görevi yapmakta olduğu düşünülmüştür. Nitekim Yavuzer’ de ergenlik dönemine ilişkin olarak ergeni; ‘ ergen anne ve babası ile ikilem içerisinde: Bir yandan anne ve babasına karşı olan bağımlılığından sıyrılmayı hedefler, diğer yandan ise anne ve babasından tam destek görmeye ihtiyaç duyar’ şeklinde ifade etmiştir (2).

Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının ve GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği duyguların kullanımına etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka duyguların kullanımındaki değişimin %3,5’ini anlamlı seviyede açıkladığı görülmüştür. ($r^2=,035$; $p<0,05$). Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım, sevgi ve özgürlük tanıma alt boyutlarının anlamlı seviyede etkisi olmadığı ($p>0,05$), kontrol alt boyutunun ise anlamlı seviyede etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği’ nin alt boyutları maddeleri ile birlikte değerlendirildiğinde sadece kontrol alt boyutunun anlamlı düzeyde etkisinin olmasının, kontrol alt boyutunun eleştiri, denetleme, yaptırım uygulama, ceza verme ile ilgili maddeleri kapsadığı, bu bağlamda ergenler üzerinde babaları tarafından bir baskı olduğunu, ergenin ceza ya da yaptırım uygulama sonucunda duygularını kontrol altına alabilme, mantıklı düşünebilme ve çıkarım yapma gibi yürütücü işlev becerilerinin olumsuz etkilediğini düşündürmüştür.

Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının ve GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği duyguların değerlendirilmesine etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka duyguların değerlendirilmesindeki değişimin %7,5’ini anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($r^2=,075$; $p<0,05$). Alt boyutlar bazında incelendiğinde, özgürlük tanıma alt boyutunun anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), en fazla etkinin sırasıyla sevgi, kontrol ve paylaşım alt boyutlarında olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Bu bağlamda ergenin kendini tanıma, duygularını tanıma ve anlamlandırma, karşısındaki insanın duygu ve düşüncelerini anlayabilme, empati kurma ve iletişim becerilerinin ön plana çıktığı düşünüldüğünde ergen baba ilişkileri ölçeği sevgi, kontrol ve paylaşım alt boyutlarının etkili olduğu anlam kazanmıştır. Çünkü aile içinde duygu ve düşüncelerine değer verilen, anlayış gösterilen, kabul gören çocuklar kendi duygularını ve başkalarının duygularını anlama becerisi kazanabilir. Bir çocuk dünyaya geldiğinde beyin gelişimi en ilkel seviyeden başlayarak gelişmeye devam eder. Beyin sağ ve sol olmak üzere iki yarıküreden oluşur, sol beyin mantıksal, dil bilimsel ve gerçekçi, sağ beyin ise duygusal ve deneyimsel olmakla birlikte, insan hayatının ilk 3 yılında sağ beyin sol beyne daha baskındır ve duygularını ifade edebilmek adına mantıktan faydalanma yeteneğinden yoksundur (151). Bu durumda duyguların anlaşılması ve ifade edilmesi yönünde aslında çocuk yeni doğduğu andan itibaren bilinçli bir ebeveyn tarafından doğru bir yönlendirmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle duygu kontrolünü henüz öğrenmeyen çocuk ancak uygun, yerinde ve zamanında müdahalelerle birlikte duygusal kriz anlarını aşıp doğru yöne kanalize olabilir. Gelişimsel olarak yaşamın ilk 3 yılı nasıl gelişim sürecinin kritik bir evresini oluşturuyorsa, ergenlik dönemi de yetişkinliğe adım sürecindeki kritik bir gelişim evresidir. Fırtınalı bir geçiş dönemi olarak adlandırılan beyin gelişiminin değişime uğradığı ergenlik döneminde de ergen tıpkı çocukluk döneminde olduğu gibi ona doğru bir rehber olabilecek bir ebeveyn ihtiyacı duyar.

Psikiyatri profesörü Daniel Siegel zihni güçlendirmek, beyni esnek hale getirmek ve ilişkileri geliştirmek adına duygusal ve sosyal zekanın odağındaki temel yetenek olarak adlandırdığı “zihinsel görüş” kavramını ortaya atmış, zihinsel görüş için üç temel yetenek öne sürmüştür: iç görüş (içsel akıl dünyasını anlayabilme), empati (başka insanların içsel akıl dünyalarını anlayabilme) ve bütünleştirmedir (bir şeyin farklı parçaları arasında bağlantı kurarak onu bir bütün olarak görebilme) (10). Tabi ki ergenin bu yetenekleri kazanması için uyarıcı bir çevre, farkındalık, anlayışlı ve ileri görüşlü bir aile yapısının önemi büyüktür.

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının toplam GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği' ne etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, baba ile ilişki alt boyutlarının toplam duygusal zekadaki değişimin %18,3'ünü anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür ($r^2=,183$; $p<0,05$). Alt boyutlar bazında

incelendiğinde, paylaşım ve özgürlük tanıma alt boyutlarının anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), en fazla etkinin sırasıyla sevgi ve kontrol alt boyutlarında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Ergen baba ilişkilerinde duygusal zekaya en fazla etkinin sevgi ve kontrol alt boyutunda olmasında; daha önce de bahsedildiği gibi ergenin bir yandan bağımsızlaşmak isterken, bir yandan da aileye bağımlı olması, ailenin sevgi ve desteğine ihtiyaç duymasının en önemli etken olduğu düşünülmektedir.

Söğütçü (2020) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırma sonucuna göre, güvenli bağlanma ile duygusal zeka seviyeleri arasında pozitif ve anlamlı ilişki, bununla birlikte güvensiz bağlanma ile duygusal zeka seviyeleri arasında ise negatif düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır (152).

Arslan (2020) tarafından 60-72 aylık okulöncesine devam eden çocuklar ile yapılan bir araştırma bulguları ise; söz konusu araştırmamızdan farklı olarak çocuklardaki duygusal zeka seviyesi ile ana-baba ve çocuk ilişkileri arasında anlamlı bulgulara rastlanmadığını tespit etmiştir (153).

Süslü (2020) tarafından yapılan bir araştırma bulgularında, çocukluk dönemi travmalarının ve duygusal zeka seviyelerinin arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, çocukluk dönemi travmalarının toplam puanı ile duygusal zeka puanlarının arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır (154).

Cesur (2020) tarafından yapılan bir çalışmada ebeveynlerdeki duygusal zeka seviyelerinin artması ile duygusal erişilebilirlik seviyelerinin de arttığı tespit edilmiştir (155).

Uğurlular (2019) tarafından lise öğrencilerinin yaşadıkları aile sorunlarının duygusal zeka ve mizah tarzına etkisinin incelenmiş ve aile sorunlarının duygusal zeka ölçeğinin iyimserlik alt boyutuyla negatif, duyguların değerlendirilmesi alt boyutunda ise pozitif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (156).

Sağlıklı bir birey olmanın temeli en başta huzurlu, güvende hissedilen, güven veren, koşulsuz sevgi, şefkat ve paylaşımların olduğu, bir aile ortamında yetişmektir. Bu bağlamda da aile ilişkilerinin duygusal zeka düzeyi ile ilişkili olma durumu şaşırtıcı değildir. Daha önce de bahsedildiği üzere yeni kuşak anne babalar ile birlikte

her ne kadar günümüz şartları değişmiş, babaların çocukları ile ilgili sorumluluk almasında artış olmuş, teknolojinin gelişerek sosyal medya gibi mecraların kolay kullanımı sayesinde bilgiye erişim kolaylaşmış olsa da özellikle dezavantajlı bölgelerde yetişen çocukların ailesinin çoğunun geleneksel, ataerkil ve otoriter aile yapısı olarak halen varlığını koruduğu, babaların otorite figürü olduğu, bunun da ergenlerin gerek davranış biçimlerine gerekse duygularını tanıma, ifade etme, özgüven ve sosyalleşme gibi becerilerine olumsuz yansıdığı gözlenmiştir. Aynı zamanda babaların paylaşımcı ve ilgili olduğu ailelerde de bu durumun tam tersi şekilde ergenlerin hem ergen baba ilişkilerine hem de duygusal zeka düzeyini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Sonuç olarak; araştırmamızda ergen baba ilişkileri tüm alt boyutlarıyla ele alınmış, duygusal zeka ölçeğinin tüm alt boyutlarıyla karşılaştırılarak iki değişken arasında düşük ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal zeka düzeyini etkileyen akademik başarı, arkadaş çevresi vb. gibi birçok parametre vardır. Yapılan çalışma ile aslında ergen-baba ilişkilerinin niteliğinin de bu parametreler arasında bir payı olduğu, duygusal zeka düzeyini etkilediği görülmüş, bu bağlamda literatüre katkı sağlandığı düşünülmüştür.

8. SONUÇ

Araştırmamızdan elde edilen bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Araştırmada kullanılan Ergen Baba İlişkileri ve GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeklerinden elde edilen puanların birbirleri ile olan ilişkileri ve bu puanların katılımcıların demografik bilgileri ile olan ilişkileri belirtilmiştir.

Çalışma grubunun demografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımları incelendiğinde;

- Çalışma grubunun %42,6' sının erkek öğrencilerden , %57,4' ünün kız öğrencilerden oluştuğu.
- Katılımcıların %31,3' ü 9. sınıf, %22,8' i 10. sınıf, %11,1' i 11.sınıf, %34,9' u 12. sınıf öğrencisi olduğu,
- Araştırmaya katılan öğrencilerin %14,9'unun annesi okuryazar değil, %46,2'sinin annesi, %49,8'inin babası ilkokul mezunu, %21,1'inin annesi, %22,3'ünün babası ortaokul mezunu, %12,6'sının annesi, %18,9'unun babası lise mezunu, %5,3'ünün annesi, %8,9'unun babası üniversite ve üzeri eğitim mezunu olduğu,
- Araştırmaya katılan öğrencilerin %25,3'ünün annesi çalışırken, %87'sinin babası çalıştığı ve %86,8'inin anne ve babası birlikte yaşamadığı,
- Katılımcıların %40,9'unun ailesi 0-2500 TL aylık gelire sahipken, %38,9'unun ailenin aylık geliri 2501-4500 TL, %20,9'unun ailesinin aylık geliri ise 4500+ TL düzeyinde olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde;

- Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeyinin orta seviyede olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Baba ilişkileri kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p>0,05$).

Çalışma grubundaki öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının sınıf değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Özgürlük tanıma düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$), kontrol, paylaşım, sevgi ve toplam ilişki düzeylerinin sınıf değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı seviyede farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).
- Kontrol alt boyutunda, 12. Sınıf öğrencilerinin ilişki düzeyinin 9. Sınıf öğrencilerine göre anlamlı olarak daha iyi seviyede olduğu ($p<0,05$),
- Paylaşım alt boyutunda, 9. sınıf öğrencilerinin ilişki düzeyi 10., 11., 12. sınıf öğrencilerinden anlamlı seviyede daha yüksek olduğu ($p<0,05$),
- Sevgi alt boyutunda, 9. sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı seviyede daha yüksek olduğu ($p<0,05$),
- Toplam ilişki düzeyinde, 9. sınıftaki öğrencilerin ilişki düzeyi 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı seviyede daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının anne eğitim durumuna açısından karşılaştırılması incelendiğinde;

- Kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişkilerinin istatistiki olarak anlamlı seviyede farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının baba eğitim durumu açısından karşılaştırılması incelendiğinde;

- Baba eğitim durumu değişkenine göre kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma - toplam ilişkilerinin istatistiki olarak anlamlı seviyede farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının anne çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Baba ilişkileri kontrol ve özgürlük tanıma düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- Paylaşım, sevgi, toplam ilişki düzeylerinin anne çalışma durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Paylaşım, sevgi ve toplam ilişkide, annesi çalışmayan öğrencilerin ilişki düzeyi annesi çalışan öğrencilere oranla istatistiksel açıdan anlamlı seviyede daha iyi düzeyde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının baba çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Baba ilişkileri kontrol ve özgürlük tanıma düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- Paylaşım, sevgi, toplam ilişki düzeylerinin baba çalışma durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Paylaşım, sevgi ve toplam ilişkide, babası çalışan öğrencilerin ilişki düzeyi babası çalışmayan öğrencilere göre istatistiksel açıdan anlamlı seviyede daha iyi olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının anne ve babanın bir arada yaşama durumu değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Baba ilişkileri kontrol düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- Paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeylerinin anne babanın bir arada yaşama durumu göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma, toplam ilişkide, anne-babası birlikte olan ergenlerin ilişki düzeyi anne ve babası ayrı yaşayan ergenlere oranla istatistiksel açıdan anlamlı seviyede daha iyi düzeyde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanlarının aile aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Kontrol, paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma ve toplam ilişki düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği saptanmıştır ($p<0,05$).

Çalışma grubunun GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi, toplam duygusal zekâ düzeyinin orta seviyenin üzerinde olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi ve toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık görülmediği sonuçlarına ulaşılmıştır ($p>0,05$).

Çalışma Grubunun GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının sınıf değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi düzeylerinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin sınıf düzeyine göre istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Hem iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi hem de toplam duygusal zekada 12.sınıfta eğitim gören öğrencilerin duygusal zeka düzeyi 9. ve 10. Sınıf öğrencilerinden anlamlı seviyede daha fazla olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının anne eğitim durumu değişkeni açısından karşılaştırılması incelendiğinde;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi, toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- Duyguların kullanımı düzeyinin anne eğitim durumu değişkeni açısından istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Duyguların kullanımında annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi annesi okur yazar olmayan, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı seviyede daha fazla olduğu,
- Annesi lise mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkeni açısından karşılaştırılması incelendiğinde;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi, toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- Duyguların kullanımı düzeyinin baba eğitim durumu değişkeni açısından istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Duyguların kullanımında babası üniversite ve üzeri eğitim mezunu olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Çalışma grubundaki öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının anne çalışma durumu değişkeni açısından karşılaştırılması incelendiğinde;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi, toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Çalışma grubundaki öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının baba çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi, toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Çalışma grubundaki öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının anne-babanın bir arada yaşama durumu değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- Duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka düzeylerinin ise anne ve babanın bir arada yaşama durumu açısından istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Hem iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi hem de toplam duygusal zekada anne ve babası bir arada yaşayan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi anne ve babası bir arada yaşamayan öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Çalışma grubundaki öğrencilerin GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının aile aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması incelendiğinde;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların değerlendirilmesi, toplam duygusal zeka düzeyinin istatistiki açıdan anlamlı seviyede farklılık göstermediği ($p>0,05$),
- Duyguların kullanımı düzeyinin aile aylık gelir durumu değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı seviyede farklılık gösterdiği ($p<0,05$)
- Duyguların kullanımında aile aylık geliri 4500+ TL olan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi aile aylık geliri 0-2500 TL olan öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksektir ($p<0,05$).

Çalışma grubundaki öğrencilerin Ergen Baba İlişkileri Ölçeği puanları ve GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının arasındaki ilişki incelendiğinde;

- Baba ilişkileri ölçeğinin kendi alt boyutları arasında, SS Schutte Duygusal Zeka Ölçeği' nin kendi alt boyutları arasında ve iki ölçeğin alt boyutları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkilerin bulunduğu,

Ergen- Baba İlişkileri Ölçeği' nin kendi alt boyutları ve toplam puan arasında;

- Kontrol alt boyutu ile paylaşım, sevgi, özgürlük tanıma alt boyutu arasında pozitif -orta seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Kontrol alt boyutu ile toplam ilişki düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Paylaşım alt boyutu ile sevgi alt boyutu, toplam ilişki düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Paylaşım alt boyutu ile özgürlük tanıma alt boyutu arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Sevgi alt boyutu ile özgürlük tanıma alt boyutu arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Sevgi alt boyutu ile toplam ilişki düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Özgürlük tanıma alt boyutu ile toplam ilişki düzeyi arasında pozitif-orta seviyede anlamlı ilişki olduğu sonuçları elde edilmiştir ($p<0,05$).

GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği' nin kendi alt boyutları-toplam puanı arasında;

- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi alt boyutu ile duyguların kullanımı alt boyutu arasında pozitif-düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$),
- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi alt boyutu ile duyguların değerlendirilmesi alt boyutu arasında pozitif-orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$),
- İyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, toplam duygusal zeka düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi alt boyutu arasında pozitif-düşük seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Duyguların kullanımı, toplam duygusal zeka düzeyi arasında pozitif-orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$),
- Duyguların değerlendirilmesi ile toplam duygusal zeka düzeyi arasında pozitif-yüksek seviyede anlamlı ilişki bulunduğu sonuçları elde edilmiştir ($p<0,05$).

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı arasında;

- Kontrol alt boyutu ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif-düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Kontrol alt boyutu ile toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-orta seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$)
- Baba ilişkilerinde kontrol puanı azaldıkça (kontrol düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana geldiği,
- Paylaşım alt boyutu ile duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif-düşük seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Paylaşım alt boyutu ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-orta seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$)
- Baba ilişkilerinde paylaşım puanı azaldıkça (paylaşım düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana geldiği,
- Sevgi alt boyutu ile duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif-düşük seviyede anlamlı ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Sevgi alt boyutu ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi, toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-orta seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$) saptanmıştır.
- Baba ilişkilerinde sevgi puanı azaldıkça (sevgi düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında da toplam duygusal zekada artış meydana gelmektedir.
- Özgürlük tanıma alt boyutu ile iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı, toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-düşük seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Özgürlük tanıma alt boyutu ve duyguların değerlendirilmesi puanları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmadığı ($p>0,05$)

- Baba ilişkilerinde özgürlük tanıma puanı azaldıkça (özgürlük tanıma düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında de toplam duygusal zekada artış meydana geldiği,
- Baba ile toplam ilişki ile duyguların kullanımı, duyguların değerlendirilmesi puanları arasında negatif-düşük seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Baba ile toplam ilişki ile iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesi ve toplam duygusal zeka puanları arasında negatif-orta seviyede anlamlı bir ilişki bulunduğu ($p<0,05$),
- Baba ile toplam ilişki puanı azaldıkça (ilişki düzeyi arttıkça) duygusal zeka düzeyinin alt boyutlarında ve toplam duygusal zekada artış meydana geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesine etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde;

- Baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka iyimserlik / ruh halinin düzenlenmesindeki değişimin %16,6'sını anlamlı düzeyde açıkladığı tespit edilmiştir ($r^2=,166$; $p<0,05$).
- Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım alt boyutunun anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), en fazla etkinin sırasıyla sevgi, kontrol ve özgürlük tanıma alt boyutlarında olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği duyguların kullanımına etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde;

- Baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka duyguların kullanımındaki değişimin %3,5'ini anlamlı düzeyde açıkladığı tespit edilmiştir ($r^2=,035$; $p<0,05$).
- Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım, sevgi ve özgürlük tanıma alt boyutlarının anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), kontrol alt boyutunun anlamlı seviyede etkin olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği duyguların değerlendirilmesine etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde;

- Baba ile ilişki alt boyutlarının duygusal zeka duyguların değerlendirilmesindeki değişimin %7,5'ini anlamlı düzeyde açıkladığı tespit edilmiştir ($r^2=,075$; $p<0,05$).
- Alt boyutlar bazında incelendiğinde, özgürlük tanıma alt boyutunun anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), en fazla etkinin sırasıyla sevgi, kontrol ve paylaşım alt boyutlarında olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Ergen Baba İlişkileri Ölçeği alt boyutlarının toplam GG Schutte Duygusal Zeka Ölçeği etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde;

- Baba ile ilişki alt boyutlarının toplam duygusal zekadaki değişimin %18,3'ünü anlamlı düzeyde açıkladığı tespit edilmiştir ($r^2=,183$; $p<0,05$).
- Alt boyutlar bazında incelendiğinde, paylaşım ve özgürlük tanıma alt boyutlarının anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ($p>0,05$), en fazla etkinin sırasıyla sevgi ve kontrol alt boyutlarında olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır ($p<0,05$).

8.1. Öneriler

Ergen-baba ilişkilerinin duygusal zekayı etkileyen parametrelerden biri olduğu düşünüldüğünde; literatürde ergen-baba ilişkilerine dair çok kısıtlı araştırmalar mevcuttur. Bu bağlamda;

- Bu alana dair planlanan araştırmaların farklı sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzeyde olan bölgelerden seçilen çalışma gruplarıyla yapılması,
- Babaların çocukların hayatında önemli bir rol model olması sebebiyle baba çocuk ilişkileriyle ilgili çalışmaların artırılması ve farklı boyutlar açısından incelenmesi,
- Erken çocukluk dönemindeki baba algısının ergenlik dönemindeki duygusal gelişim sürecine yansımalarının/etkisinin incelenmesi önerilmektedir.
- Söz konusu araştırmamız esnasında Covid-19 sürecinin yaratmış olduğu kısıtlılık da düşünüldüğünde; bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda, daha geniş kitlelere ulaşılması ve baba görüşlerinin de araştırmaya dahil edilerek duygusal zeka düzeylerinin iki yönlü incelenmesinin literatüre kazandıracığı güncel bilgiler açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca;

- Eğitimciler tarafından ortaöğretim kurumuna devam eden öğrencilerin velilerine yönelik ergenlik döneminin özellikleri, ailelerin tutumunun önemi gibi konular ile ilgili seminerler düzenlenmesi,
- Okul yöneticileri tarafından ergenler ve ebeveynlerine yönelik çalışmalarının desteklenmesi ve gerektiğinde önder olunması,
- Düzenlenen seminerlere aktif katılım için düz anlatım tekniğinden ziyade drama gibi etkileme derecesi yüksek yöntemler kullanılıp, interaktif katılımlı eğitimler planlanarak, verilen eğitimin içselleştirilmesinin sağlanması,
- Okulun rehberlik servisi tarafından özellikle babaların ergen çocuklarıyla birlikte katılım gösterebileceği, birlikte kaliteli zaman geçirmelerini sağlayan faaliyetlerin planlanması,
- Özellikle dezavantajlı bölgelerde ana-baba okullarının yaygınlaştırılması,

- Kurumlar arası işbirliğiyle disiplinler arası bir çalışma yöntemi izlenerek ana-baba okulları gibi projelerin desteklenmesi ya da baba ilişkilerini güçlendirici farklı projeler geliştirilmesinin; ergen-baba ilişkilerine nitelik kazandıracağı düşünülmekte, toplumsal açıdan da ruhsal sağlığı yerinde, mutlu bireyler yetişmesinde etkili olacağı önerilmektedir.

9. KAYNAKLAR

1. Bayhan P. Ergenlik Dönemi: Bilişsel ve Psikosoyal Gelişim. s. 330-336 302 İçinde: Doğum Öncesinden Ergenliğe Çocuk Gelişimi. Editör: Metin BN. Pegem Akademi Ltd. Şti. Ankara, 2016.
2. Yavuzer H. Gençleri Anlamak, s. 27-29-180-181-111-40-41, 9. Basım, Remzi Kitabevi A.Ş. İstanbul, 2005.
3. Santrock J. W. Life-Span Development. Yaşam Boyu Gelişim Gelişim Psikolojisi, p.389-390-381-382. İçinde: Ergenlikte Sosyo-duygusal Gelişim. Çeviri Edit: Yüksel G. Nobel Yayıncılık Ltd.Şti., Ankara,2019.
4. Yavuzer H. Ana-Baba ve Çocuk, s. 18-23-39-28-29-30-31-32-33-50-51, 27. Basım, Remzi Kitabevi A.Ş. İstanbul, 2017.
5. Tuhan Ş, Geliştirilen Duygusal Zeka Eğitimi Programının Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 20-22. Ankara, 2011.
6. Goleman D, Emotional İntelligence (Why it can matter more than IQ). Duygusal Zeka, p.300-63-18. 25.baskı, Çeviren: Yüksel SB, Varlık Yayınları A.Ş., İstanbul, 2004.
7. Köknel Ö. Ergenlik Dönemi. s. 181, İçinde: Ana-baba okulu. Editör: Yavuzer H. Remzi Kitabevi A.Ş. İstanbul, 2017.
8. Senemoğlu N. Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, s.3-41-58-80-84, 26. Baskı, Anı Yayıncılık. Ankara, 2018.
9. Şahin S. Bilişsel Gelişim. s. 97, İçinde: Doğum Öncesinden Ergenliğe Çocuk Gelişimi. Editör: Metin BN. Pegem Akademi Ltd. Şti. Ankara, 2016.
10. Siegel DJ, Ergen Beyin Rehberi, p.23-64. 3.baskı, Çeviren: Zülfıkar YF, Tuti Kitap İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 2020.
11. Sarıkaya A, 14-18 Yaş Arası Ergenlerin Benlik Saygısı ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. İ.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 9-10, İstanbul, 2015.
12. Poyraz C. Fiziksel Gelişim. s. 80-88, İçinde: Gelişim Psikolojisi. Editörler: Ergin H, Köseoğlu A. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd.Şti. Ankara, 2017.

13. Parlaz EA, Tekgöl N, Karademirci E, Öngel K. Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. Turkish Family Physician, 3(2);10-16, 2012.
14. Aral N, Baran G. Çocuk Gelişimi, s. 70-71, Yapa Yayınları. İstanbul, 2011.
15. Ahioğlu-Lindberg EN. Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(1);1-10, 2011.
16. Buescher TM. A framework for understanding the social and emotional development of gifted and talented adolescents. Roeper Review. 8(1);10-15, 1985.
17. Gander MJ, Gardiner HW. Çocuk ve Ergen Gelişimi, s. 538-539-469-470-471. Çeviren: Onur B, Dönmez A, Çelen HN. Imge Kitabevi. İstanbul, 1993.
18. Set T, Dağdeviren N, Aktürk Z. Ergenlerde cinsellik. Genel Tıp Dergisi. 16(3);137-141, 2006.
19. Nicolopoulou A. Oyun, bilişsel gelişim ve toplumsal dünya: Piaget, Vygotsky ve sonrası. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 37(2); 137-169, 2004.
20. Ergin T. Bilişsel Gelişim. S. 121-125, İçinde: Gelişim Psikolojisi. Editörler: Ergin H, Köseoğlu A. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd.Şti. Ankara, 2017.
21. Kangal Bencik S. Ahlak Gelişimi. s. 200-223-224, İçinde: Doğum Öncesinden Ergenliğe Çocuk Gelişimi. Editör: Metin BN. Pegem Akademi Ltd. Şti, Ankara, 2016.
22. Kağıtçıbaşı Ç, Baydar N, Akçınar B. Erken Ergenlikte Ahlak Gelişimi: Bir Müdahale Araştırması. Eğitimde Kuram ve Uygulama. 14(2);153-169, 2018.
23. Özdemir O, Özdemir, PG, Kadak MT, Nasıroğlu S. Kişilik gelişimi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(4); 566-589, 2012.
24. Gerring RJ, Zimbardo PG. Psychology and Life. Psikolojiye Giriş Psikoloji ve Yaşam, s.414. 19.baskı, Çeviren: Sart G., Nobel Yayıncılık Ltd. Şti., Ankara, 2008.
25. Thurschwell, P. Sigmund Freud. p. 2. 2nd edition, Routledge. Canada, 2009.
26. McLeod S. Erik Erikson. Simply Pscycology. 2013.
27. Arslan E, Bağlanma Stilleri Açısından Ergenlerde Erikson' un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Ego Kimlik Süreçlerinin İncelenmesi. S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 22, Konya, 2008.

28. Onur B. Gelişim Psikolojisi, s. 68-69, 11. Baskı, İmge Kitabevi Tic.Ltd.Şti. Ankara, 2017.
29. Yavuzer H. Çocuk psikolojisi, s. 137, 39. Baskı, Remzi Kitabevi. İstanbul, 2016.
30. Adler A, Çocuk eğitimi. p.23. 1.baskı, Çeviren: Şipal K, Say Yayınları Ltd.Şti. İstanbul, 2016.
31. Goodwin K, Dijital Dünyada Çocuk Büyütmek: Teknolojiyi Doğru Kullanmanın Yolları. p.41-39. 3.baskı, Çeviren: Er T, Aganta Kitap Notos Kitap Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Sanal Hizmetler Tic.Ltd.Şti. İstanbul, 2019.
32. Yavuzer H, Demir İ. Yeni Kuşak Anne-Babalar ve Çocukları, s. 70, 1. Basım, Remzi Kitabevi. İstanbul, 2016.
33. Uncu O, Kayış Y, Lafçı Z. Çocuk Ruh Sağlığı, s. 32, 9. Sınıf Ders Kitabı, MEB.
34. Kaya M. Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. On dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 9(9); 193-204, 1997.
35. Güngörmüş O, Baba Yoksunluğunun Benlik Kavramına Etkisi ve Babasız Öğrencilerin Problemlerinin Hangi Alanlarda Yoğunlaştığının Saptanması. İ.Ü. Çocuk Sağlığı Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, s. 7, İstanbul, 1986.
36. Güngörmüş O. Baba Olmak. s. 128-129-132-134, İçinde: Ana-baba okulu. Editör: Yavuzer H. Remzi Kitabevi A.Ş. İstanbul, 2017.
37. Aksoy AB, Tatlı S. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 10(1); 1-22, 2019.
38. Lamb ME, Pleck JH, Levine JA. The Role of The Father in Child Development. p. 229-266, In: Advances in clinical child psychology. Editors: Lahey BB, Kazdin AE. Springer, Boston, 1985.
39. Day RD, Padilla-Walker LM. Mother and father connectedness and involvement during early adolescence. Journal of Family Psychology, 23(6);900, 2009.
40. Kuzucu Y. Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi [The changing role of fathers and its impact on child development]. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 4(35):79-89, 2011.

41. Taşkın N. Çocukların gelişiminde katkıları unutulmalar: Babalar. Eğitime Bakış Dergisi. 7: 43-47, 2011.
42. Helen B, Boyd D. The Developing Child. Çocuk Gelişim Psikolojisi, p. 345-346-673-674-379-380-604-605. 1.baskı, Çeviren: Gündüz O, Kaknüs Yayınları Kızkulesi Yayıncılık Tanıtım, Hiz. San. ve Tic.Ltd.Şti. İstanbul, 2009.
43. Yavuzer, H. (2013). Çocuk ve suç (15. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi. Syf. 103-107
44. Santrock, J. W. Life-Span Development. Yaşam Boyu Gelişim Psikolojisi, s.370. İçinde: Özcan MN, Çeviri Edit: Yüksel G. Ergenlikte Fiziksel ve Bilişsel Gelişim, 13.baskı, Nobel Yayıncılık Ltd.Şti., Ankara,2019.
45. Akçınar B. Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri. AÇEV Yayınları, İstanbul, 2017.
46. Buck R. A Biosocial Synthesis. p. 4, e-book. 2014.
47. Durdu İ, Duygusal Zeka ve Sınıf İklimi Arasındaki İlişki. D.E.Ü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 28, İzmir, 2015.
48. Goleman D. Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ. Chapter 5, Bokish Ltd. United Kingdom, 2015.
49. Stanley R, Burows G. Varieties and Functions of Human Emotion, p. 3 İn: Emotions at Work: Theory, Research and Applications for Management, Edited by: Payne RL, Cooper C. John Wiley Sons Ltd. England, 2001.
50. Töremen F, Çankaya İ. Yönetimde etkili bir yaklaşım: Duygu yönetimi. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 1(1);33-47, 2008.
51. Tuğrul C. Duygusal Zeka. Klinik psikiyatri. 1;12-20, 1999.
52. Dannlowski U, Stuhrmann A, Beutelmann V, Zwanzger P, Lenzen T, Grotegerd D, Kugel H. Limbic scars: long-term consequences of childhood maltreatment revealed by functional and structural magnetic resonance imaging. Biological psychiatry, 71(4);286-293, 2012.
53. Filliozat I, Au coeur des emotions de l’enfant. Çocuğun Duygusal Dünyası, p.33. 3.baskı, Çeviren: Dalgakıran D, Pegasus Yayınları Tic.San.Ltd.Şti. İstanbul, 2019.
54. Gerring R. J.& Zimbardo P.G.Psychology and Life. Psikolojiye Giriş Psikoloji ve Yaşam, p.274-275-282 19.baskı, Çeviren: Sart G., Nobel Yayıncılık Ltd. Şti., Ankara, 2008.

55. Howe MJ. IQ in question: The truth about intelligence. Chapter 3, SAGE Publications Ltd. London, 1997.
56. Aydın B. Çocuk ve ergen psikolojisi. s. 89-90-122-123, 7. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ltd.Şti. Ankara, 2020.
57. Henshaw JM, Henshaw JT, Does measurement measure up?: how numbers reveal and conceal the truth. p. 90. 1. Title, JHU Press, America, 2006.
58. Weiss LG, Saklofske DH, Prifitera A, Holdnack JA. WISC-IV advanced clinical interpretation. Elsevier. America, 2006.
59. Gülten DÇ, Ergin H, Avcı R. Bilgiyi işleme kuramı ve anlamlandırmanın matematik öğretimi üzerindeki etkisi. Hayef Journal of Education, 6(2); 1-10, 2009.
60. İlgar MZ, İlgar SC. Sternberg'in başarılı (üçlü) zeka kuramı. Electronic Turkish Studies. 13(18); 781-800, 2018.
61. Kuzgun Y. Eğitimde Bireysel Farklılıklar. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, 2004.
62. Altan MZ. Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi. 1(4); 53-57, 2011.
63. Erdoğdu MY. Duygusal zeka'nın bazı değişkenler açısından incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 7(23);62-76, 2008.
64. Hajncl L. The Development of a Child's Emotional Intelligence: The "Before Birth" Program for Parents. p. 74, in: Emotional intelligence: Current evidence from psychophysiological, educational and organizational perspectives. Edited By: Zysberg LE, Raz SE. Nova Science Publishers. Newyork, 2014.
65. Salovey P, Mayer Jd. Emotional intelligence. Imagination, cognition and personality, 9(3);185-211, 1990.
66. Nelson DB, Low GR. Emotional intelligence. p. xxiii-xxiv, Prentice Hall. Boston, 2011.
67. Cenkseven Önder F, Yalnızca Yıldırım S. Duygusal Zeka ve Saldırganlık Arasındaki İlişkide Yaşam Doyumunun Aracı Rolü. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. 17(1); 30-53, 2020.
68. Yeşilyaprak B. Duygusal zekâ ve eğitim açısından doğurguları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 25(25);139-146, 2001.
69. Gedizler G. İnsan kaynakları yönetiminde 'duygusal zeka'ölçüm ve modelleri. Journal of Yaşar University. 5(18);2970-2984, 2010.

70. Mella CG. Inteligencia emocional. Capitulo 5, p. 64-65-66-67. İn: ¿ Qué es la inteligencia?, Editado Por: Cid FM. Bubok Publishing S.L. Espana, 2018.
71. Bar-On R. The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI) 1. Psicothema, (18);13-25, 2006.
72. Bar-On R. The Emotional Quotient Inventory (EQ-i), Technical Manual. Toronto Multi-Health Systems. 1997.
73. Bar-On R, Handley R, Fund S. The Impact of Emotional Intelligence on Performance. Chapter 1, İn: Linking emotional intelligence and performance at work: Current research evidence with individuals and groups. Edited By: Druskat VU, Mount G, Sala F. Hoboken: Psychology Press. London, 2013.
74. Goleman D. The brain and emotional intelligence: New insights. p. 11, Regional Business More Than Sound. Northampton, 2011.
75. Harrop JA. The Jesus Quotient: IQ to EQ to AQ. Wipf and Stock Publishers. chapter. 5, Cascade Books. Eugene Oregon, 2019.
76. Brody LR, Hall JA. Gender and emotion. p. 395, İn: Handbook of Emotions. Edited By: Levis M, Havilland JM, Barret LF. The Guilford Press. New York, 1993.
77. Şencan H, Fidan Y, Bayraktar O. Cinsiyet değişkenine göre özellik temelli duygusal zekânın öz-saygınlık faktörü üzerine etkisi. Business & Management Studies: An International Journal. 6(2);361-389, 2018.
78. Çelik S, Gençoğlu C, Kumcağız H. Ergenlerde şiddet eğiliminin yordayıcısı olarak duygusal zeka. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 17(3);121-134, 2016.
79. Stein SJ, Book HE. EQ: Duygusal Zeka ve Başarının Sırrı, p.25-26. 1.baskı, Çeviren: Işık M, Özgür Yayınları, İstanbul, 2003.
80. Avcı Ö. Duygusal Zeka ve İletişim. s. 200, 2. Basım, Beta Basım ve Yayıncılık. İstanbul, 2019.
81. Alegre A. Parenting styles and children's emotional intelligence: What do we know?. The Family Journal. 19(1); 56-62, 2011.
82. Nastas LE, Sala K. Adolescents' emotional intelligence and parental styles. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 33:478-482, 2012.

83. Orçun Yücel D, Ergenlerin Algıladıkları Ebeveyn Tutumlarının Benlik Saygıları ve Duygusal Zekaları ile İlişkisi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 49, İstanbul, 2017.
84. Curun F, Orçun Yücel D. Ergenlerde ebeveyn tutumları ve duygusal zekâ ilişkisi: benlik saygısının aracı rolü. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi 8(2);579-603, 2018.
85. Pérez-Fuentes MDC, Molero Jurado MDM, Barragán Martín AB, Gázquez Linares JJ. Family functioning, emotional intelligence, and values: Analysis of the relationship with aggressive behavior in adolescents. International journal of environmental research and public health. 16(3); 478, 2019.
86. Kaur R, Jaswal S. Relationship between strategic emotional intelligence and family climate of Punjabi adolescents. The Anthropologist, 7(4);293-298, 2005.
87. Sung HY. The influence of culture on parenting practices of East Asian families and emotional intelligence of older adolescents: A qualitative study. School Psychology International. 31(2);199-214, 2010.
88. Molero Jurado MDM, Pérez-Fuentes MDC, Barragán Martín, AB, del Pino Salvador RM, Gázquez Linares JJ. Analysis of the relationship between emotional intelligence, resilience, and family functioning in adolescents' sustainable use of alcohol and tobacco. Sustainability. 11(10): 2954, 2019.
89. Görünmez M, Bağlanma Stilleri ve Duygusal Zekâ Yetenekleri. U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.67, Bursa, 2006.
90. Özgen H, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ebeveyn Tutumları Üzerindeki Yordayıcılığı. İ.G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 53, İstanbul, 2017.
91. Yarar Y, Lise Öğrencilerinin İyi Oluş Düzeyleri ile Siber Zorbalık Siber Mağduriyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İ.S.Z.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 68, İstanbul, 2019.
92. Bozdemir F, Gündüz B. The relationships of attachment styles, parental attitudes and traumatic childhood experiences with emotional intelligence. Bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkileri. Journal of Human Sciences, 13(1);1797-1814, 2016.

93. Özabacı N, Mutlu T, Çavdar D, Aybek EC. Gender differences related to parental role of the youths' moral and emotional intelligence development Gençlerin ahlak ve duygusal zekâ gelişiminde ebeveyn rolüne yönelik toplumsal cinsiyet farklılıkları. *Journal of Human Sciences*, 13(2);2598-2609, 2016.
94. Kavcar B, Duygusal Zekâ ile Akademik Başarı ve Bazı Demografik Değişkenlerin İlişkileri: Bir Devlet Üniversitesi Örneği. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 103, Ankara, 2011.
95. Coşkun E, Duygusal Zekâ ve Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Stresle Başa Çıkma Tarzlarına Etkisinin İncelenmesi. F.S.M.V.Ü. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 70-71, İstanbul, 2019.
96. Satman MC. The investigation of the relation between middle class students' EQ levels and moral decision making attitudes in sports Ortaokul öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile sporda ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*. 15(1);635-645, 2018.
97. Yıldırım SY, Önder FC. Emotional Intelligence and Parental Attitudes as Predictors of High School Students' Life Satisfaction. *International Online Journal of Educational Sciences*. 10 (1);88-104, 2018.
98. Karip S, Kesen NF, Daşbaş S. Genç yetişkinlerin kullandıkları duygu stilleri ile aile aidiyetinin ilişkisi üzerine bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 31(3); 823-848, 2020.
99. Çelik S, Gençoğlu C, Kumcağız H. Ergenlerde şiddet eğiliminin yordayıcısı olarak duygusal zeka. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17(3); 121-134, 2016.
100. Gümüştas F, Fiş NP, Yulaf Y, Kütük EK, Akgül GY, Kuşçu TD. Şizofreni açısından yüksek riskli çocuk ve ergenlerde algılanan anne-baba tutumları ve yaşam kalitesi düzeyleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 19(3);281-289, 2018.
101. Büyüköztürk Ş, Çakmak Kılıç E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri, s. 15-16-24, 26. Baskı, Pegem Akademi A.Ş. Ankara, 2019.
102. Tatar A, Tok S, Saltukoğlu G. Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*. 21(4);325-38, 2011.

103. Öngen D, Özerklik kazanma sürecinde ergen-anne ile ergen-baba ilişkileri arasındaki farklılıklar. Eğitim ve Bilim. 29(131), 2004.
104. Gazi T, Annelik Bekçiliği ve Evlilik Uyumunun Baba Katılımı ve Baba–Ergen İlişkilerindeki Rolünün İncelenmesi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.61, İstanbul, 2019.
105. Totan T, Yöndem ZD. Ergenlerde zorbalığın anne baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. Ege Eğitim Dergisi. 8(2); 53-68, 2007.
106. Kuzucu Y, Özdemir Y. Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. Eğitim ve Bilim. 38(168), 2013.
107. Kulaksızoğlu A. Ergen-aile çatışmaları ile annenin tutumları arasındaki ilişki ve ergenin problemleri. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 1(1);71-87, 1989.
108. Kocayörük E. Öz-belirleme kuramı açısından ergenlerin anne baba algısı ile duyuşsal iyi oluşları arasındaki ilişki. Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal. 4(37), 2016.
109. Özkan H. Ortaokul Çağında Benlik Saygısının Cinsiyet, Sınıf Düzeyi Babalık Rolü Algısı ve Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi. 17(35);1-1, 2021
110. Gökalp Z, Lise Öğrencilerinde Anne ve Baba ile İlişkilerin Benlik Saygısını Yordama Gücü ve Bazı Demografik Değişkenlerle İlişkilerinin İncelenmesi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 60, Ankara, 2009.
111. Atalay D, Özyürek A. Ergenlerde duygu düzenleme stratejileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Milli Eğitim Dergisi. 50(230);815-834, 2021.
112. Steinberg, L. Autonomy, conflict, and harmony in the family relationship. p. 255-276 In: At the threshold: The developing adolescent. Editors: Feldman S.S, Elliott G.R. Harvard University Press. 1990.
113. Sayıl M, Uçanok Z, Güre A. Erken ergenlik döneminde duygusal gereksinimler, aileyle çatışma alanları ve benlik kavramı: Betimsel bir inceleme. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi. 9(3);155-166, 2002.

114. Mert A, Kahraman M. Ortaokul Öğrencilerinin Aile İlişkileri Ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi . Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 14 (3);1070-1081, 2018.
115. Çevik GB, Atıcı M. Lise 3. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 6(1);339-352, 2009.
116. Aktaş Y. Çalışan Anne ve Çocuğu. Yaşadıkça Eğitim Dergisi. 36, 1994.
117. Altınay D, Çalışan ve Çalışmayan Annelerin Başa Çıkma Tutumları ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. IV, İstanbul, 2012.
118. Brayfield A. Juggling jobs and kids: The impact of employment schedules on fathers' caring for children. Journal of Marriage and the Family. 321-332, 1995.
119. Coltrane S. The future of fatherhood: Social, demographic, and economic influences on men's family involvements. p. 255-274, in: Fatherhood. Edited By: Marsiglio W. Sage Publications. United States Of America, 1995.
120. Radin N, Harold-Goldsmith R. The involvement of selected unemployed and employed men with their children. Child Development. 60(2);454-459, 1989.
121. Hawkins AL, Christiansen SL, Sagent KP, Hill EI. Rethinking Fathers Involvement in Child Care. p. 50, in: Fatherhood. Edited By: Marsiglio W. Sage Publications. United States Of America, 1995.
122. AÇEV. Baba Destek Değerlendirme Raporu. AÇEV; 2004.
123. Atalay NÜ, Ulucan TK. Kendini toparlama gücü gelişim süreci: Ebeveynleri boşanmış ergenler üzerinde nitel bir araştırma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 16(2);176-196, 2018.
124. Hsieh MO, Shek DT. Personal and family correlates of resilience among adolescents living in single-parent households in Taiwan. Journal of Divorce & Remarriage. 49(3-4);330-348, 2008.
125. Şahin R, Ebeveynleri Boşanmış Ergenlerin Boşanma Sonrası Yaşama Uyumu. H.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 66-68, Ankara, 2019.

126. Oskay G. Değer yargılarından kaynaklanan ana-baba, ergen çatışmasının sosyo ekonomik ve benzeri değişkenler açısından incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 5(5), 1990.
127. Tümkaya S, Aybek B, Çelik M. Yoksul ailelerden gelen ergenlerde psiko-sosyal bir olgu olarak umutsuzluk ve boyun eğici davranışların incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 7(1);970-984, 2010.
128. Tümkaya S, Çelik M, Aybek B. Ergenlerin kişilerarası ilişkilerini etkileyen sosyal yaşantı değişkenlerinin incelenmesi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (24);163-178, 2013.
129. Köse E, Ergenlerde Anne Baba Tutumlarının Duygusal Zekâ ve Karar Verme Stilleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 82, İstanbul, 2020.
130. Kılıç Hf, Çağlıyan S, Dağ Gs. Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma. 14(4);275-282, 2017.
131. Özerbaş SHD, Durumlu Öğrenmenin Duygusal Zeka Yeterliliklerinin Geliştirilmesine Etkisi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 132, Ankara, 2004.
132. Köksal A, İşmen Gazioğlu AE. Ergenlerde duygusal zeka ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki. Hasan Ali Yücel Eğilim Fakültesi Dergisi. 7(1);133-146, 2007.
133. Brackett MA, Mayer JD, Warner RM. Emotional intelligence and its relation to everyday behaviour. Personality and Individual differences. 36(6);1387-1402, 2004.
134. Ergün O, Ergenlerde Duygusal Zeka Özellikleri ile Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İ.A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 82-83, İstanbul, 2016.
135. Atalay B, Ortaokul Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. N.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 55, Konya, 2014.

136. Çelik Ş, Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Zeka Açısından İncelenmesi. S.Ü. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 67-68, Konya, 2008.
137. Coşkun K. Anne ve Baba Eğitim Düzeyleri ile 10 Yaş Çocuğunun Duygusal Zeka Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi. 12(23);385-398, 2017.
138. Kırtıl S, İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi. D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi s. 78-79-80-81, İzmir, 2009.
139. Şimşek A, Duygusal Zekânın, Ana-Baba Tutumunun ve Doğum Sırasının Tercih Edilen Liderlik Tarzına Etkisi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 101, Ankara, 2006.
140. Baltaş A. Eğitim Başarısını Yükseltmede, Sağlıklı ve Mutlu İnsanlar Yetiştirmede Ailenin Rolü. s. 313, İçinde: Ana-baba okulu. Editör: Yavuzer H. Remzi Kitabevi A.Ş. İstanbul, 2017.
141. Akyol SU, Boşanmış ve Boşanmamış Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık, Yaşam Doyumu, Sosyal Destek ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. P.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. IV, Denizli, 2013.
142. Bedel A, Işık E. Tek ebeveyni olan ve iki ebeveyni olan öğrencilerin kişiler arası problem çözme ve yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi. 8(1);70-85, 2015.
143. Özbiçer SM, Duygusal Zekâ Geliştirme Programının Ergenlerin Duygusal Zekâ ve Yaşam Doyumu Düzeylerine Etkisi: Deneysel Bir Çalışma. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 86, Adana, 2018.
144. Bircan S, Bacanlı F. Ergenlerin duygusal zekalarının çatışma eğilimlerine ve suç davranışlarına etkisi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 22(22);61-82, 2004.
145. Ak Ç, Ortaokul Öğrencilerinin Duygusal Zekaları ve Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 79, İstanbul, 2016.
146. Durak Batıgün A, Say G. Ebeveyn-Ergen İlişki Niteliği Ölçeği' nin Üniversite Öğrencileri için Psikometrik Özellikleri. Klinik Psikiyatri Dergisi.18(2), 2015.

147. Arslan Y, Çocukluk Döneminde Ebeveyn Kaybı Yaşayan Bireylerde Duygusal Zekanın Sosyal Uyum ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. N.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 79, İstanbul, 2017.
148. Özkanlı Z, 10-11 Yaş Grubu Çocukların Duygusal Zeka Düzeyleri ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 41, Samsun, 2018.
149. Kalyoncuoğlu HN, Ebeveynlerin Duygusal Zekâ ve Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Problem Çözme Becerisine Etkisi. İ.A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 50, İstanbul, 2018.
150. Kurt A, Ebeveyn Kaybının Duygusal Zeka ve Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi. B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 64, İstanbul, 2016.
151. Siegel DJ, Bryson TP, Bütün Beyinli Çocuk, p.34-35. 1.baskı, Çeviren: Haktanır H. Ü, Diyojen Yayıncılık My Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti., İstanbul, 2020.
152. Söğütçü E, Bağlanma Stili ve Sürekli Kaygı İlişkisinde Duygusal Zekanın Aracı Rolü. D.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.73, İstanbul, 2020.
153. Arslan F, Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 60-72 Atlık Çocukların Duygusal Zeka Düzeyleri ile Anne-Baba-Çocuk İletişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksel Lisans Tezi, s. 78, İzmir, 2020.
154. Süslü G, Bireylerin Çocukluk Çağı Travmalarının Duygusal Zeka Düzeyleri ve Kişiler Arası İletişim Tarzları ile İlişkilerinin İncelenmesi. İ.G.Ü. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, s. 89, İstanbul, 2020.
155. Cesur D, Ebeveynlerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Duygusal Erişilebilirlik Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. İ.S.Z.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.105-106, İstanbul, 2020.
156. Uğurlular Ş, Lise öğrencilerinin yaşadıkları aile sorunlarının duygusal zeka ve mizah tarzına etkisinin incelenmesi. O.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.75, İstanbul, 2019.

10. EKLER

EK 1

	T.C. İSTANBUL VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Sayı : E-59090411-44-20021841 Konu : Nihan BAYIROĞLU'nun Anket Başvurusu	02.02.2021
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE	
İlgi: a) 06.01.2021 tarihli ve 37 sayılı yazımız. b) Valilik Makamının 25.01.2021 tarihli ve 19588726 sayılı oluru.	
Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi Nihan BAYIROĞLU'nun "15-18 Yaş Ergenlerin Baba İlişkileri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırma çalışmanız hakkındaki ilgi (a) yazınız ve ekleri ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür. Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde araştırma sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesi kaydıyla arz ederim.	
Levent ÖZİL İl Millî Eğitim Müdürü a. Müdür Yardımcısı	
Ek: 1- Valilik Onayı 2- Ölçekler	
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.	
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü-Strateji Geliştirme Şişli-Mid.Büyükdere Mah.Ismail Ökten Cad.No:1 Sultanahmet-Fatih/İST.	
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys Bilgi için:	
Telefon No : 0 (212) 384 36 28 E-Posta: ist.ogh34@gmail.com Kep Adresi : meb@turkiye.gov.tr	Uyvan : Dilek ALAL Faks: _____ İnternet Adresi: _____
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evrak.sorgu.meb.gov.tr adresinden 47a7-5557-3398-9855-3898 koda ile teyit edilebilir.	
	

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-19588726
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi

25/01/2021

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) İstanbul Medipol Üniversitesinin 06.01.2021 tarihli ve 37 sayılı dilekçesi.
b) Bakanlığımızın 21.01.2020 tarih ve 1563890/ 2020/2 No'lu genelgesi
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 21.01.2021 tarihli tutanağı.
d) Bakanlığımız Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 18.12.2020 tarihli ve 18219678 sayılı yazısı.

İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi Nihan BAYIROĞLU'nun "15-18 Yaş Ergenlerin Baba İlişkileri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tezine dair araştırma çalışmasını İstanbul genelinde liselerde kişisel bilgi formu, gözden geçirilmiş schutte duygusal zeka ölçeği,ergen-baba ölçeği uygulama isteği hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Bakanlığımızın ilgi (d) yazısında **22.01.2021** tarihine kadar uzaktan eğitime devam edileceği belirtilmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi **yüz yüze eğitime geçilmesine müteakiben**, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde araştırma sonuç raporu hakkında Müdürlüğümüz istememanket@meb.gov.tr adresine mail yoluyla bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
25/01/2021
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:
1- Genelge.
2- Komisyon Tutanağı.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü-Strateji Geliştirme
Şişli Mülkiyât Mah. İsmail Ökten Cad.No:1 Sarıyer-İST.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>

Bilgi için:

Telefon No : 0 (212) 384 36 28
E-Posta: ist.sgb34@gmail.com
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İmza : Dilek ALAI
Fak: _____
İmza Adresi:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sgb34.meb.gov.tr> adresinden 023a-39cf-309c-b832-139b kodu ile teyit edilebilir.

19139179/1

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ANKET ARAŞTIRMA KOMİSYONU DEĞERLENDİRME FORMU							
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN							
Adı Soyadı		Nihan BAYIROĞLU					
Kurumu / Üniversitesi		İstanbul Medipol Üniversitesi					
Araştırma Yapılacak İller		İstanbul					
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi		İstanbul genelinde İislerde,.....					
Araştırmanın Konusu		15-18 Yaş Ergenlerin Baba İlişkileri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi					
Üniversite / Kurum Onayı		Var					
Veri Toplama Araçları		Kişisel bilgi formu, gözden geçirilmiş schutte duygusal zeka ölçeği,ergen-baba ölçeği					
MEB 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Genelge Kapsamında Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzniğinde Deklat Edilecek Hususlar							
Maddeler	Uygun	Uygun Değil	Maddeler	Uygun	Uygun Değil	Maddeler	Uygun Değil
2020/2 Genelgenin 1. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 2. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 3. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 4. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 5. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 6. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 7. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 8. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 9. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 10. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 11. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 12. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 13. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 14. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 15. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 16. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 17. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 18. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 19. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 20. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 21. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 22. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 23. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 24. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 25. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 26. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 27. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 28. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 29. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 30. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 31. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 32. Maddesi	☐	☐	2020/2 Genelgenin 33. Maddesi	☐
2020/2 Genelgenin 34. Maddesi	☐	☐					
KOMİSYON GÖRÜŞÜ							
Veri toplama araçlarının eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde kullanılacak olması dikkate alınarak uygunluğu ve araştırma sonuç raporunun motorlu taşıtlardan alınmaması kararlaştırılarak paylaşımların yapılmasıyla yürürlükte bir sakınca bulunmamaktadır. ☐ bulunmamaktadır ☒							
Komisyon Kararı				Uygun			
				Oybirliğiyle Alınmıştır.			
KOMİSYON							
Açıklama:				Ünvan-Adı Soyadı-İmza			
				01.01.2021 Üye: Hasan Korkmaz			
				01.01.2021 Üye: B. Pınar Yılmaz			
				01.01.2021 Üye: Eren Korkmaz			

EK 2

Kişisel Bilgi Formu

Sevgili gençler;

Yapılacak bir araştırma için sizlere bazı sorular verilmiştir. Yapılan çalışmanın geçerli ve güvenilir olması için sizlerden samimi, içten yanıtlar vermeniz beklenmektedir. Elde edilen bilgiler yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır.

Ad ve soyadı gibi kimlik bilgilerinizi yazmanıza gerek yoktur. Sorulara vereceğiniz yanıtlarda işaretlemeyi; **(x)** şeklinde yapınız.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Nihan BAYIROĞLU

Çocuk Gelişimci

e-posta: ~~bilimsel@bilimsel.com~~

- 1) Cinsiyet: 1-() Erkek 2-() Kız
- 2) Sınıfınız? () 9.sınıf () 10. sınıf () 11.sınıf () 12. sınıf
- 3) Babanızın öğrenim durumu
 1. () Okur-yazar değil 2. () Okur-yazar 3. () İlkokul
 4. () Ortaokul 5. () Lise 6. () Üniversite- Yüksek lisans
- 4) Annenizin öğrenim durumu:
 - 1.()Okur-yazar değil 2.() Okur-yazar 3.() İlkokul
 - 4.()Ortaokul 5.()Lise 6.()Üniversite- Yüksek lisans
- 5) Anneniz çalışıyor mu? 1.()Evet 2.()Hayır
- 6) Babanız çalışıyor mu? 1.()Evet 2.()Hayır
- 7) Anne ve babanız bir arada mı yaşıyor?
 - 1.()Evet 2.()Hayır, babam vefat etti 3.()Hayır, annem vefat etti
 - 4.()Her ikisi de vefat etti 5.()Her ikisi de sağ ama boşandılar
- 8) Aylık gelir durumunuz:
 1. () (0-2500 TL aralığında) 2. () (2500-4500 TL aralığında)
 - 3.() (4500 TL ve üzeri)

EK 3

Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği

Aşağıda çeşitli durumlara ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen ifadeyi okuduktan sonra size uyma derecesini sağ taraftaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Kişisel sorunlarımı başkaları ile ne zaman paylaşacağımı bilirim.					
2. Bir sorunla karşılaştığım zaman benzer durumları hatırlar ve üstesinden gelebilirim.					
3. Genellikle yeni bir şey denerken başarısız olacağımı düşünürüm.					
4. Bir sorunu çözmeye çalışırken ruh halimden etkilenmem.					
5. Diğer insanlar bana kolaylıkla güvenirlere.					
6. Diğer insanların beden dili, yüz ifadesi gibi sözel olmayan mesajlarını anlamakta zorlanırım.					
7. Yaşamımdaki bazı önemli olaylar neyin önemli neyin önemsiz olduğunu yeniden değerlendirmeme yol açtı.					
8. Bazen konuştuğum kimsenin ciddi mi olduğunu yoksa şaka mı yaptığını anlayamam.					
9. Ruh halim değiştiğinde yeni olasılıkları görürüm.					
10. Duygularımın yaşam kalitem üzerinde etkisi yoktur.					
11. Hissettiğim duyguların farkında olurum.					
12. Genellikle iyi şeyler olmasını beklemem.					
13. Bir sorunu çözmeye çalışırken mümkün olduğunca duygusallıktan kaçınırım.					

14. Duygularımı gizli tutmayı tercih ederim.					
15. Güzel duygular hissettiğimde bunu nasıl sonlandıracağımı bilirim.					
16. Başkalarının hoşlanabileceği etkinlikler düzenleyebilirim.					
17. Sosyal yaşamda neler olup bittiğini sıklıkla yanlış anlarım.					
18. Beni mutlu edecek uğraşlar bulmaya çalışırım.					
19. Başkalarına gönderdiğim beden dili, yüz ifadesi gibi sözsüz mesajların farkındayım.					
20. Başkaları üzerinde bıraktığım etkiyle pek ilgilenmem.					
21. Ruh halim iyiye sorunların üstesinden gelmek benim için daha kolaydır.					
22. İnsanların yüz ifadelerini bazen doğru anlayamam.					
23. Yeni fikirler üretmem gerektiğinde duygularım işimi kolaylaştırmaz.					
24. Genellikle duygularımın niçin değiştiğini bilmem.					
25. Ruh halimin iyi olması yeni fikirler üretmemi yardımcı olmaz.					
26. Genellikle duygularımı kontrol etmekte zorlanırım.					
27. Hissettiğim duyguların farkındayım.					
28. İnsanlar bana, benimle konuşmanın zor olduğunu söylerler.					
29. Üstlendiğim görevlerden iyi sonuçlar alacağımı hayal ederek kendimi güdülerim.					
30. İyi bir şeyler yaptıklarında insanlara iltifat ederim.					
31. Diğer insanların gönderdiği sözel olmayan mesajların farkına varırım.					
32. Bir kişi bana hayatındaki önemli bir olaydan bahsettiğinde ben de aynısını yaşamış gibi olurum.					

33. Duygularımda ne zaman bir değişiklik olsa aklıma yeni fikirler gelir.					
34. Sorunları çözüm biçimim üzerinde duygularımın etkisi yoktur.					
35. Bir zorlukla karşılaştığım zaman umutsuzluğa kapılırım çünkü başarısız olacağıma inanırım.					
36. Diğer insanların kendilerini nasıl hissettiklerini sadece onlara bakarak anlayabilirim.					
37. İnsanlar üzgünken onlara yardım ederek daha iyi hissetmelerini sağlarım.					
38. İyimser olmak sorunlar ile baş etmeye devam edebilmem için bana yardımcı oluyor.					
39. Kişinin ses tonundan kendini nasıl hissettiğini anlamakta zorlanırım.					
40. İnsanların kendilerini neden iyi ya da kötü hissettiklerini anlamak benim için zordur.					
41. Yakın arkadaşlıklar kurmakta zorlanırım.					

EK 4

ERGEN-BABA İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda siz ve babanız arasındaki ilişkiyi içeren ifadeler bulunmaktadır. Lütfen ifadeyi okuduktan sonra size uyma derecesini sağ taraftaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz.	Bana tamamen uygun	Bana uygun	Bana uygun değil	Bana hiç uygun değil
1-Babamın benimle gurur duyduğunu düşünürüm.	1	2	3	4
2-Ne zaman istesem babam sorunlarımı dinler.	1	2	3	4
3-Çoğu zaman düşüncelerim babama saçma gelir.	1	2	3	4
4-Babam bana istediğim özgürlüğü tanır.	1	2	3	4
5-Babamla iyi zaman geçirdiğimiz olur.	1	2	3	4
6- İsteddiği gibi davranmazsam babam beni cezalandırır.	1	2	3	4
7-Babamın sık sık benimle ilgili hayal kırıklığı yaşadığını düşünüyorum.	1	2	3	4
8-Kişisel sorunlarımı babama anlattığım zaman babamın beni dinlemediğini hissedirim.	1	2	3	4
9-Arkadaşlarım yerine babamla olmayı tercih ettiğim olur.	1	2	3	4
10-Babam fikirlerinin doğru olduğuna ve sorgulanmaması gerektiğine inanır.	1	2	3	4
11-Babam için önemli olmadığımı düşünürüm.	1	2	3	4

12-Babam çoğu zaman benim duygularımı anlamaz.	1	2	3	4
13-Babam sorunlarımı çözmemde bana yardımcı olur.	1	2	3	4
14-Babam düşüncelerimi dinlenmekten hoşlanır.	1	2	3	4
15-Babam iyi notlar aldığımda benimle gurur duyar.	1	2	3	4
16-Babam benim sorumluluk duygusuna sahip olmadığımı düşünür.	1	2	3	4
17-Babam evde istediğim müziği dinlememe karışmaz.	1	2	3	4
18- Bir işi yanlış yapsam bile babamın bana sevgisi azalmaz.	1	2	3	4
19-Babam arkadaş seçimimde bana karışmaz.	1	2	3	4
20-Babamla görüşlerimiz o kadar ayrıdır ki beni anlamayacağını düşünerek ona hiçbir düşüncemi açıklamam.	1	2	3	4
21-Babam kendisine benzemediğim için beni eleştirir.	1	2	3	4
22-Babam okuldaki başarılarımdan gurur duyar.	1	2	3	4
23-Babam giyimimden dolayı beni sık sık eleştirir.	1	2	3	4
24-Babamla düşüncelerimiz çoğu zaman uyuşmaz.	1	2	3	4
25-Babamla alışverişe çıkmaktan zevk alırım.	1	2	3	4

26-Babam benim sorunlu bir genç olduğumu düşünüyor.	1	2	3	4
27-Babamın gizlice odama girip eşyalarımı karıştırdığı olmuştur.	1	2	3	4
28-Babam sık sık bana sarılarak sevgisini gösterir.	1	2	3	4
29-Babam sorunlarımı anlayışla karşılar.	1	2	3	4
30-Babamla beraberken konuşacak pek bir şey bulamayız.	1	2	3	4
31-Başıma kötü bir iş geldiğinde ilk söyleyeceğim kişi babamdır.	1	2	3	4
32-Babam beni sık sık beğendiği gençlerle karşılaştırır.	1	2	3	4
33-Babama sırlarımı açabilirim.	1	2	3	4
34-Babam odamın düzenine karışmaz.	1	2	3	4
35-Babam tartışmaksızın onun koyduğu kurallara uymamı ister.	1	2	3	4

36-İyi bir iş yaptığım zaman babam benimle gurur duyduğunu söyler.	1	2	3	4
37-Babam özel yaşantıma saygı gösterir.	1	2	3	4
38-Babamın yetişkinlerin yanında davranışlarımdan utandığını düşünüyorum.	1	2	3	4
39-Babam yakın arkadaşlarımdan kim olduğunu bilir.	1	2	3	4

40-Babamın koyduğu kurallara uymasam da onun beni sevdiğini düşünürüm.	1	2	3	4
41-Babam onun istediği gibi giyinmem konusunda bana baskı yapar.	1	2	3	4
42-Babam özel eşyalarımı karıştırmaz.	1	2	3	4
43-Babam kişisel sorunlarımı tek başıma çözmem gerektiğine inanır.	1	2	3	4
44-Babama kızacağından korktuğum için yalan söylediğim olur.	1	2	3	4
45-Meslek seçiminde babamın önerilerini dikkate almam gerektiğini hissediyorum.	1	2	3	4
46-Babam olumlu yönlerimi sık sık över.	1	2	3	4
47-Babam yaşıtılarından daha sorunlu bir genç olduğumu düşünür.	1	2	3	4
48-Babam sık sık beni anneme şikayet eder.	1	2	3	4
49-Babam eve istediğim saatte girip çıkmama karışmaz.	1	2	3	4
50-Babam her zaman kendisine doğruyu söyleyeceğimi bilir.	1	2	3	4
51- Babamın telefon konuşmalarımı dinlediğini hissederim.	1	2	3	4
52-Odamın düzensizliğinden dolayı sık sık babamla tartıştığımız olur.	1	2	3	4
53-Babam kendisine dürüst davranabilmem için her türlü ortamı yaratır.	1	2	3	4
54-Babamın yaşantısında önemli bir yerim	1	2	3	4

olmadığını düşünürüm.				
-----------------------	--	--	--	--

55- Bazen babamın bana niçin kızdığını hiç anlamam.	1	2	3	4
56-Babam yaptığım işlerde her zaman eleştirecek bir şeyler bulur.	1	2	3	4
57- Benim hakkımdaki konularda en son kararı babam verir.	1	2	3	4
58-Babam öyle yaptırımlar uygular ki onun istediği gibi davranmak zorunda kalırım.	1	2	3	4
59-Babam dürüst olduğum sürece hatalarımı affeder.	1	2	3	4
60- Sinema, tiyatro gibi yerlere sık sık babamla beraber gideriz.	1	2	3	4

11. ETİK KURUL ONAYI

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

E-İmzalıdır

Sayı : E-43037191-604.01.01-65166
Konu : Etik Kurulu Kararı

15/12/2020

Sayın Nihan BAYIROĞLU

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kuruluna yapmış olduğunuz “15-18 Yaş Ergenlerin Baba İlişkileri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli başvurunuz incelenmiş olup, etik kurulu kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Ali BÜYÜKASLAN
Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

EK:
-Karar Formu (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Ali BÜYÜKASLAN tarafından 15.12.2020 tarihinde e-imzalanmıştır.
Evrağınızı <https://ebys.medipol.edu.tr/e-imza> linkinden 17D79913XA kodu ile doğrulayabilirsiniz.

İstanbul Medipol Üniversitesi

Kavacık Mah. Ekinçiler Cad.No:19 Kavacık Kavşağı 34810
Beykoz/İSTANBUL

Tel: 444 85 44
İnternet: www.medipol.edu.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin : bilgi@medipol.edu.tr

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK KURULU KARAR FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	15-18 Yaş Ergenlerin Baba İlişkileri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADRESYARI	Nihan BAYIROĞLU			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Çocuk Gelişimi			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	İstanbul			
	BİREKLEİYİCİ	-			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK KURULU KARAR FORMU

Değerlendirilen Belgeler	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ/PLANI			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
Karar Bilgileri	Karar No: 61	Tarih:14/12/2020		
	Yukarıda bilgileri verilen Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın etik ve bilimsel yönden uygun olduğuna "oy birliği" ile karar verilmiştir.			

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI	Prof. Dr. Ali BÜYÜKASLAN

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet	Araştırma ile İlişki	Katılım *	İmza
Prof. Dr. Ali BÜYÜKASLAN	İletişim Çalışmaları	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	Uygundur
Dr.Öğr.Üyesi Sinan SEÇKİN	Hukuk	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	Uygundur
Doç. Dr. Serhat YÜKSEL	Finans	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	Uygundur
Dr. Öğr. Üyesi İhsan EKEN	Medya ve Reklam Araştırmaları	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	Uygundur
Dr. Öğr. Üyesi Erol YILDIRIM	Psikoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	Uygundur

* :Toplantıda Bulunma

COVID-19 (Pandemi) nedeniyle etik kurul kararında, kurul üyelerimizden uygunluk alınmıştır. Araştırmacı tarafından talep edilirse, COVID-19 (Pandemi) sonrası ıslak imzalı karar formu hazırlanabilir.

SB Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Sekreteri
Çiğdem YILMAZ KORUK